KÉPEK

A MAGYARORSZÁGI BAPTISTA MISSZIÓ TÖRTÉNETÉBŐL

IRTA:
CSOPJÁK ATTILA

BUDAPEST, 1928
KIADJA A MAGYARORSZÁGI BAPTISTÁK KÖNYVKERESKEDÉSE
KIADÁSÉRT FELELŐS STEINER ISTVÁN

„Bizonyára, miképen leszáll az eső és a hó az égből és oda vissza nem tér, hanem megrészegíti a földet és azt míveli, hogy teremjen, gyümölcsözzön és a magvetőnek magot adjon s kenyeret az éhezőnek:

úgy lészen az én beszédem, mely a számból kimegyen, nem tér én hozzám üresen, hanem megcselekeszi amit akarok és szerencsés lészen, akikhez küldöttem . . . .“

Ésaiás próféta 55. rész 10—11. v.

ELŐSZÓ.

Mikor 1922-ik évben dr. Rushbrooke J. testvér az Északamerikai Egyesült Államokban járt, egy Arkansas állambeli angol nővér, aki az ifjúsági ügyekben fáradozott, azt kérdezte tőle, hogy ki tudna vele eseményeket közölni a magyarországi baptisták munkájának történetéből. Rushbrrooke testvér engem nevezett meg, aminek folytán az a buzgó nővér hozzám fordult. Kívánságát teljesítendő, megírtam a magyarországi baptista misszió történetének egyes részleteit és közöltem néhány nevezetes lelki munkásnak rövid életrajzát. Ezen történetkéket ő örömmel fogadta, s közülök több meg is jelent angol nyelven egy-két lapban. Később egy angol prédikátor testvér, aki az összes baptisták történetének megirásán fáradozott, szintén hozzám fordult, hogy megfelelő adatokat kapjon a magyarországi baptisták történetéből. Megküldtem tehát neki is a már készletben lévő vázlatokat.

Célszerűnek találtuk azonban ezen missziói leírásokat, ha már angol nyelven is leírattak, — népünk és testvériségünk használatára magyar nyelven is közölni. Kibővítettem azután más eseményekkel, több úttörő testvér életrajzával s úgy tettük közzé a „Békehirnök“-ben.

Ez a mü azonban nem teljes történeti alkotás, hanem csupán egyes irott képeknek a foglalatja, de a mostani ismertetés mellett mégis az a célja van, hogy a későbbi időben, mikor az Úrtól valaki indítást nyer a magyar baptisták teljes történetének elkészítésére, adatokkal és kutatásának útmutatásául szolgáljanak ezek a képek. Tudom, hogy kimaradt

egynémely nevezetes esemény és több úttörő munkásnak az életrajza is, de én csak annyit írhattam le, amennyi adat rendelkezésemre állott és amennyit betudtam szerezni. Mindezt különféle elfoglaltságom között tettem s így időmből és képességemből csak egy kevés részt áldozhattam e munkának, holott a történetírónak, hogy teljes és pontos munkát végezhessen, egész idejét a kutatásra kell fordítania. Ne vegye tehát zokon tőlem valaki, ha az általa fontosnak vélt missziói esemény vagy valamely buzgó úttörő munkás életrajza kis művemből kimaradt.

Miután az így megírt missziói képek lapunkban a „Békehirnök"-ben megjelentek, célszerűnek találtuk — és a Soltvadkerten 1928. március 7—8. napjain tartott végrehajtó bizottsági ülések egyikén el is fogadtatott az — hogy ezek a képek egy külön könyvben is megjelenjenek s az olvasók részére használatul szolgáljanak. A „Békehirnök" egyes lapjait nem mindenütt gyüjtik úgy össze, hogy azután beköthetők legyenek s így a már megjelent cikkek a későbbi olvasók tudomására nem jutnak, ellenben a könyv évek hosszú során a házi könyvtárban helyet foglalhat és használhatják azután nemcsak gyermekeink, de unokáink is, kik olvasva apáiknak a misszió kezdetén való küzdelmeit, buzdítást nyernek a kitartóbb munkára és keresztyéni hűségre életük eljárásában.

Nagy hálával vagyok a mi mennyei Atyánk iránt, hogy ezen munkám elkészítésében Tőle erőt nyertem, s most arra kérem Őt, hogy kegyelmét tovább is kiterjessze és adja áldását mindazokra, akik ezt a szerény könyvet olvasni fogják.

Érezzük mindnyájan, hogy a mi Urunknak: Jézus Krisztusunknak szavai igazság és ámen: hogy a kicsiny magból terebélyes fa nő és az az egyedüli legbecsesebb és örökké megmaradó munka, amit Jézusért teszünk.

Budapest, 1928. évben.

Csopják Attila.

Az első nyomok.

A derék asztalos legény.

A mult század 40-es éveiben élt Pesten egy fiatalember, aki nagyon szerette a zenét és a szépművészeteket. Arra kérte tehát anyját, hogy tanittassa őt zenére. *Rottmayer* Jánosnak hivták ezt a fiatalembert, akinek édesanyja — bár róm. kath., de igen vallásos asszony volt — fia kérelmét ekképen utasította vissza:

— Kedves fiam, kérésedet teljesíteném, de ha zenész lennél, ez az élet téged megrontana. A zenészek ugyanis olyan társaságokban fordulnak meg, ahol nem jó dolgok is történnek, jobb lesz tehát, ha mesterséget tanulsz és becsületes, jámbor ember leszesz.

Igy lett Jánosból asztaloslegény, aki mesterségében nagy ügyességre tett szert, úgy hogy értékes műdolgokat is elő tudott állítani. De amellett bátor és erős ember volt s mivel a testét edzeni akarta, megtörtént tehát többször, hogy még téli időben is megfürdött a szabad folyóban. Egyszer azonban nagy veszedelemnek tette ki magát; hideg téli napon kiment a Duna folyóhoz, a jégen léket vágott és bebocsájtkozott a vízbe. Hanem ott a Duna árja oly sebes és oly sodró volt, hogy megragadta őt és kicsi hijja, hogy a jég alá nem vitte. Alig birt megkapaszkodni, közben pedig re-

megett a gondolattól, hogy a jég beszakad alatta s azért csak lassan, erőlködve, kapaszkodva kúszott fel nagynehezen a jégre, minden pillanatban halálát várva. De szerencsésen megmenekült... Lehetséges, hogy jámbor anyjának érte való imái már előbb felemelkedtek a mennybe. Ha a mi Jánosunkat akkor a víz a jég alá sodorja, nagyon valószínű, hogy most 80 év mulva nem írtam volna meg ezt a történetet.

Ettől a naptól fogva megkomolyodott és arra gondolt, hogy mi történt volna vele, ha a másvilágon ilyen hirtelen meg kellett volna jelennie, aki oly nagyon szerette a színházakat és táncot, a lelkével pedig nem gondolt.

Magyarországon akkori időben az ipari szakmákban az volt a követelmény, hogy minden mesterlegény egyideig vándoroljon; forduljon meg több városban is és így sajátítson el olyan dolgokat, amelyek őt kitűnő mesterré képezik ki. Ha lehet, menjen külföldre is és szerezzen tapasztalatokat; ha pedig önálló akar lenni, akkor készítsen mesterművet. Rottmayer János is törekvő ember volt, tehát felszedte batyuját, elbúcsúzott jámbor édesanyjától és nekiment a világnak. Így jutott Németországba, ahol megtudta, hogy Hamburg, a nagy szabad kikötőváros lecgett. „No — gondolá magában — ott most munkásra van szükség, dolgozhatom és pénzt kereshetek". És 1843-ik évben már Hamburgban volt.

Édesanyjának érzületeit és gondolatait nem tudjuk, de feltételezzük, hogy imádkozott fiáért, mert olyan dolog történt vele Hamburgban, ami nemcsak az ő lelkének, hanem sok magyar embertársának üdvére vált. Megismerkedett ott olyanokkal, akik hívták, hogy jöjjön el a boldog emberek közé. János akarta tudni, hogy miféle emberek ezek. Az ismerősei aztán elvezették egy keresztyéni gyülekezetbe, ahol János azt tapasztalta, hogy ezek az emberek tudnak igazán imádkozni. Igazi hit van a szívükben és nemcsak a nevük keresztyén, hanem a szívük is. Egy könyvecske jutott a kezébe, amelynek címe volt: „Ujtestamentom". János olvasni kezdett ebből a könyvből és csakhamar egy új világ tárult elé. Megismerte önmagát, látni kezdte elkövetett bűneit és megrettent nagyon. Hanem azután érezte szívében Istennek jóságát és megértette, hogy Jézus Krisztusnak, az Isten Bá-

Léket vágott a jégen és úgy fürdött...

ranyának miért kellett meghalni a keresztfán. János boldog ember lett és ettől fogva örömteljesek voltak napjai. A hamburgi németajkú baptista gyülekezetnek tagja lett és azon igyekezett szabadidejében, hogy Istennek és embertársainak szolgáljon.

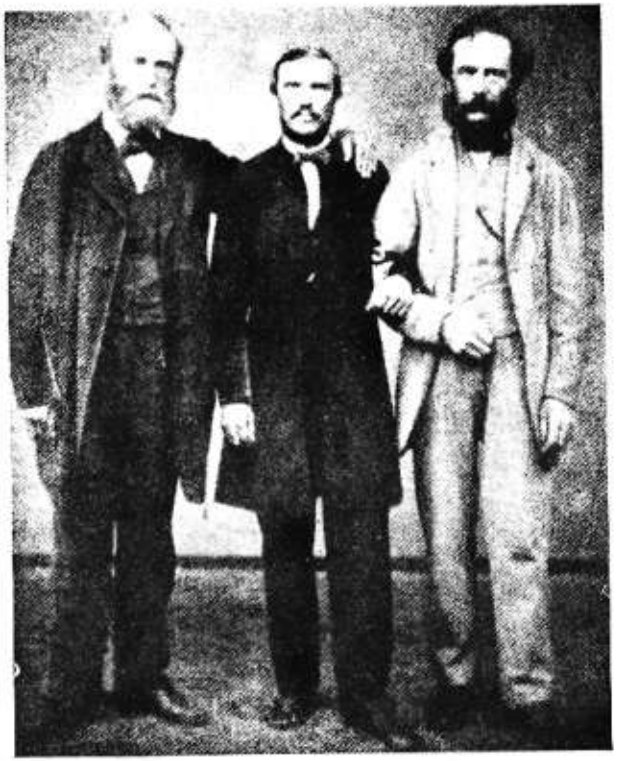
1846-ban visszatért hazájába, Magyarországba. Nem jött egyedül, hanem három társával; közülük ketten Pesten maradtak, kettő pedig elment Pécsre. Most kötelességüknek

érezték, hogy azon adományból, amelyet ők nyertek Istentől, honfitársaiknak osztogassanak. Az akkori időben sok külföldi előtt ismeretlen volt még Magyarország, pedig a térképen igen könnyen fel lehetett találni, hiszen olyan természetes határai voltak. Nyugatról északkelet felé menve, azután keletnek, majd délkeletnek fordulva, végül nyugat felé szép koszorú alakjában hegyek környezték s ahol megszakadt a hegylánc, azt a részt folyók pótolták ki. Ez az ország, illetve ennek népe századokon át nagyon sokat szenvedett. A XIII-ik században elpusztították a tatárok, a XV. és XVI-ik században a törökök rohanták meg és az országnak felét elfoglalták, úgy hogy Budát, a fővárost is 150 évig tartották megszállva. Mikor a reformáció megkezdődött, Magyarország népének majdnem kétharmada elfogadta a reformációt és protestáns lett, de ekkor megkezdődött az osztrák császárok és alantas hatóságaik részéről az üldözés. A protestáns lelkészek közül sokat Olaszországba vittek és őket gályarabokká tették, ahol igen sokat szenvedtek. Megkezdődött azután az ellenreformáció. Erővel vissza kényszerítették a protestánsok nagyrészét a római egyházba. Támadtak szabadságharcosok is, kik úgy a politikai, mint a vallási szabadságért küzdöttek és életüket, vagyonukat áldozták fel. Sok-sok vér folyt; azután jött ismét egyéb veszedelem, de a legnagyobb az, hogy a megmaradt és most is létező protestáns egyházak elvilágiasodtak. A templomokban ugyan olvasták az evangyéliomot, de künn az életben az egyháztagok épen olyan életet éltek, mint a hitetlenek. Csak itt-ott akadtak kegyes, jámbor emberek.

Rottmayer János szorgalmasan folytatta mesterségét, de amellett arra is igyekezett, hogy embertársainak, úgy szóval, mint vallásos iratokkal beszéljen arról a „szükséges dologról", amelyet mindenkinek választani kell. Lehet, hogy működésének mihamar nagyobb eredményét lehetett volna látni, ha a bekövetkezett nagy események ebben meg nem gátolják. Az 1848. évben ugyanis megindult a magyar szabadságharc.

Magyarország népe ez évben függetlenítette magát a császári ház uralma alól és a magyar seregek először győztek is, de a császár orosz hadsereget hívott segítségül, akik

leverték a magyarokat. Igy következett be azután a több mint tíz évig tartó elnyomatás ideje. Gyüléseket tartani, összejöveteleken résztvenni, iratokat terjeszteni szigoruan tilos volt. Rottmayer mégis munkálkodott, mígnem egyszer nagy bajba került. A rendőrség ugyanis egy láda vallásos iratot foglalt le nála és csak egy előkelő főúri hölgy közbenjárására kapta vissza. 1860-ban és a következő években, már házában gyülekezet létesült és a vasárnapi iskola ügyében is tudott többet tenni. 1865-ben Lehmann C. W. német baptista prédikátor látogatást tett Pesten és hat egyént a Duna vizé-

Marschall J., Rothmayer J., Woyka J.

ben szép holdvilágos éjszakán megkeresztelt. Ezzel azonban még nem kezdődött meg egy rendszeres baptista gyülekezet működése. Történt azonban valami, amiből sok nemes és szép gyümölcs lett láthatóvá néhány esztendő mulva.

A munkanélküli szabó.

Novák Antal szabómester volt s úgy éldegélt, mint sok más ember Pesten. Rottmayerrel összeköttetésben volt, kapott tőle iratokat és munkát is egyszer-másszor. Egy időben azonban elfogyott munkája, keresete nem volt és valamilyen jövedelem után kellett néznie, ha nem akart éhezni. Észrevette azonban, hogy a bibliákat nagyon olcsón árulják. Gondolta magában: „Veszek ilyen könyveket, eladom drágábban és lesz miből élnem". Úgy is tett. Elment a bibliaraktárba, vett egy bibliát és azt a városban eladta, jóval drágábban. Pár nap mulva ismét vett, de most többet és sorban el-

Novák Antal

adta mind. Igy folytatta ezt a vásárlást mindaddig, míg a biblia üzletben feltűnt az eljárása és kérdezték: „Mit csinál azzal a sok bibliával?" „Eladom". „No hiszen akkor ezt másképen is megtehetné. Legyen a mi ügynökünk és akkor sokkal szélesebb körben terjeszthetné a szent könyveket".

Novákot Rottmayer bevezette a hitismeretbe. Társalgásuk eredménye azután az lett, hogy Novák megtért és mint megtért ember hordozta a bibliákat városról-városra, különösen a Tiszántúl. A bibliák terjesztése és olvasása által némely városban, különösen a protestáns emberek összejöveteleket kezdtek tartani és habár Nováknak csak a biblia terjesztés volt a kötelessége, mégis alkalma nyilt itt is, ott is tanubizonyságot tenni az igazságról. Igy aztán lassan élet támadt az ilyen összejöveteleken. Mint egy még élő tanu mondja: „Ahol Novák a nejével megfordult, ott nagy ébredések támadtak és Novák Középmagyarország üdvharcosa lett".

Eközben a Bibliatársaság Rottmayer Jánost is szolgálatába vette és Kolozsvárra helyezte az ottani bibliai raktár vezetésére. Itten Rottmayer vasárnapi iskolát alapított és az általa kiadott „Gyermeklant" című énekeskönyvet használatba hozta ott és más helyeken. Sűrű érintkezésben volt Novákkal és némely dolgokban segítségére is állott.

A kezdet idejéből.

Az első rendszeres gyülekezet.

A Brit és Külföldi Bibliatársulat 1873-ban Zágrábból, Horvátország fővárosából Budapestre helyezte Mayer Henrik bibliai ügynököt. (Azért mondjuk most Budapest, mert e három egymás mellett fekvő várost: Budát, Óbudát és Pestet a magyar állam egy várossá egyesítette és Budapest nevet adott neki.) Mayer Henrik eljött Budapestre és a biblia terjesztése mellett vasárnapi iskolát rendezett be, melyet buzgalommal ápolt és gondozott. Az akkor Magyarországon élő kevés baptista szétszórva lakott, sőt némelyek külföldre költöztek. Mégis sikerült Mayer Henriknek 1874. december havában az első rendszeres baptista gyülekezetet megalakítania Budapesten. A meglévő anyakönyvi feljegyzések szerint első tagként Rottmayer János van beírva. Ugy következik Meyer Henrikné, Rottmayer Jánosné, Novák Antal, Novák Antalné és igy tovább. Miután pedig ezen időben néhány ujonnan megtértet is megkeresztelt, ezekkel a gyülekezeti tagok száma is megszaporodott.

Eközben a Budapesttől távoleső keresztyéni gyülekezetekben a bibliaolvasó és imádkozó emberek közt felszínre került a bibliai keresztség kérdése. Többen felismerték, hogy nem a csecsemőket kell megkeresztelni, hanem a megtért és hívővé vált, önkéntesen jelentkező egyéneket. A keresztség utáni vágy mindig nagyobb lett, de nem tudták, hogy milyen úton juthatnának hozzá. Hallották, hogy a szomszéd ország fővárosában, Bécsben van egy prédikátor, aki őket megkeresztelné. Az út azonban hosszú és a vasuti költség igen

nagy volt. Mindazonáltal egy felébredt és élő hithez jött férfiú hajlandó volt házát az útiköltségek fedezésére átadni.

Ez a vágy eljutott Bécsbe Millárd bibliai főügynök füleibe és mivel ő maga is baptista volt, írt Budapestre Mayer Henriknek, hogy a vidéken élő megtért embereket keresztelje meg. Mayer tehát elutazott 1875. augusztus hó második felében a Budapesttől körülbelül 240 kilométerre fekvő Gyula városba, ahol találkozott Novák Antallal. Ugyancsak e helyre gyülekeztek össze mindazok, akik a keresztségre jelentkeztek. Nagy volt az öröm. Az élőhit jelenlétét bizonyította az az áradozó áhitat, buzgóság és lelkesedés, mely minden kételyt eloszlat a jelenlevőkben. Mayer megvizsgálta a jelenlévőket és 28 egyént csendben, éjjeli időben, alámerített. Azután oktatta, buzdította és bátorította őket a további küzdelemre. Alig birtak elválni egymástól.

Ettől fogva gyorsan terjedt az egyszerű evangyéliom és még abban az esztendőben olyan sok helyen keresztelt Mayer, hogy nagy erejébe és munkájába került az ide-oda való utazás. Gyülekezetek támadtak több városban és faluban, melyek azonban mindnyájan a budapesti gyülekezetnek részei voltak, vagyis csak mint állomások szerepeltek, melyek a budapestivel képeztek egy gyülekezetet Mayer Henrik elöljárósága alatt.

Kornya Mihály.

A Gyulán megkeresztelt egyének között volt egy Kornya nevü, körülbelül 31 éves földmüves ember. Ez a férfiú egykor csak kevés ember előtt volt ismeretes s akik ismerték, azok sem mondottak róla valami szépet. Sőt némelyek azt is állították, hogy ez a gonosz ember egyszer még csikót is lopott. Már öt éves korában elvesztette atyját és családjának nehéz viszonyai miatt kénytelen volt szolgálatba állani egy tanyai gazdasághoz, hol barom- és disznóbojtár volt. Az 1872. évben kapott kezeihez elsőízben bibliát és több társával együtt olvasgatni kezdett belőle. A következő évben találkozott Novák Antallal, aki bővebb felvilágositást tudott adni neki. Megtérése és megkeresztelése után mihamar félországra

szóló híre lett. Csodálatos ember volt Kornya. Irni, olvasni tudott, de nem nagyon kitünően, mert kevés iskolát járt, hanem olyan szónoki tehetségről tett bizonyságot, aminőt a tanult lelkészek is megkívánnának. Emellett bátor, buzgó, szorgalmas, minden akadályokon áttörő férfiúnak bizonyult. Ez a magas, nyulánk termetű, sovány ember folyton járt városból-faluba, faluból-városba és mindenütt szívekbe ható szavakkal hirdette az evangéliumot. Sürű és gyakori megtérés

Kornya Mihály

támadt müködése nyomában. Komoly ember volt, de gazdag húmorral rendelkezett, s míg némely szavai sírásra fakasztották hallgatóit, más szavai jóizűen megnevettették őket.

Az evangyélium terjedésével egyidejüleg jelentkezett az üldözés is. Sok protestáns és katholikus lelkész a hatóságok támogatásával arra igyekezett, hogy ezt a lelki ébredést el-

nyomja. Nemsokára tehát megkezdődtek az eltoloncolások, bebörtönöztetések, megbirságolások és a gyülekezetek tartásának eltiltási ideje. Kornya Mihálynak híre ment mindenüvé és szenvednie kellett gyakran. Ő azonban annál buzgóbb lett és éles eszével túljárt a lelkészek és községi elöljárók támadásain.

Egy faluban megtudta az elöljáróság, hogy oda fog érkezni Kornya és prédikálni fog valamelyik háznál. Kirendeltek tehát csendőröket a falu végére, hogy amikor jön, fogják el és vigyék a községházába. De Kornyának már előre tudtul adták barátai, hogy meg akarják fogni és figyelmeztették a veszedelemre. Kornya nem ijedt meg. Megigérte, hogy prédikálni fog és igéretét be is váltja. Elindult tehát és egyenesen a csendőrökhöz ment, kiket igy szólított meg:

— Kérem szépen csendőr urak, bejött-e már az az ember a faluba, aki itten prédikálni akar?

— Dehogy jött be, — feleltek a csendőrök, — hiszen azért vagyunk itt, hogy be ne bocsássuk.

— Én pedig meg akarnám öt hallgatni, — szólott Kornya.

— Azt ugyan nem hallgatja meg, hiába igyekszik erre.

— Azért én mégis megpróbálom, — válaszolt Kornya és ezzel bement a faluba, a már előre kiszemelt házba, ahol összegyülekeztek az emberek és megtartotta prédikációját. Az igehirdetés végeztével egész más úton eltávozott a faluból. A csendőrök pedig ezalatt hiába várták és lesték Kornyát a faluvégén.

Sok apró történetke fűződik e jeles ember életéhez. A buzgalma messze vidékre hajtotta el és széles területeken keletkeztek baptista állomások. Ezek az állomások eleinte csak 3—4 tagból állottak, de azután gyorsan megszaporodtak 30—40-re.

Az üldözések után megjött a szabadság kora, bár nem minden vidéken. Kornyát sok helyen szívesen fogadták és nem kellett félnie büntetésektől, hanem azért nem volt ment mégsem a szenvedésektől. Két szép leánya éltük javakorában elhalt; felesége szintén a jobb létre szenderült, s igy a munkában majdnem belefáradt emberre ez nyomasztólag hathatott. Ő azonban hűségesen folytatta tovább evangé-

liumi tisztét. Öregségében azonban már kénytelen volt egy helyre korlátozni működését. Egy meglehetősen nagy gyülekezet prédikátorrá választotta és mikor megbetegedett, itt fejezte be földi életét 72 esztendős korában.

Magyar volt az anyanyelve, de tudott valamit románul is. Ezt a kevés nyelvismeretét arra használta, hogy a román vidékekre is benyomult az evangélium szavával, ahol munkája szintén sok nemes gyümölcsöt termett.

Az énekmester.

Kezdetben a magyarnyelvű baptisták azokat az énekeket használták istentiszteleteiken, melyek a hazai református egyházban voltak szokásosak. Ezek többnyire zsoltárok és dicséretek, nagyrészt a francia Hugenották által gyakorlatba hozott melankolikus dallamokkal. Rövid idő mulva azonban már feltünt a baptistáknál egy férfiú, aki igen dallamos angol, amerikai és német evangélizáló énekeket ültetett át magyarba és kéziratban terjesztette a gyülekezetekben. Ez is egyszerű földmives ember volt, akit Lisztes Mihálynak neveztek. Kevés német nyelvismeretét és más németül értő baptisták segítségét arra használta fel, hogy magyarra fordított énekeket gyüjtsön a misszió részére. Ha valamely gyülekezetben megjelent, akkor ezeket az énekeket elénekelte és a hallgatóságot kitartó türelemmel megtanította rájuk. A fiatalság kapva-kapott az alkalmon es leírta az éneket ki-ki a maga énekfüzetébe. Igy terjedtek az írott énekek, mivel nyomtatásról kezdetben még nem lehetett beszélni, mert az erre való pénz hiányzott.

Aminő buzgó és szorgalmas ember volt ez a férfiú az ének misszió terjesztésének terén, olyan igénytelen, szerény, egyszerű és alázatos maradt egészen élete végéig. Talán épen ez a szerénysége siettette halálát, mert tápláléka oly egyszerű és talán kevésbbé kielégítő volt, hogy megbetegedvén, elfogyott ereje, s igy nem bírt ellenállni a tüdővész pusztításának. Oh ha abban az időben az evangyéliumi köröknek figyelmét valaki fel tudta volna hívni erre a szerény, de rendkívül hasznos emberre, akkor talán még most is énekelné kedvenc énekeit újakkal kibővítve. Most Magyarországon ezrekre menő, gondosan átvizsgált, kifogástalan nyomdai úton előállított könyvekből énekel egy országos énekszövetség több mint 2500 taggal, számos férfi, női és vegyeskarral, sok vonós és fúvós hangszereken. A zenei müveltség úgy kifejlődött, hogy már nemcsak a kápolnákban, hanem egyszerű falusi, földmíves házakban is harmóniumok szólnak, gyermekek, ifjak és leányok gyakorolják magukat otthonukban világi nóták helyett az evangéliumi énekekben, melyek a szívet meglágyítják, lelkesítik, az elmét pedig a jónak megfigyelésére és követésére serkentik.

A vasárnapi iskolák használatára még a mult század hatvanas éveiben adott ki Rottmayer János „Gyermeklant" címmel egy kis énekes könyvet, de ez csak 36 énekből állott és oly hamar elfogyott, hogy ez énekeskönyvhöz nehéz volt később hozzá jutni.

Később sor került az énekek nyomtatására is, amely igy kezdődött. Budapesten az 1893. évben egy Csopják Attila nevü megtért állami hivatalnok kartonlapokra nyomatott először 5, azután 4 éneket. A kartonlapokat darabonként 5

Lisztes Mihály

krajcárjával árusították és így terjesztették. De már ezt megelőzőleg ő maga lefordított és kapott több mint kétszáz éneket. Ezek szintén az 1893. évben kerültek ki kotta nélkül „Kis Zsoltár" címen a sajtó alól, Mayer Henrik prédikátor anyagi pártolása mellett. Hamar szétvitték az énekeket az ország minden tája felé. Az 1895. évben megjelent a „Békehírnök" című baptista folyóirat. Ez a lap minden számában hozott kottázott énekeket, melyekből bizonyos idő mulva egy egész könyv került ki. Később „Sion énekei" címen egy nagyobb kottákkal ellátott énekeskönyv jelent meg, több mint kétszáz énekkel. Érdemes felemlíteni ennek a könyvnek az összeállítását. Nem voltak ezek szedett, rajzolt, vagy más helyről lecinkografált kották, hanem a cinkografiák így készültek: A készítők kivették a kottás lapokat a németnyelvű énekeskönyvekből; ezekben a német szöveget átragasztották vékony papirszalaggal, melyen rajta volt a magyar szöveg. Néha egy-egy betűt vagy szótagot külön kellett beragasztani, hogy a megfelelő kottajegy alá kerüljön, ami nagy türelmet és időt vett igénybe. Az így németből magyarra foltozott kottalapból cinkografia útján klissét csináltattak és ezekkel nyomtatták a könyvet. Valaki kérdezhetné: Hát mirevaló volt ez a nagy fáradság? — Felelet: mert nem volt pénz! Ez az énekmisszió egy fillérnyi pénzsegítséget nem kapott sem kül-, sem belföldről, a könyvekre pedig égető szükség volt. Hála a Mindenhatónak, most már szedett kottájú szép kiállítású könyvek vannak forgalomban, melyeknek száma napról-napra emelkedik.

Seres Sámuel.

Aki Seres Sámuelt jól ismerte, az e név felemlítésénél valószínűleg el fog érzékenyülni kissé, vagy nagyon is. Dolgozott, tűrt, fáradott és szenvedett. Örömök és csalódások, győzelmek és legyőzetések, megtiszteltetések és félreértések, méltánylások és kárhoztatások váltakozva érték őt.

Még fiatalember volt, — egyszerű földmíves, — mikor az evangélium megragadta lelkét. Megtért, megkeresztelkedett és rövid idő mulva az igehirdetés szolgálatába lépett. A XIX. század nyolcvanas éveinek elején kezdett prédikálni

körülbelül 26 éves korában. Leginkább a Duna és Tisza közötti területen működött. Faluról-falura ment, s nemsokára szép eredménye lett buzgó munkájának. Nem volt valami különös szónoki tehetsége. Előadásának hanghordozása dallamhoz hasonlított. Mély hangon kezdte beszédét, azután majdnem egy oktávval felvitte s itt két-három hangon fel-le menve, végre ismét a legalsóbb hangra leszállt és rendesen így végezte be hosszú körmondatait. Modora, társalkodása és fellépése azonban vonzó és kellemes volt.

Nagy üldözéseken ment keresztül. Bebörtönözték, eltoloncolták és megverték. De ő nem lankadt el; sem a börtön, sem az ütlegek, sem a fenyegetések nem rémítették el kitűzött feladata véghezvitelétől.

Sok éven át szorgalmasan teljesítette igehirdetői, evangélistai tisztét, majd egy gyülekezeti körzet prédikátora lett. A gyülekezetnek annyi állomása volt, hogy idejét — kevés szüneteléssel, — folytonos utazásban töltötte el. Tanított, tanácsolt és keresztelt. A kezdő gyülekezetekben rendesen különböző bajok fordulnak elő, s ezekkel szintén meg kellett birkóznia. A nagy és kimerítő lelki munka elvonta őt családja köréből, pedig tíz gyermeke volt, akikről gondoskodnia kellett volna. De sajnos itt hiba történt. Mint igehirdető (utazó evangélista) mindössze havi 20 forint fizetést kapott a központtól. (Ez amerikai pénzben 8 dollárt tett ki.) Ebből nem tudta családját élelemmel és ruházattal ellátni. Később mint prédikátor 50 forint havi fizetést kapott. Valami kevés földje volt, azt eladta és szőlőtermelésre alkalmas területet vásárolt. Szőlőt ültetett. Ekkor aztán nehéz kérdés elé került: választania kellett volna a földmunka és a lelki munka közt. Nem birt a lelki munkamezőről letérni s így a földmunkának nagyrészét másra kellett biznia. De a jövedelem — már esztendők óta — nem volt elég családja eltartására, aminek következtében adósságba keveredett. Ekkor aztán rossz hír járta be felőle a vidéket és a régi ütlegektől, utazásoktól, hidegtől, szelektől szenvedett és félig megvakult, megsüketült s elég korán megvénült emberre szánalmas napok következtek. A gyülekezet nyugdíjba helyezte; jött a világháború, majd a forradalom, mely idők alatt a

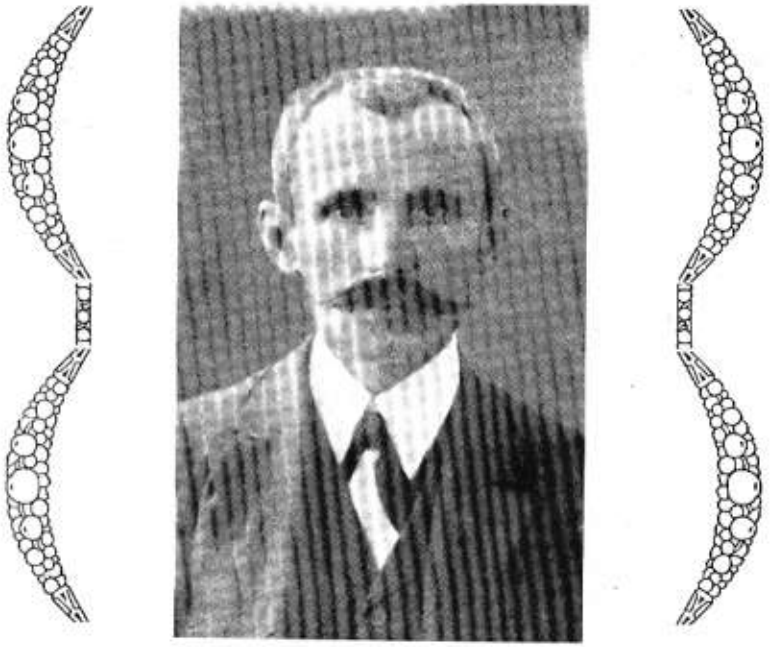
magyar pénz értéke annyira leszállott, hogy a havi nyugdíj végre még egy napi élelemre sem volt elegendő.

A nagy teher, a megrongált egészség végre halálos ágyba döntötte és 1923-ik év február havában átment a vágyvavágyott felsőbb hazába. Vajjon ki volt oka nyomoruságának? Mi, akik vakok voltunk irányában!

Brumár Mihály.

A magyarországi baptista misszió egén egy csillag tünt fel, melynek fénye beragyogott a legelhanyagoltabb emberek kunyhóiba. A nagy világháború előtt Magyarországnak körülbelül hárommillió románajkú lakosa is volt. Majdnem mind görögkeleti, vagy görögkatholikus vallású. Ezekhez is eljutott az evangélium. De szükségük is volt rá, mert úgy hitbelileg, mint erkölcsileg igen alacsony fokon állottak. Brumár Mihály már ifjú korában megtért és az evangélium terjesztése érdekében melegen buzgólkodott. A magyar és román nyelvet teljesen birta, de különös szónoki tehetsége nem volt. Mint cipésziparos két keze munkájával kereste meg kenyerét, de idejének igen nagyrészét az evangéliumnak szentelte. Meggyőződött arról, hogy az evangéliumot nemcsak szóval, hanem irásban is kell terjeszteni. Ez a meggyőződése nem hagyta nyugodni. Pénze, vagyona, jómódú pártfogója nem volt. Mit tett tehát? Nagy keservesen annyi pénzt kuporgatott össze, hogy tudott rajta valami kevés nyomdai betűt venni és ezek segítségével lapot indított román nyelven. Megírta a cikkeket, szegény társai segítségével összegyüjtötte a misszió hireket, azután cipészsége mellett kiszedte kéziratainak tartalmát és nyomásra alkalmasan összeállította a lap oldalait. Mikor ez megtörtént, az ólomlapokat betette egy alkalmas ládába, a ládát hátára vette és elindult falujából gyalog a távol fekvő vasuti állomásra. Innen azután vonaton a 80 kilométernyi távolságra fekvő Nagyvárad városba ért, ahol munkáját egy nyomdában a sajtó alá adta. Elkészülvén ezzel, a kinyomott lappéldányokat összekötve, ismét hátára vette, falujába vitte és a megírt címszalagokba becsomagolta, majd szétküldötte mindenfelé. Nehéz munka volt ez, de bebizonyította ezzel, hogy a magasból kapta hozzá az erőt.

Évek multán aztán Budapestre került, ahol beállt egy nyomdába munkásnak és gyakorolta magát a szedésben. Buzgalmának az lett az eredménye, hogy ügyét nemsokára magáévá tette a misszió és így csinos kiállításban, rendes úton megindulhatott a román misszió lap. Összegyüjtött éneke-

Brumár Mihály

ket is, melyeket Berbekár nevű társával együtt, — aki sok éneket magyarból vagy németből román nyelvre fordított, — könyvbe foglalt és így megjelent a számos éneket tartalmazó román énekeskönyv, később igen csínos Karénekes is, amely még most is használatban van. Hogy Brumár testvér önfeláldozó munkája mennyiben járult a lelkek megtérésé-

hez, nem tudjuk, de annyit észre kell vennünk, hogy körülbelül húsz év alatt 9000 magyarországi román ember ismerte meg Üdvözítőjét.

Nem tudom akadt-e párja széles földön hasonló lapszerkesztő e ? Egy alkalommal meglátogattam a házában. Egy földes padlójú, kis ablakú, szűk szobában lakott feleségével és három kicsiny gyermekével. A bútorzat néhány deszkából összetákolt ágyból, durva faasztalból és rozoga szék vagy lócából állott. És ez az ember mégis boldog volt munkájában és szorgalmasan dolgozott. Sohasem fogom őt elfelejteni. Ebből a szegényes lakásából szólították el Biharmegye egyik részébe misszionáriusnak. A meghívást elfogadta és lelki munkáját mindaddig folytatta, míg kitört a nagy háború, mely nem kímélt senkit. Elvitték katonának és nemsokára a harctérre került. Egyik csatában érezte, hogy fején megsebesült. A seb nem volt nagy, de óriási fájdalmat okozott neki. Mintegy százhúsz kilométert kitevő vasuti utazás után Kassán a kórházban helyezték el. Fejfájása nem szünt meg, folyvást szörnyen gyötörte. Körülbelül három napi szenvedés után szelleme elhagyta földi sátorát és a kiállott kínos próba után átment az örökkétartó örömbe. Testét felboncolták és a fejében két puskagolyót találtak. Abban a fejben, melyben annyi szép, nemes és üdvös gondolat foglalt helyet. Felesége özvegyen, három gyermeke árván maradt vissza, de az özvegyek és árvák atyja gondoskodik felőlük. Azok pedig, akik ismerték ezt az önmegtagadó, önfeláldozó és embertársain szeretettel csüngő embert, biztos remélik és tudják, hogy egykor azok között fog tündökölni ez a szerény ember is, akik örökkön-örökké fénylenek. (Dániel könyve, 12. r. 3. v.)

Mayer Henrik.

A Brit és Külföldi Biblia Társulat az 1873. évben áthelyezte Horvátországból Magyarországba Mayer Henrik bibliai ügynökét, aki még csak 31 éves volt akkor. Alig telepedett le Budapesten, hamarosan vasárnapi iskolát rendezett be és 1874. év december havában a már meglévő kevés baptistából és általa megkeresztelt egynéhány egyénből megalakította

a magyarországi első baptista gyülekezetet. Miután hamarosan mindenfelé új állomások létesültek, az ő kezében egye-

Mayer Henrik

sült az országos baptista mozgalom összes fonala. Hitbuzgó, fáradhatatlan, úttörő ember volt, elhatározásában kitartó, de

kissé kemény akaratú, ami miatt sokszor bánat érte. Németországban született s magyarul nem tudott megtanulni, így azután a konferenciákon mindig tolmácsra volt szüksége. A hatóságok keménységét meg tudta törni, s erélye sokat használt a missziónak. Működése által az ország német nyelvű lakosaiból sokan megtértek az Úrhoz és számos gyülekezet alakult. A budapesti gyülekezet is folytonosan fejlődött, tagjainak száma egyre nőtt s az 1886. évben már szép, nagy kápolnát tudott építeni igen kevés külföldi segítséggel. Jeles szónok, de még jelesebb kapacista volt úgy, hogy társalgásban lebirt győzni erős ellenvéleményeket is. Kirándulásai alkalmával neki is kellett durva támadások elől menekülni, de ártani nem tudtak neki. Minden idejét és erejét a missziónak szentelte. Az 1893. év után az ország több helyén önálló gyülekezetek alakultak s bár ezáltal sok gondtól szabadult meg, de az újabb állomások létesülésével újabb terhek is szálltak vállaira. Mayer személyéhez fűződik a magyarországi misszió sok és különféle mozzanata, úgy hogy sokan a misszió kezdetét is Budapestre való költözködésének időpontjától számítják. 1893 után az országbeli vezető testvérek közül többen nem voltak vele egy véleményen, amiért azután gyakran keserű napjai voltak, de Mayert felfogásától elvonni nem lehetett. Mint szilárd baptista volt ismeretes és igen sokan rajongó odaadással csüngtek rajta.

Az 1909-ik évben megvált budapesti állásától; Németországba ment, ahol prédikátori tisztet vállalt, nemsokára azonban nyugdíjba ment és visszatért Budapestre. Ekkor már két magyar és egy németnyelvű gyülekezet volt e nagy városban s a vele szorosan összefüggő vidéken szintén három új gyülekezet alakult.

Nyugalmi helyzetben is dolgozott, prédikált és látogatásokat tett a vidéken, miglen betegség lepte meg és hosszas szenvedés után az 1918. évben átment a valódi nyugalomba. Halálakor Magyarországon körülbelül 23.000 baptista és vagy 700 gyülekezeti állomás volt. Ha tehát visszanézett munkájára, azt találta, hogy misszionáriusi ideje nem volt meddő, s bár munkáját sok buzgó segítőtárssal végezte, sőt több vele nem egy véleményen lévőnek is oroszlán részük volt benne,

de mint úttörő, alapozó és építő e munkában méltán gyönyörködhetett.

A két földmíves fiú.

Magyarországon 1873-tól 1893-ig nem volt egyetlen olyan magyar baptista prédikátor sem, aki theologiát végzett volna. Valamennyi prédikátor csak a földmívesek és iparosok közül került ki és nagyobb iskolai képzettség nélkül foglalta el hi-

Balogh Lajos és Udvárnoki András ifjúkorukban.

vatalát. Végre többen szükségét érezték annak, hogy theologiát végzett prédikátorok is legyenek, kik nehezebb kérdésben felvilágosítást tudnak adni. De hát ki vállalkozik külföldre iskolába menni? Végre jelentkezett két földmíves ifjú. Mindkettőnek szónoki tehetsége már ismeretes volt, vallásosságuk és buzgalmuk ellen pedig kifogást emelni nem lehetett. A fiúk azonban csak magyarul tudtak, Hamburgban pedig, ahol a theologiai intézetbe felvették, német a tannyelv. A magyar és német nyelv között olyan különbség van, mint a veres és

Balogh Lajos

zöld szín között; tudjuk pedig, hogy a zöld szín ellentéte a veresnek. Ha veres üvegen át nézzük a fehér felhőt, azután hamar elvesszük szemünk elől az üveget, akkor a fehér felhőt zöldnek látjuk. A német nyelvben a helyhatározó elől van, a magyarban hátul és így tovább, egyik a másikának teljesen a fordítottja.

Ez a két fiú magára vette a nehézségeket és elindult Hamburg felé. Mikor Németország első vasuti állomására értek, letartóztatták őket és a rendőrség elé vitték, ahol kissé

kómikus jelenetek játszódtak le. A rendőrség nem tudott magyarul, a fiúk pedig nem tudtak németül. Másnap reggelig ott tartották, azután szabadon eresztették. Szerencsésen Hamburgba értek, ahol négy esztendeig tanultak. Kemény, nehéz feladatot kellett végezniök, de Isten segítségével jól fejezték be a hosszú tanidőt. Megtanulták a német nyelvet elég ha-

Udvarnoki András

mar, úgy hogy rövid idő alatt értették az előadásokat. Az egyik ifjút Balogh Lajosnak, a másikat Udvarnoki Andrásnak hívták. Mint már említettem, mind a kettő falusi földmíves gyermek volt. Balogh két évvel idősebb volt Udvarnokinál.

Haza jöttek és hozzáfogtak a lelki munkához. Mindkettőt rövid idő mulva prédikátorrá avatták s mindkettő neve hamarosan híres lett az egész országban.

Balogh Lajos fáradhatatlan szorgalmat és erélyt tanusított, de kissé kemény férfiúvá fejlődött. Éjjel-nappal dolgozott, utazott, konferenciákon résztvett, tervezett, intett, dorgált és fenyített. Gyülekezete rövid idő alatt az ország egyik legnagyobb s legnépesebb gyülekezetévé fejlődött s rövid pár év mulva olyan kápolnát épitett, mely 1200 egyént képes befogadni falai közé. Sajnos, hogy némi szükkeblüség csempészte be magát a tagok véleményébe. Igy például olyan nőt, aki fején kalapot viselt, nem szivesen vettek fel tagul, hacsak meg nem igérte, hogy kalap helyett kendőt fog viselni. De ilyen eset a misszió gyermekkorában másutt is előfordul. Különben szigorú vallásosság, buzgalom és jóravaló törekvés jellemezte a tagokat.

Balogh Lajost többször megválasztották a magyar szövetség elnökévé. A vasárnapi iskolának nagy barátja volt. Ő indította meg a tanitók részére a „Vasárnapi Tanitó" cimü folyóiratot és Spurgeon Károly prédikációiból sokat lefordítván, rendes havi füzetek sorozatában közrebocsátotta. Ugyancsak ő szerkesztette egy ideig a vasárnapi iskolai tanulók lapját: a „Hajnalesillag"-ot. Az ő buzgóságának köszönhető két menház alapitása az országban, melyekben most is több munkaképtelen és agg testvér és testvérnő van gondozás alatt. Gyakori utazásokat tett az ország különböző részeiben és az előforduló dolgokat rendezte. Ilyenkor egész éjszakákat munka mellett vagy úton töltött el. Az állandó tevékenység és sok gond azután munkaerejét annyira kimerítette, hogy idegei kimerültek és 56 éves korában egyszerre munkaképtelenné vált. De nyugodni még akkor sem birt. Valószinűleg ez okozta azt, hogy egy napon rövid rosszullét után hirtelen elhalt. A misszió terén müködők általánosan beismerik, hogy az evangéliom terjesztésében igen tekintélyes részt vett.

A másik fiúból is olyan férfiú lett, akinek munkája sokat hozott létre. Udvarnoki András már az 1895. évben a budapesti első magyar gyülekezetnek prédikátorává avattatott. Ő is sokat utazott az országban és tanácsaival látta el a hozzá forduló gyülekezeteket. Prédikációit szeretik, mert fejtegetései részletesek és felvilágositók. Kissé hosszasan szokott beszélni s megtörtént, hogy néha másfélóráig kinyújtotta előadását s azért alighanem róla jegyezte meg egy ujságtudósító lapjában a következőket: „A baptista templomban láttam ezt meg ezt ... és a szónok beszélt és beszélt s talán még most is beszél, ha azóta el nem végezte beszédjét".

Udvarnoki nagyon érezte a prédikátorok kiképzésének szükségét. Energiáját egyebek közt tehát arra irányozta és fordította, hogy hazánkban theologiai iskola jöjjön létre. Baloghgal együtt sikerült is ezt keresztülvinnie és már az 1906. évben megalakult az első tanfolyam. Nehéz volt a dolog, mert külföldi segitség nem jött, hogy tehát a felvett tanulókat elláthassák, az ország baptistáinak támogatására szorultak. Innét érkezett azután liszt, zsiradék, tojás, főzelék, krumpli és kenyér. Kaptak többször karcagi kenyeret is. A külföldön megcsodálnák ezeket a kenyériáriásokat, mert 45—50 centiméter átmérőjü és közepén 30 centiméter magasságú egy-egy ilyen fehérkenyér. Szállást is igen nehezen lehetett adni a tanulóknak, de azért ment minden. Már négy év mulva több képzett prédikátor helyezkedett el az országban és megint uj jelentkezőkkel lehetett folytatni a tanulást. A háború utolsó éveiben és a forradalmak alatt szünetelt az iskola, de 1920-ban újra megkezdődött és most (1927-ben) négy tanár és 22 tanuló van az intézetben, melynek igazgatója és tanára Udvarnoki András.

Az irodalomban szintén részt vett, több cikke jelent meg a „Békehirnök" cimü lapban. Sok száz éneket fordított le németből és kisebb munkákat ültetett át magyarba. Theologiai müvei közül híres a „Hittan" és a „Népszerü theologia" cimü munkája. Az 1920. évben megalakult „Magyarországi baptista gyülekezetek szövetsége" elnökül választotta s most a magyar misszió élén áll.

Amint tehát történetünk bizonyitja, a két parasztfiú iskolába való jelentkezésének megjött a jó gyümölcse. Szolgáljon ez például sok ifjúnak és leánynak.

A zenészek.

A magyarországi baptista misszióban nagy szerepet játszik a zene. 1895-ig csak a harmónium tett szolgálatot, de azután hozzátársult a hegedü, cimbalom és trombita.

Mentől jobban szaporodott az ifjúság, annál inkább nyilvánult meg annak a szüksége, hogy a zenei hallással birók és könnyen tanulók kezükbe vegyék a zengő szerszámokat. Először a nagyobb, azután a kisebb gyülekezetekben zenekarok létesültek. Legtöbbje a fúvóhangszert választotta, de több helyen vannak jeles hegedűsök és cimbalmosok is.

Mostani időben pedig már alig létezik nagyobb gyülekezet, ahol ne volnának hívő zenészek. Ezek a zenekarok sokszor elmennek igen messzire evangélizálni. Ha beérnek valamely faluba, akkor megszólaltatják hangszereiket és zeneszó-

Orosz István

val vonulnak végig az uccán vagy uccákon. Erre összesereglik a falu kicsinyje, nagyja és valamely ház udvarán megállapodnak, ahol megkezdődik az istentisztelet, mert hiszen magukkal hozzák a szónokot is.

Némely helyen azonban bérelt helyiségben játszanak, természetesen zsúfolt ház előtt. Akadnak néhol kellemetlenségekre is, de ez nem riasztja őket vissza. Van reá eset, hogy nemzeti ünnepélyekre is meghivják a baptista zenekarokat s a jótékonysági egyesületek már szintén igénybe vették őket.

Általában azt mondhatjuk, hogy az ifjaknak egyharmada zenész. Van azonban több érettkorú férfiú is, aki az ifjak közé áll a zenekarba.

Ez a zenei kultusz szorosan hozzáfűződik Orosz István

Csopják Énok

férfiúhoz, aki most Amerikában baptista prédikátor. Orosz nagy buzgalommal kezdte meghonosítani Budapesten az énekgyakorlatokkal együtt a zenét. Erdélyben született és mesterségére nézve kerékgyártó volt. Kolozsvárt hallotta az evan-

géliumot egy igen egyszerű embertől, majd megtért és miha-
mar lelki munkához látott. Szülei nagyon nehezteltek reá
és nem tudtak megbékülni vele, mert elhagyta a katholikus
egyházat. Orosznak is választani kellett szülei óhaja és a hit
között. Rövid, de heves tusa után az Úr Jézust választotta és
az égi Mester megsegítette őt mindenben. Szenvedni, küz-
denie kellett, de utána megjött a győzelem. Megtanulta
először a német, a tengeren túl pedig az angol nyelvet. Mikor
már átköltözött Amerikába, onnan is nagy szolgálatot tett a
magyar missziónak, ami által ez mindjobban előrehaladhatott.

Midőn zenéről beszélünk, nem hallgathatjuk el még egy
kedves ifjú felemlítését. Ez a fiatalember önmagától tanult
meg hegedülni, zongorázni, harmóniumozni és különösen a
hegedülésben művészi színvonalra küzdötte fel magát. Betű-
szedő volt. Már zsenge ifjú korában élénken közreműködött
a zenészek közt. Mihamar ének- és zenekarmester lett s oly
ügyesen és tapintatosan tanított, hogy az énekkar tagjai foly-
ton szaporodtak. Neve Csopják Énok. Szelid, türelmes, szol-
gálatkész, nyájas, alázatos ifjú volt, akit mindenki szeretett,
s aki mindenkit szeretett. Türelmességének illusztrációjául
elég felhozni egy példát. Mint ifjú elment anyjával és néhány
testvérével hajón egy körülbelül 28 kilométer távolságra eső
faluba. Az utazás kezdetén egy varrógép, valószínüleg szállí-
tás közben, megsértette a fiút és Énoknak elhasadt az alsó
karja. Ellehet képzelni, minő fájdalmakat állhatott ki, de ő
türte és a három órai hajó úton nem szólt egy szót sem any-
jának, valószínűleg azért, hogy az úton meg ne háborítsa.
Csak a megérkezési helyen vették orvosi kezelés alá, ahol
türelemmel viselte fájdalmát és Isten segítségével teljesen
meggyógyult.

Javában működött mint karmester és nagy sikereket ért
el, midőn kitört a világháború. Vagy két évig megmenekült
tőle, de azután beparancsolták katonának és neki mennie
kellett. Oh gonosz háború! A harctérről sikerült egyszer lá-
togatást tennie otthonába, de visszatérve a csatamezőre, egy-
szerre eltünt, sokáig nem jött hír felőle. A következő évben
egy volt román fogoly magyar újtestámentumot hozott haza
Jassiból, egy romániai városból és ez a drága könyvecske
Énok tulajdona volt. Állítólag, mint sebesült elhalt Jassiban,

az ottani orosz Vöröskereszt kórházban, de határozottan meg
állapítani nem lehetett. Eltünése után több, mint egy esz-
tendő mulva érkeztek haza levelei sürü egymásutánban a jas-
si-i kórházból. A cenzura egy évig visszatartotta azokat. A
levelek oly gyönyörüek s olyan hitről tesznek tanuságot, hogy
aki olvassa, teljesen meggyőződik róla, hogyha Énok tényleg
nincs már a földi létben, akkor bizonyosan a menyországban
énekel és hegedül a legdicsőbb karban a szeráfokkal együtt
a Bárány dicsőségére.

Az ellenállás.

Bár Magyarországon régebb idő óta vallásszabadság van, (mert a magyar ember szabadságszerető) mégis igen gyakran kellett szenvedni úgy a hatóságok, mint a nép ellenállásaival szemben azoknak, kik az evangéliumot vidékről-vidékre terjesztették. Leginkább a megtéretlen lelkészektől eredt az ilyen izgatás, akik féltették egyházuk tagjait. Ha valaki részeges, káromkodó, parázna vagy fösvény volt, azzal nem törődtek, de ha valaki az evangélium szavára felébredt a bűn álmából és a hívők társasága felé hajolt, akkor mindent elkövettek, hogy gátat emeljenek a további haladásnak. Képesek voltak a hatóságokra szellemi nyomást gyakorolni, s így néhol a rendőrség is helytelenül járt el az igehirdetőkkel szemben. De néhol fellázadt az egész falu és a nép dühe több helyen életveszélybe sodorta a buzgó evangélistákat.

Egy községben erős legények rohanták meg a házat, ahol egy egyszerű ember istentiszteletet tartott. Barátai meg akarták menteni a fenyegető tömegtől és gyorsan a kenyérsütő kemencébe bujtatták. Ekkor a kinnlévők felgyujtották a házat és a szegény evangélistának nagyon melege lett volna a sütőkemencében, ha barátai a nagy zürzavarban elvesztették volna lélekjelenlétüket. De kiváló ügyességgel és bátorsággal sikerült őt kimenteni veszélyes helyzetéből és a nép dühe elől eltakarva, a szabadba bocsátani, hogy gyors lépéssel megszabadulhasson. Nemsokára több lélek tért meg ott az Úrhoz és az üldözés megszünt.

Még a legújabb időben is előfordultak, ha nem is olyan, de hasonló esetek. D . . . községben egy felébredt család meghívta a jókora távolságban fekvő N. község baptista gyülekezetének igehirdetőjét a zenekarral együtt házához. Meghivását elfogadták és a prédikátor több énekkessel és a trombitás zenekarral átrándult D.-ra. Az egész falu római katolikus vallású lakósokból áll és a lelkész már előbb beszédet tartott a baptisták ellen. Alig érkeztek meg a vendégek a meghivó gazda házához, ahol elhelyezkedtek, majd megkezdték az istentiszteletet, máris eljött a falu birája, kiséretében nagy tömeggel és szétoszlatta a gyülekezetet. A nép rendkívül ingerült hangulatban volt, fenyegetőztek és átkozódtak. Erre a baptisták menekülni kezdtek, de a nép közül többen kövekkel, botokkal megtámadták őket, megverték és néhányat véresre sebesitettek. Útközben találkoztak csendőrökkel, akik azután a tényállásról jegyzőkönyvet vettek fel.

A véres esemény után nagy fordulat állott be a két legnagyobb verekedőnek gyászos sorsa következtében. Körülbelül két hét mulva történt, hogy az egyik ember felkelt éjjel ágyából és a sötétben pár lépést tett, mire belevágta ágyékát (hasának alsó részét) egy fapad kiálló csücsába. Ez az ütés oly nagy sérülést okozott az ember belső részében, hogy a férfiú pár óra mulva kiszenvedett.

Nem sok idő mulva a másik főcinkos bement annak a gazdának kertjébe, aki a baptistákat elhívta és ezzel az evangéliumnak szolgálatot tett. A kertben megállt egy fa alatt, kötelet vetett rá, majd felakasztotta magát. Mire észrevették, már meghalt. A falu népe összecsődült az öngyilkos testénél s félelemmel és borzalmas meghatottsággal tárgyalták az esetet, illetve a két verekedő szomorú végét. Ekkor egy férfiú megszólalt közülök, körülbelül így: „Ime látjuk a szörnyű példát! Legyen ez intés nekünk, mert gonoszul cselekedtünk. Megvertük a jámbor, istenfélő embereket, most szemünk előtt van a büntetés. Meg kell hát bánni vétkünket".

És a faluban háborítatlanul folyhatott azután a evangélizálás. Nem sokára pár egyén az igazság ismeretéhez jutott, megtért és egy kis hivő állomás keletkezett abban a faluban.

Gyülekezetek keletkezése.

Majdnem minden magyarországi gyülekezet keletkezésének van valamilyen sajátságos története.

Sátoraljaújhelyben úgy keletkezett a gyülekezet, hogy a várostól messze fekvő Szepességen megtért egy fiatalember. Emiatt az egész család ellene fordult. Apja úgyszólván kitagadta és birtokát többi fiai közt felosztván, neki semmit sem adott. A fiatalember híven megmaradt hite mellett; dolgozott, küzdött, fáradott. Hívő, ügyes nőt vett feleségül és elköltözött szülőföldjéről U. városba. Itt nyomoruság következett rájok letelepedésük első napjaiban, de nagy nehézséggel mégis sikerült egy üzletet alapítani. Az üzlet napról-napra jobban ment, a szegénység eltünt és a hívő család hétköznapi munkája után, vasárnapokon boldogan töltötte idejét a biblia mellett. Hívtak vendégeket és rövid idő mulva már megtért egy, majd kettő, három lélek, míg végre kis gyülekezet keletkezett nemcsak abban, hanem egy másik nagyobb városban is. De mi történt az apával, aki fiát hite miatt kitagadta? Az, ami Lear királlyal. Fiai, — kikre vagyonát ruházta, — kegyetlenül bántak vele, úgy hogy kénytelen volt távozni tőlük és hívő fiához menekült U. városába, aki szívesen, szeretettel fogadta és akinél sok éven át tartózkodott egész haláláig. A reggeli házi istentiszteleteknél rendesen az apa is imádkozott s tapasztalta, hogy az élő hit nagyobb kincs a vagyonnál.

Egy másik helyen, T. községben szintén érdekes módon keletkezett a gyülekezet. T. lakossága csekély kivétellel egészen római katholikus. Szokásban volt e vidéken, hogy a buzgó katolikusokat összegyüjtik az úgynevezett „Rózsafűzér" egyletbe. Hetenkint egyszer-kétszer összejönnek valamely erre kijelölt háznál és elimádkozzák a nagy rózsafűzért. Ez egy körülbelül 90—100 apró golyócskának zsineggel átfűzött koszorújából áll. Minden golyócska egy-egy imádságot jelent és vagy két órán keresztül végig pergetik az egészet. Kezdődik egy Hiszekeggyel, utána Miatyánk és három Üdvözlégy következik, azután pedig ötször egymásután egy Miatyánk és tiz Üdvözlégy. Az Üdvözlégyekbe Mária életéből szőnek bele egy-egy örvendetes, fájdalmas vagy dicsőséges mozzanatot.

T. községben a „Rózsafűzér" órák látogatottak voltak és a jelenlévők hangosan elmondogatták a sok imaformát. Egy napon azonban könyvet küldött nékik egy tardi származású férfiú, aki jókora távolságban vasuti alkalmazott volt. A könyvnek az volt a címe: „Ujtestámentom". Nem ismerték ezt a könyvet, de mikor lapoztak benne, azt látták, hogy Jézus életét tartalmazza. Elkezdtek tehát olvasni belőle és nagyon jónak találták. Mivel azonban a „Rózsafűzér" imádság sok időt vett igénybe, elhatározták, hogy tíz imádságot kihagynak belőle és helyette hangosan felolvastatják az újszövetségi Szentirást. Később, hogy több idő jusson a Szentírás olvasására, megint elhagytak tíz „Üdvözlégy Máriát", azután húszat, majd harmincat; végre azt találták, hogy jó volna csak a Szentírással foglalkozni és a „Rózsafűzért" abbahagyni teljesen.

Ez azonban már fülébe ért az egyházi elöljáróságnak, amely megeresztette fenyegető szavát. De azért ők az egyletben csak folytatták az olvasást. Időközben hallották, sőt levélben is értesültek arról, hogy vannak olyan hívő emberek, akik a Szentírás szavai szerint élnek. Négy férfiú útra kelt és felkereste Budapesten az egyik magyarnyelvű baptista gyülekezetet. Itt elmondták jövetelük okát, tapasztalataikat és belső megváltozásukat. A gyülekezet megvizsgálta őket és azt találta, hogy valóban megtértek. Kettő alá is merítkezett, s ezek már úgy mentek haza, mint baptisták. Csakhogy erre otthon megkezdődött az üldözés. A járási szolgabirónál tilos gyülekezésekért bevádolták őket és egyszerre vagy 30 egyénnek kellett megjelenni a főbiró előtt. Ettől kezdve többször szenvedtek. A lelkész ellenük beszélt, a falu többsége fellázadt és az őket látogató baptista prédikátorok csak bujdosva jöhettek be. Én, ki e sorokat irom, meghivásra 1907 február hóban szintén hozzájuk mentem. Téli este, csendes időben, a vasuti állomásnál várt reám a szánkó. Holdvilág mellett haladtunk nyolc kilométert és a faluba érve, a kocsis úgy hajtott, hogy fel ne tünjék menetünk. A gyülekezet már együtt volt és minden nagyon óvatosan történt. Megtartottam az istentiszteletet, adtam különböző oktatást, azután újra felültem a szánkóra, mely éjfél után visszavitt az állomásra. Az üldözés, ellenállás tartott még egy ideig, de

azután a hívők hű kitartásán megtörött. Az összejövetel zavartalanná vált, a tagok megszaporodtak és egy szép, meglehetősen nagy gyülekezet jött létre, melyben az Ur Jézus lábainál ülve, épülnek, nevekednek az újjászületett lelki emberek.

Buzgóságból fakadó áldás.

Egy szabóiparos elköltözött Budapestről a szomszéd határban fekvő Kispest községbe. Ez a szabó baptista volt s igy nem bírt megnyugodni abban, hogy a 16.000 lelket számláló községben nincsen keresztyén gyülekezet. Még a katholikusoknak is csak egy, legfeljebb 200 lelket befogadó kápolnájuk volt. A szabó zaklatni kezdte a budapesti második gyülekezetet, hogy csináljanak valamit. A nógatásnak eredménye lett. A budapesti gyülekezet vénei kibérelték egy estére a Kispesti Színházat és ugyancsak béreltek hosszabb időre más helyiséget is, amelybe vagy 120 ember fért el. Egy katholikus ünnepi napon (1900. február 2-án) Kispestre ment az ifjúság és evangéliumi előadást tartott a színházban. Az énekkar énekelt, ifjak, leányok szavaltak és a prédikátorok beszédet mondottak. Sok férfi és asszony volt jelen, akik ilyet még soha sem hallottak. Az előadás végén közhirré adták, hogy az Árpád és Sárkány ucca sarkán lévő teremben minden vasárnap és szerdai napon bibliai előadás tartatik, amelyen bárki megjelenhetik. A terem ki volt bérelve, ámde azt fel is kellett szerelni. A budapesti gyülekezet átengedett több széket. Ezeket oda kellett szállítani, de a fuvaros ingyen nem viszi, pénz pedig nincsen. Néhány fivér és nővér kerített tehát egy nagyobb négykerekű talyigát. Reá rakták a padokat, székeket és átkötözve azokat, húzták és tolták Kispest felé. Februárban volt. Az országút egy jókora hosszú vonalon követett, azontúl azonban csak kavicsozott út volt, sáros, gödrös, egyenetlen. Mikor ideértek a prédikátorok és énekesek, egyszerre „ripp-ropp", eltört az egyik kerék, benne rekedtek a sárban. Gondolkodtak, okoskodtak, hogy lehetne segíteni? Budapest és Kispest közötti lakatlan helyen voltak. Valami doronggal megerősítették és megkötözték a törött kereket és mentek tovább lassan, de mégis gyorsabban a csigánál. A hátak kiizzadtak, a homlokokra kiült a verejték, a kézizmok kifáradtak, míg végre szerencsésen a hely színére értek.

Az első szerdai napon telve volt a terem és két hónap mulva már 12 egyént lehetett alámeríteni hitének vallomása után. Csakhamar felállításra került a vasárnapi iskola is. Budapestről jártak át vasárnapi tanítók, igehirdetők és énekesek. Akkori időben vasárnapon még egy baptista sem akart utazni vonaton vagy közúti kocsin. Igy hát gyalog tették meg a nagy útat oda és vissza 14—16 kilométert. Most is emlékezetem elé tünik poros cipővel az a leányka, aki majdnem minden vasárnap, mint tanítónő kigyalogolt. Most már nem tudná ezt megtenni, mert legalább is kétszerakkora súlyú. Buzgalmának földi jutalmául lehet talán tulajdonitani, hogy 6 szép leánya van s mind hívő. Ezek nem gyalogolnak annyit, különösen a legidősebb nem, mert hiszen a férje automobilgazda. Hm, hm! Ha a nagy gyaloglók közül némelyek már e földön automobilhoz jutnak, akkor bizonyos, hogy ti fáradozó, izzadó evangéliumi gyaloglók, ott ama dicső honban aranyszárnyakat kaptok.

Kispesten nőtt a gyülekezet. Előfordult azonban ott rossz is, meg jó is. Bajokon, harcokon kellett keresztül menni, de most (1927. évben) két gyülekezetben hirdetik az evangéliumot. A nagyobbik gyülekezet kápolnája 800—900 egyént képes befogadni. Van 60 tagú énekkara és vonós, valamint fúvózenekara.

Nem baj tehát, ha másutt is eltörik a talyiga kereke, a buzgóság kitudja rántani a sárból a szekeret és verejtékből gyöngyök teremnek.

Hitpróbák.

Hitpróbákon kellett és kell ma is keresztülmenni azoknak, kiket az evangélium felébresztett és a világ hiábavalóságát elhagyták vagy elhagyni akarják.

Egy gyári munkás megtért, ami rendkívüli feltünést okozott a testiességben tespedő társai közt. A megtért munkás még pár év előtt korcsmáros volt és most imádkozó ember lett. Megkezdődött környezetében a csúfolódás és ingerlés. A támadások, melyekkel illették, oly nyersek voltak, hogy né-

mely napon haza jöve, keservesen sírt a szegény ember. Fenyegették, rémítették, hogy elbocsátják a munkából, ha a régi életmódhoz vissza nem tér s bár néha-néha csüggedni kezdett, de azután ismét erőhöz jött és szilárdan kitartott. Bizonyos idő mulva mi történt? A munkásságnak szüksége volt valami célból egy olyan emberre, akiben teljesen meglehet bízni, olyanra, aki nem hazudik, nem végzi megbizatását hamisan, hanem híven jár el mindenben. Tanácskoztak és a választás a baptistára esett. Őt tisztelték meg bizalmukkal azok, akik nem régen még csúfolták és gúnyolták. Ez a kitartó férfiú később önálló üzletet kezdett, tekintélyes iparos és egy nagyobb gyülekezetnek diakónusa lett s mindez azért, mert a próbákban hűségesen kitartott.

Egy fiatal iparművészeti tanuló is megtért és jámbor tagja lett a gyülekezetnek. Az apja szörnyen megharagudott reá és nem segítette semmivel, sőt még látni sem akarta. Az ifjú sokat éhezett és másként is szenvedett, de szorgalmasan tanult, a gyülekezetet látogatta és az evangéliomtól nem távozott el. Most mint hírneves művész segélyezi apját, anyját, testvérét és ő a család büszkesége. A neje még mint kis leány, szintén nagy próbákon ment keresztül. Az iskolában római katholikus katekizmus tanulására és szertartásra kényszerítették. A kisleány kijelentette, hogy nem fog keresztet vetni magára, mert ez annyit jelent, hogy: „én római katholikus vagyok". Emiatt a vallástanár kiűzte az előadásról s midőn a mulasztott hittanórák száma annyit tett ki, amennyit a heti tanórák összesen, akkor azon a címen, hogy egy héten át igazolatlanul távol maradt, az iskolai igazgatóság kizárta őt az iskolából, s így nem folytathatta középiskoli tanulmányait. Az Ur gazdagon megjutalmazta ezt a hű leányát. Olyan lelki énekesnő lett belőle, hogy sokáig páratlanul állt. Emellett a jótékonyságnak Tabithájává vált s mindenfelől tisztelet környezi.

Egy 17 éves könyvkötő tanuló szívébe is behatott az evangéliom. Rokonsága ellene támadt s hogy az ifjú kikerülje a harcot, Budapestről Bécsbe költözött, hol tíz évig időzött. Visszatérve önállóipart kezdett, s most a rokonsága megbecsüli és egy gyülekezetnek diákónusa lett.

Voltak azonban olyanok, akik a hitpróbát nem tudták

megállani. Egy nagyreményekre jogosító ifjú, aki igen kellemesen tudott előadást tartani és modora is megnyerő, rokonszenves volt: pénzt örökölt, vállalkozásokba fogott s hogy üzlete jól menjen, a világi társaságba keveredett. Ennek következménye az lett, hogy a gyülekezetből kirekesztetett; pénzét elvesztette és iparával megbukott. Ez a szegény ember még sok év mulva is panaszkodott, hogy nem birja megtalálni lelkének békességét.

B. Juliska szép, barna hajú leányzó volt, midőn egy könnyező igehirdetőnek prédikációjára megtért és az Üdvözítőnek adta át magát. Olyan volt az énekes karban, mint egy ékes kertben díszlő szép virág. De megjött a próba ideje. Egy világi fiatalember ismerkedett meg vele, többször beszélgettek, sőt talán néhányszor kisérője is lett, aminek következtében a leányka buzgósága fogyni és hite gyengülni kezdett; végül kimaradt az istentiszteletekről. Utána jártak és visszahozták a hívők társaságába, de — sajnos — nem maradt itt sokáig. Évek multak és a leányzó távol tartotta magát a gyülekezettől, mely pedig fájlalta elmaradását.

Egy napon Juliska nagynénje megjelent a prédikátornál és közölte vele, hogy jöjjön azonnal Juliska szülei házához, mert a leány beszélni akar vele, a dolog sürgős és szomorú.

A prédikátor oda ment és haj... mit talált? Juliska kínok közt szenvedett. Lúgkövet ivott. Megmérgezte magát. Elhívatta a prédikátort, hogy bocsánatot kérjen a gyülekezettől és imádkozzék érte. Sürgősen a kórházba kellett szállítani s óhaja az volt, hogy a prédikátor karján mehessen legalább a közúti vasútig. Ez meg is történt.

Amióta elhagyta a gyülekezetet, egy pár világi álörömet kivéve, nem volt jónapja. A fiatalember halogatta a házasságkötést, a szülei háznál pedig anyagi szükség állott be. Juliskának nyolc kilométer gyaloglással gyári munkába kellett járnia. Korán ment, későn jött. Nehéz fáradtság, sok munka és szomorú elhagyatottság volt a része. Igazi hű barátok hiányoztak, vigasztaló nem volt, minden reménye eltünt. Juliska elcsüggedt, kétségbeesett és öngyilkossághoz fordult; megmérgezte magát.

A kórházban konstatálták, hogy torkát elégette a lúgkő. Hogy táplálkozni tudjon, nyílást csináltak mellén és gyom-

rán, csövet helyeztek abba és ezen át táplálták híg étellel. Vagy négy hétig volt a kórházban, azután szüleihez hozták lefogyva, betegen. De most már voltak vígasztalói, mert a régi lelkitestvérek közül sokan meglátogatták és a prédikátor is többször eljött hozzá. Juliska tudott imádkozni ismét és az énekek zengését hallhatta újból. Megalázva, igazi bánattal kért bocsánatot Istentől és a gyülekezettől, s amint a jelek mutatták, ez a bocsánat megadatott néki. Teste napról-napra fogyott, de lelke növekedett. Ama kívánsága folytán, hogy az Úrvacsorában akarna részt venni, eljöttek a testvérek hozzá és a prédikátor megtörte és átadta a kenyeret s átadta a poharat. Szeretet, megbocsátás, béke töltötte meg a társaságot.

Juliska tudta, hogy órái meg vannak számlálva. Egy napon édesanyja a szekrényből fehér ruhát vett ki. A leány ezt észrevette és kérdé: „Édesanyám, milyen ruha ez, amit kivett?"

Édesanyja azt mondta, hogy a fehér báli ruháját készíti elő, amelybe, ha meghal felöltöztetik. Erre Juliska erősen tiltakozott: „Nem, nem, ezt a ruhát ne adják reám. Ezzel a ruhával éltem a bűnnek, ebben táncoltam. Ez a ruha szennyes, útálom és nem akarom, hogy testemet fedje. Öltöztessenek akármi másba."

Az utolsó percek elérkeztek. Juliska a Megváltó lábához borult. A lélek elszállott, a meggyötört test mozdulatlanul maradt.

Temetésén megcsendültek a gyönyörű lelki énekek. A prédikátor szívből szívekbe szólt. A szemek és orcák megnedvesedtek a könnyüktől. De megvígasztalódtak, hogy a Főpásztor az akolba vitte megtalált juhocskáját.

A következő történet sokkal szomorúbb. V. Bálint, ifjúkorában fogadta be az örömhírt. Eleven, okos és buzgó fiúnak látszott és sokáig híven ragaszkodott az Úr nyájához. Apja jómodorú és tekintélyes falusi gazda volt, ki nagyon szégyelte, hogy fia — amint ő gondolta — elhagyta hitét. El akarta tántorítani az új vallástól, de nem lehetett. Egyszer aztán elébe tette elhatározását, hogy vagy — vagy.

— Kettő között kell választanod, fiam! Ha elhagyod a hívőket (baptistákat), adok néked szép vagyont, amellyel

gazdálkodhatol, ha pedig megmaradsz a hivőknél, akkor elmehetsz, semmit sem akarok felőled tudni.

Bálintnak tehát választania kellett a vagyon és a hivők társasága közt. Akkori időben a baptisták nagyon lenézett nép voltak és sok helyen nazarénusoknak nevezték őket. Azt tartották, hogy a legalsóbb, leghitványabb néposztályú emberekből verődtek össze.

Az ifjú töprengett, tusakodott belsejében, hogy melyik részt válassza. Végre határozott és ... a vagyont választotta, a hivők társaságát elhagyta. Meg is kapta atyjától a birtokot, megnősült, jól ment dolga. Szép nagy malmot is kezelt és gazdag ember lett belőle.

De jött a forradalom, azután a kommunizmus. Ez utóbbi lefoglalta a nagyobb gazdaságokat mindenütt. Bálint látta, hogy földi kincse veszendőben van. A falu előljáróságát átvette a kommün diktatúrája. A nép egyrésze fellázadt a direktóriumi vezető ellen: Bálint szintén jelen volt s állítólag biztatta a népet, hogy üssék az illetőt. De a kommunisták megsürgönyözték a lázadást a fővárosba, ahonnan gyorsan egy csapat vöröskatona érkezett a faluba, leverte a lázadást, Bálintot pedig a fővárosba hurcolták. Budapesten forradalmi törvényszék elé állították, elítélték és ... agyonlőtték.

Oh miért nem választotta ez az ifjú a jobb részt, melyet elvenni nem lehetett volna tőle, amely örökké megmaradt volna!

Ima meghallgatások.

A magyar baptisták buzgó imádkozókká váltak. A misszió kezdetén sok szenvedésen, hatóságoktól és magánszemélyektől eredő üldözésen kellett keresztül menniök, az imádság tehát életszükségletté vált náluk. Sajnos, néhol majdnem visszaéltek használatával, mert hosszúra nyúlt, terjengőssé vált és külsőséggé vetkőzött.

Sok nevezetes imameghallgatást lehetett tapasztalni s úgyszólván csodás dolgok történtek. B. városban egy termet béreltek ki s ott jöttek össze a testvérek. Nem sokan voltak s valamennyien szegények. Jött a negyedévi házbérfizetés

ideje és nem rendelkeztek annyi pénzzel, hogy kifizethessék a bért. Vezetőjük felszólította a kis gyülekezetet, hogy imával kérjenek az Úrtól segítséget. A gyülekezet térdreesett és imádkozott. Vasárnap délután megjelent az istentiszteleten egy ismeretlen nő és a tányérba egy oly nagy értékű bankjegyet dobott, hogy a házbért ki lehetett fizetni.

•

Körülbelül 1899. évben megfájult Gábor nevü 13—14 éves fiúnak az egyik szeme. Majdnem három éven keresztül járt a szemklinikára és orvosok által kezeltette szemét, melyen olyan vastag hályog keletkezett, hogy a fiú erre a szemére egészen megvakult. Az orvosok nem tudtak rajta segíteni. Ekkor a gyülekezet prédikátora azt mondta neki:

— Gábor, tégy most félre minden emberi segítséget és fordulj egyenesen Istenhez. Van-e hited?

— Van! — válaszolt a fiú. Egy növér azt jegyezte meg, hogy ha Isten még most is csudákat mível, az leginkább abból tünnék ki, ha Gábor szeme meggyógyulna.

Az ifjú és szülei imádkoztak. Vagy nyolc napon át roszszabbá vált a baj s nagy fájdalmak jelentkeztek, de azután a javulás jelei mutatkoztak. Pár hét mulva meglátta a nagyobb tárgyakat és körülbelül öt-hat hónap mulva eltűnt a hályog és Gábor visszanyerte látását.

•

Egy imaterem megnyitása alkalmából szeretetlakomát rendeztek a gyülekezet tagjai. Szombaton vásárolták meg a tejet, két nagy kannával. Vasárnap volt az ünnepély. De mi történt? Az egyik kanna felborult és kiömlött a tej. A növérek kétségbe voltak esve. Vasárnap van, venni nem lehet, a vendég pedig sok, legfeljebb csak a felének jut. Aki tudja, hogy a magyar kávéhoz csak egynegyed részben használnak feketekávét, de jó erőset, a háromnegyedrész pedig tej, az elképzelheti a növérek aggodalmát. Megmondták a gyülekezetvezetőnek: aki intette, hogy ne búsuljanak, azután többedmagával bement a mellékszobába, ahol térdreestek és az Úr elé hozták bajukat. Hogyan történt, miként történt — az Úr tudja — elég az hozzá, hogy nemcsak minden jelenlevő kapott kávét, hanem még meg is maradt annyi, hogy kínálni kellett, de még így is alig fogyott el.

Erzsébetfalván kilenc év óta betegségben szenvedett egy nő, mikor egy alkalommal a házánál összejött 4—5 testvér imájának befejezésével egyszerre meggyógyult sulyos nyavalyájából.

•

Imaházépítések, veszedelmes helyzetekből történt megszabadulások és egyéb ügyek gyakran szoros összefüggésben voltak az imákkal.

K. városban egy nő tért meg, aki évek óta törvénytelen házasságban élt egy férfivel. A gyülekezet figyelmeztette a törvényes házasság megkötésére. A nő folyton rimánkodott a férfiúnak, hogy ne hagyja őt gyalázatban, kössék meg a házasságot, de a férfiú semmiképpen nem akarta ezt. Hogy minő rossz céljai voltak ezzel, nem tudjuk, de a szegény nő óriási tusákon ment át.

Egyszer azután a gyülekezet elhatározta, hogy minden szerdán imádkozni fog ezen ügyben mindaddig, míg eredményt nem ér. Talán vagy három szerdán imádkoztak, mikor a férfi egy napon hazajött s egyszerre csak így szól a nőhöz: „Asszony, hozd elő az irásokat és menjünk azonnal az anyakönyvvezetőhöz, megkötjük a házasságot". Úgy is történt.

Ugyanez a gyülekezet szintén minden szerdán imádkozott egy részeges, káromkodó emberért. És mi történt? Pár hét mulva ez az ember megtért és józan, hü, buzgó tag vált belőle.

•

Az 1896. évben történt, hogy Budapesten egy kis baptista gyülekezet bérelt helyiségben tartotta összejöveteleit. A terem nem volt nagy, de egyelőre megfelelt a célnak. Nagyon zavarta azonban a gyülekezetet az, hogy csak egy vékony fallal elválasztva, a szomszédban jóval nagyobb teremben kávéházi mulató volt, ahol a cigánybanda játszott s gyakran éppen akkor, mikor a gyülekezet imádkozott vagy a prédikátor beszélt. Elhatározták tehát a testvérek, hogy kiimádkozzák a mulatókat. Alig mult el pár hónap és íme a ház tulajdonosa felmondotta a kávéház gazdájának a bérletet és a nagy termet olcsóbb áron a gyülekezetnek adta bérbe. Ebben a helyiségben több éven át igen áldásos összejövetelek

voltak. Sok ember megtért és hét év elteltével bevonulhatott a megszaporodott sereg egy újonnan épített szép kápolnába.

A zarándokló nő.

Palásti Teréznek jámbor anyja volt. Pár órával halála előtt betegágyához hívta 20 éves leányát és így szólt hozzá: „Kedves leányom, az én utolsó órám már igen közel van. Eddig te érted minden nap imádkoztam a jó Istenhez, hogy őrizzen meg minden testi és lelki undok bűntől és a nyelvnek bűnétől."

Teréz fogadást tett édesanyjának, hogy mindezen bűnöktől és a nyelv vétkeitől megóvja magát. A szerető anya tehát nyugodtan halhatott meg, pedig leánya nem birta jól átérezni és megérteni, amire fogadást tett, s talán azért kellett annyi viszontagságon átmennie. Három év mulva meghalt atyja is, ő tehát egyedül maradt. Árvaságában bánatosnak érezte magát, s mert sokat hallott Budapestnek, Magyarország fővárosának szépségéről, vágyat kapott odajutni. El is indult, majd megérkezett a gyönyörű városba és szolgálatba állott egy úri házhoz, ahol rajta kívül több cseléd volt. Itt azután belekerült a csúnya, trágár beszédek mindennapi zagyvalékába és u: nilyen beszédeket hallott az uccákon is.

A szülei házánál nem volt ezekhez hozzá szokva, de ingerlékeny természetű lévén, mostan mihamar nemcsak megszokta, hanem át is vette, megtanulta a szidalmazást, mert ha valaki bántotta, az ellen csúnya szitkokkal kelt ki. Igy ragadott reá a nyelvnek bűne. Most már tudta mi ez? Észrevette magát, felébredt lelkiismerete. Érezte, hogy édesanyjának tett fogadását megszegte. Ez a tudat keservesen kezdte gyötörni és szabadulni akart bűneitől, de nem tudott. Nem volt békessége sem nappal, sem éjjel. Nagy tusájában elhatározta magát, hogy távozik Magyarországból. Elmegy a nagyvilágba, idegen országokba, ahol nem hall magyarszót és leszokhatik a káromkodásról. Elutazott Boszniába, hol hat hónapig tartózkodott, azután Zágrábba, majd Ausztriába, Wienbe, ahol két évig tartózkodott. De a bűn mindenüvé vele ment. Ezután Olaszországra gondolt, ahol — véleménye szerint — jámborabbak az emberek. Igy Trieszten át Velencébe utazott, majd Nápolyba, hol idegen nyelvű emberek közt egy évig, Anconában 15 hónapig szolgált. Elgondolhatjuk ennek a szegény leánynak hánykolódását, szenvedését, más égalj és más szokások között, de ő szabadulni akart bűneitől, s így ment tehát tovább-tovább, a bűnök pedig mindenüvé vele mentek: nem birt békességhez jutni. Rá gondolt Rómára. Ebbe a szent városba vonul és állandóan ott marad, ott megtalálja a lélek nyugalmát. Eljutott Rómába és sikerült szolgálatba jutni a Vatikánon, egy papi házban. Alkalma volt most végigjárni a több, mint háromszáz templomot, imádkozhatott sok „Miatyánk"-ot és sok „Üdvözlégy Mária"-t. Végezhetett vallási áhitatokat s dacára ennek, egy szó mindig ezt hangoztatta szívében: „Uram, nem ez az, amit én keresek!"

Lelke gyötrődött, békességet nem talált és nemsokára hozzájárult a testi betegség. Olyan rosszul lett, hogy kórházba kellett mennie, de Rómában nem fogadták be, hanem a konzul adott neki szabad utazási jegyet Wienig, s azután onnét visszakerült Magyarországba Budapestre. Itt elhelyezték a kórházban, ahol sokáig betegen feküdt.

Felépülvén, ismét szolgálatba lépett és imádkozva arra kérte Istent, hogy adjon neki olyan állandó helyet, ahol megkereshesse azt az útiköltséget, mellyel Jeruzsálembe utazhassék. Imája meghallgattatott, mert elegendő pénzt tudott összegyűjteni és az utazás iránt intézkedhetett, de nem tudta milyen irányban induljon el a Szentföldre. Ismét imádkozott. Egy napon valaki kopogtatott az ajtón s íme egy zarándok lépett abba a szobába, ahol épen Teréz volt. Hosszú, fehér hajú férfi volt, kezében nagy botot tartott, melynek felső végéhez kereszt volt erősítve. Megkérdezték őt az út felől, aki azután megadta az utasítást.

Teréz útra indult Belgrádon, Orsován át egészen a Fekete tengerig. Itt áthajózott Odesszába, ahonnan sok oroszországi zarándokkal együtt Konstantinápolyba érkezett. Átszállva egy másik hajóra, Afrikába, Alexandriába jutott, majd új hajóval Jaffába és innét vasúton Jeruzsálembe. De nyugtalansága elkísérte a Szentföldre is. Egy zarándok fogadóba helyezték el az érkezőket, ahol 14 napon át lakást és étkezést kaptak. Ez idő alatt sorba látogathatta a nagy em-

lékeket őrző helyeket és templomokat. Nagy örömére szolgálatot is kapott egy tanárnál, mint dada.

15 hónapig volt e helyen, mikor gazdája a családjával együtt elutazott, s ő magára maradt. Szolgálati helyet nem tudott kapni, s azért egy zárdába akart menni, ahol megelégedett volna száraz kenyérrel és vízzel, csak tovább is Palesztinában maradhasson, hogy lelkének békessége végre megjőjjön.

A zárdában azonban nem akarták őt így megkínozni s inkább elmentek a konzulhoz és kieszközöltek számára szabad utazási jegyet Fiuméig teljes ellátással. Fiuméből a vasut ismét Budapestre hozta bűneinek gyötrelmeivel, békességre szomjazó lelkületével együtt. Itt a templomba ment és elkezdett imádkozni. Arra kérte a jó Istent, hogy juttassa valami olyan szolgálatba, ahol megkereshesse az útiköltséget Franciaországba. Ekkor már sokat hallott a csodás lourdesi búcsúhelyről, ahol már annyi beteg meggyógyult; hátha ő is meggyógyul és megtalálja lelke békességét.

Imája meghallgattatott, de nem úgy, ahogy ő gondolta és akarta. Nem kellett elmennie sem Lourdesbe, sem a Szentföldre. Az 1899-ik évben történt ez, amikor Teréz már 47 éves volt. Szolgálati helyet kapott és mint dada minden nap egy szép kertbe ment sétálni a gyermekkel. Itt kezdődött életének fordulópontja. Egy napon egy kis füzetet kapott egy öreg nőtől (Guszner mamától), akit később megismert. Leült egy padra és sírva olvasta az iratot.

A háta mögött egy kékszemű, szőke hajú 14 éves kis dada állt meg, aki két gyermekkel jött ugyane kertbe. A leányka megszólalt:

— Mit olvas, dada?

Teréz megmutatta az iratot, melynek címe volt: „A bűnös barátja", majd hozzátette:

— Ez az olvasmány minden bűnömet elém tárja.

— Mindnyájunknak szól ám ez — szólt a kis dada, — mert az Úr Jézus Krisztus a bűnösökért halt meg.

A beszéd további folyamán Teréz elmondotta, hogy ő már a világnak három részét beutazta, de lelkének nyugodalmát és békéjét nem találta meg. Utolsó utazása Betlehem

és Jeruzsálem volt, most pedig hosszú út áll előtte, mert Franciaországba a csudatevő Lourdesbe készül.

Ezt hallván a kis dada buzgóan és kedvesen így szólt:

— Ha maga dada, az egész világot is beutazza, míg az Úr Jézust be nem fogadja, addig szívében békesség soha sem lesz.

— De az Úr Jézus ilyen bűnös szíveket utál és ilyenekbe nem mehet be, — mondá Teréz.

— Pedig ő ilyenekért halt meg, — szólt a kis dada.

— Ah, — jegyzé meg erre Teréz, — itt Budapesten még a templomban is káromkodnak az emberek, hogy lehetne itt megtérni?

A kis dada erre felvilágosította, hogy van itt olyan templom is, ahol igazán buzgón imádkoznak és egymást szeretik az emberek. Az úri asszonyok a szegényeket szintén testvéreknek szólítják és megcsókolják.

Teréz nagyon csodálkozott, hogy hát miféle vallásfelekezet lehet ez?

— Ezek hivő keresztyének.

— Hát hiszen én is az vagyok, mint római katolikus.

— Mi pedig baptisták vagyunk.

— Jaj ennek még a neve sem jó, — kiáltott fel meglepetve Teréz, — vajjon nem ők az Antikrisztus népe?

— Nem ám, mert ők az Úr Jézus Krisztus népe. Van azonban az Antikrisztusnak is népe, megmondom, hogy kik ezek? A rágalmazók, pletykások, káromkodók és más eféle undok bűnökben élők.

Mikor ezt Teréz hallotta, minden szó egy-egy tőrszúrásként hatott szívébe, mert érezte, hogy ezek a bűnök ő benne is vannak... és elkezdett keservesen sírni.

A beszéd további folyamán a kis dada, kit Seregi Esternek hívtak, megadta a címét a budapesti első magyar baptista gyülekezetnek és tanácsolta Teréznek, hogy menjen oda és hallgassa meg a prédikációt.

Teréz megfogadta a tanácsot, elment a baptisták gyülekezetébe és tapasztalatairól ekképen nyilatkozott:

— Mikor oda (a terembe) beléptem, láttam azt a sok bibliai mondatot a falon. Az első ez volt: „Az Úr Jézus vére tisztít meg minket minden bűneinkből". Oh én erre sírva

felsóhajtottam, hogy tisztítson meg engem is minden bűneimből. Lelkem most felszólalt bennem: „Ez az, Uram, amit lelkem keresett..." Megkezdődött az istentisztelet szép imával, énekkel, azután jött a szent beszéd, amely igen megragadta figyelmemet. Egy hosszú szakállú, magas úriember lépett a szószékre. Mikor megkezdődött a prédikáció, minden bűnömet elősorolta és mindig reám nézett. Én már féltem, hogy az ujjával fog rám mutatni: „Te vagy ez!" Gondolkodtam rajta, hogy honnét tudja ő mindezeket, hisz én senkinek sem mondtam meg. De később megvigasztalt és azt mondta, hogy az Úr Jézus ilyeneket keres. Akkor örömömben elkezdtem sírni. Még sok szépet hallottam és mikor bevégződött az istentisztelet, megújulva és örömtelt szívvel mentem haza, mert megtaláltam lelkem békéjét az Úr Jézus lábainál".

Palásti Teréz boldog nő lett; 1899 év szeptember 17-én megkeresztelkedett és a baptista gyülekezet tagjává vált és életében örvendezett Urában és Üdvözítőjében. Nem volt rajongó, sőt inkább józan, mérsékelt, de vidám lelkű keresztyéni élete gyümölcsöt termett, hogy mennyit, azt majd a mennyekben tudjuk meg, de egy esetből következtetjük, hogy lehet több is. Beállt szolgálatba egy özvegy zsidóasszonyhoz, aki Teréz unszolására járni kezdett a gyülekezetbe és megtért két gyermekével együtt.

Hát a kis dada? Az jól teljesítette hivatását, jobban, mint az a sok város, melyet Teréz bejárt. Ebből az erőtlen fiatal teremtésből ömlött át a hiterő a zarándoknőbe. Ez a kisdada most boldog családanya. Teréz néni, mikor 71 éves volt, a kis dadáról igy nyilatkozott: „Eszter volt az, akit az Úr eszközül vett szent kezébe és a tévelygésből engem kiragadott, az örök boldogság útját pedig előttem feltárta, amiért az Úr gazdag áldását kívánom mindenkor ő reá és családjára!"

Teréz néni most már fent van az Üdvözítőnél s ott várja azokat, kikkel itt lent együtt küzdött és örvendezett.

Szekér a háztetőn.

A 19-ik század nyolcvanas éveiben Törökszentmiklós városban egy földmíves ember hallotta az evangéliumot és

megtért. Ismerősei csúfolták ezért és mindenképpen azon igyekeztek, hogy haragra ingereljék. A hívő ember azonban minden bántalmazás mellett csendes és nyugodt maradt; tűrt és szenvedett.

Hogy kihozzák őt békés hangulatából és haragos, káromló szót halljanak ajkairól, néhány legény összebeszélt és éjnek idején titkon behatoltak udvarába. Itt szétszedték a hívő ember szekerét, a szekér részeket egyenkint felvitték a ház tetejére és ott újból összerakták s úgy megerősítették, hogy le ne guruljon.

Reggelre kelve persze nagy csődület támadt a ház körül, hiszen ember még ilyet nem látott. Szekér volt a háztetőn; vajjon hová akar ez az ember a szekérrel menni? Talán az égbe?

Felkelt a hívő férfiú is; kiment udvarára és meglátta a csudát. De nem haragudott meg, szeliden nézte és mosolygott és nem mondott semmi rosszat, sőt inkább jót kívánt csúfolóinak.

Ennek az eseménynek hírét egy fiatal nő Budapestre hozta és elbeszélte egy állami tisztviselőnek, akire nagy hatással volt s valami részben hozzájárult megtéréséhez is.

Az úttörők.

Utat törni és azután azt egyengetni valamely nemes cél felé, nem könnyű dolog. Rendszerint fáradsággal, félreértéssel, kigunyolással és szenvedésekkel van összekötve ez a munka. Egy néhány úttörőt említek fel missziónk kezdete és előhaladása idejéből, s czeknek kitartása bizonyságul szolgál arra nézve, hogy a jó ügy mindig sikert arat.

Gromen János. Jelenleg (1927. év) prédikátor Erdélyben a nagyszebeni baptista gyülekezetben. Már jóval felül van a 60 éven, de megtérésekor még egészen fiatalember volt. Német anyanyelvű ember s így leginkább a német ajkú emberek közt munkálkodott. Több éven át kereskedéssel is foglalkozott, később a bonyhádi, majd a nagyszebeni gyülekezetnek lelkipásztora lett. Egy esetet írok itt le, ami bőven illusztrálhatja, hogy minő érzülettel és felfogással voltak az evangéliumot hirdető civilemberek iránt egykor, különösen a sváb egyének.

1885. év húsvét hétfőjén öt hívő férfi indult el Budapestről hajóval, hogy Budafokon (Promontor) meglátogassák az ottani kis gyülekezetet, ahol e napra szeretet lakomát rendeztek. Mikor kiszálltak az érkezők, azzal fogadta őket egy testvér, hogy óvatosan, csendesen vonuljanak az imahelyiség felé, mert a nép nagyon nyugtalan. Az öt férfiú közt volt Gromen János, továbbá a még egészen ifjú Lehóczky József is, aki sok szolgálatot tett Mayer Henrik prédikátornak, mint magyar és tót nyelvű tolmács. Sok útjában elkisérte őt és egyedül is terjesztette az evangéliumot három nyelven. Ő is él még (1927.) s munkálkodik az alkalmakhoz képest. A harmadik volt Mathei János, a negyedik Fekete Bálint. Ezek szintén még mind fiatalemberek voltak az akkori időben, továbbá Glazer Mátyás. Az imaházban szeretettel fogadták őket. Egy közülök beszédet mondott az egybegyültekhez. Épen mikor a babiloni toronyról szólott, bejött a község egyik kisbirója, hogy az érkezett idegeneket a községházára kisérje. De adtak neki egy nagy bögre kávét és egy óriási kiflit, mire elhallgatott s azután távozott. Nemsokára azonban jött a törvénybiró. Megállt az ajtóban és így szólt: „A törvény nevében beszüntetem ezt a titkos gyülést! Az idegenek jöjjenek velem!"

Az imaház udvarából lépcsőn kellett felmenni az uccára. Mikor az öten a törvénybiróval felértek, nagy néptömeg várakozott rájuk kövekkel felszerelve. A testvérek ezt észrevették és a biró köré álltak, hogy ha megdobálják őket, hát akkor neki is fog jutni abból. Egy odavaló testvér fejét mégis beverték, őket pedig a községházára kisérték és az ülésterembe zárták. Másnap, kedden délután kezdődött egyenkint kihallgatásuk. A budafoki testvérek vagyonukkal kezeskedtük értük, hogy csak szabadon eresszék, de a hatóság nem egyezett bele ebbe. Mikor a község népe pedig megtudta, hogy az öt idegen ember be van csukva, egész búcsújárást kezdtek a községházához. Mindenki látni akarta az újhitű embereket. Kitudja, minő rettenetes alakokat képzeltek maguknak, s talán némelyik csalódva is érezte magát, mikor torzonborz fejek helyett, szép tiszta fiatalembereket látott.

Este a kihallgatás után három kisbiró kikisérte az idegeneket a községből és nagy néptömeg ment velük együtt egészen Albertfalváig. A kisbirók elvitték a foglyokat Budára, a Margithídnál volt egykori toloncházba.

Itten a tisztviselő kikérdezte őket, hogy mit csináltak Budafokon? A válasz ez volt: „Imádkoztunk, énekeltünk". Miután a tolonclevél ki volt állítva, azt mondta a hivatalnok, hogy másnap reggel továbbítják. Azután bezárták olyan börtönbe, ahol Budapest betörőit tartották fogva. Ezek pedig így fogadták őket: „No, hol törtél be? Sikerült-e legalább?" Majd az öt férfi közül egy, aki katona volt, arra kérte az őrmestert, hogy tegyék őket valami szebb helyre, ami meg is történt. Szerdán reggel előállottak a tolonckocsik, melynek

mindegyikén rendőr ült. Ezt a rácson át jól látták a fogoly testvérek, mire összedugva fejeiket, elkezdtek imádkozni. Egyszerre csak jött a hivatalnok és azt mondta, hogy két bérkocsit hozatnak, amellyel őket Pestre a főkapitányságra viszik. Elkerülték tehát a tolonckocsi kellemetlenségeit. A bérkocsik helyett három egylovas (konflis) érkezett és ezeken elszállították testvéreinket az egykori „Hatvani" (most Kossuth Lajos) uccában lévő főkapitányságra. Itt polgári börtönbe zárták és szerdán délben megkapták az első ebédet, még pedig babot, amely — egy testvér állítása szerint — oly kemény volt, hogy puskát lehetett volna vele tölteni. Egy órakor kihallgatták őket és már két órakor szabadok voltak. A pesti rendőrség mintha azt találta volna, hogy a budafokiak eltévesztették a bárányt az oroszlánnal.

De azért egy évig nem lehetett Budafokra nyugodtan utazni istentisztelet megtartására, csak éjfélkor, vagy pedig kellemetlen (esős, zivataros) időben, amikor nem vehettek tudomást a község lakói arról, hogy idegenek jöttek. Az Úr ügyét azonban nem lehetett elnyomni. Most már ott áll a szép kápolna és hangzik benne az ima és zengnek az énekek. A gyülekezetnek van zenekara is. A kápolna előtti kis térre kivonulnak az énekesek és zenészek; zengésük lehat a völgybe és a nép hallgatja. Azok közül többen, akik régen, ezelőtt 42 évvel olyan nagyon megijedtek a bibliás emberektől és olyan nagy zajt csaptak, most legnagyobb részt csendben vannak a gyepes hantok alatt, mert hát akárminő nagy is a zaj, utóvégre minden elcsendesül: de a dicséret, a hála és dicsőítés éneke hangzik folyton, hangzik örökké!

Soós István.

Békésrosszerdőn született 1852. december 18-án. Édesatyja már gyermekkorában arra sarkalta őt, hogy a Bibliát olvassa és a templomot látogassa. Ez másfélórai járásra volt lakásuktól, de a fiatal gyermek szorgalmasan megjelent sárban, hóban az istentiszteleteken édesatyjával együtt, aki azután leckéztetve kikérdezte őt, hogy mit tanult az ige hallgatásából. Ez a messzevaló templombajárás először terhére volt, de később az istentisztelet élvezetessé vált neki. Már húsz éves korában átolvasta az egész bibliát. Követelte édes

apjától, hogy mondja meg, hol vannak azok az emberek, akik a Szentírás szerint élnek? Azt felelte erre atyja, hogy: „Tudja az Úr, kik legyenek az övéi!" De ő erre azt a megjegyzést tette, hogy ezeknek fénykedni kellene! Mint fiatal legény már megtudta ezt érteni s milyen sajnos, hogy öreg, iskolázott emberek nem gondolnak erre. Félte az Urat, de félt a pokoltól is. Ez oly hatással volt reá, hogy megmenekült a mocskos bűnöktől. Arra is intette atyja, hogy senkit se szeressen úgy, mint Istent és a papot. Aki pedig az Istent szereti, az az Ő szolgáját is szereti és megbecsüli.

A legényélete nehéz volt, mert hiszen a fiatalnak vannak cimborái s ezek a cimborák rendesen a görbe útra csábítják egymást. Ő nem birt pajtásaitól elszakadni, de érezte, hogy valamire szüksége van és 15 esztendeig azért imádkozott, hogy valóban megtudjon térni. Kereste a megtért embereket s azt az állapotot óhajtotta elérni, melyben Ádám és Éva a bűnbeesés előtt volt.

Tizenötévi imája után megjött a válasz. Egy unokahúga jött Nagyszalontáról, aki hivő volt és megkezdte vele a komoly hitbeli tárgyalást. Már egy jó órai párbeszéd és lelki harc után megadta magát, lemondott régi életéről és szakított cimboráival. Őt tehát egy nő hozta a megtérésre, az Úr által egy nő győzte le benne a még meglévő ellenerőt és elhárította az akadályokat. Különben Soós testvér 5—6 évvel teljes megtérése előtt hirdette az evangéliumot. Minden vasárnap egy barátja házához összehívott 7—8 idősebb embert, olvasta nekik a bibliát és imádkoztak. Ezek hallgattak reá és szerették őt. Cikkeket is írt a „Szabadegyház" című lapba és a lelkészek is kedvelték cikkeit.

Azután jöttek Nagyszalontáról hívők, kik hirdették a Krisztusban való hitet és szentéletet. Ha ezek nem jöttek, akkor ő hirdette az evangéliumot Békésrosszerdőn és Békésen. Dobozon járt törekvő barátaival együtt a gyülekezetbe, itt lett felvéve a keresztségre is. Bemerítése után teljes hévvel, odaadó buzgósággal hirdette a megtérést sok községben, a románok közt vagy 40—50 helyen s a magyarok közt majdnem annyi helyen. (Tudjuk, hogy a románajkú községek sűrűbben fekszenek egymáshoz, mint a békésvidéki magyar városok és községek.) Abban az időben még 5—6 csendőr

volt jelen az igehirdetésnél, akik felírták a nevét és ha vidéki hirdető jött, azt a fogságba kisérték. Egy ízben a főszolgabíró két mázsa búza bírságra ítélte. Volt az aradi királyi ügyészség előtt is. De az Úr győzelmet adott neki. A budapesti misszió-tanfolyam elvégzése után a békési első baptista gyülekezetnek prédikátora lett. Több évig működött itten; néhány esztendő óta pedig mint hivatalhoz nem kötött szabad ember, 75 éves kora dacára jár egyik-másik községbe és hirdeti azt a Megváltót, aki őt már ifjú korában a világból kihívta és megmentette.

Szűcs Imre.

Hajdúböszörményben született 1866. évi augusztus hó 16-án. Isten igéjét olvasta és hallgatta már 26 éves korában s mint bethánista korán kezdte hirdetni a megfeszített Krisztust. De az Úr eszközei által nemcsak bűneinek beismerésére és ezelőtti élete miatt elveszett állapotának megismerésére jött, hanem azután arra is, hogy hitéről nyiltan, a keresztség által is bizonyságot kell tennie. Alámerítkezett Hajdúböszörményben Kornya Mihály tv. által 1893. május 10-én. Ettől fogva hirdette mindenütt, hogy: „Vak voltam és most látok. Meggyógyított engem az én Jézus Krisztusom, aki megment minden Hozzá jövőt!" — 1894. évben egy kerületi gyülésen próba evangélistának választották s azóta munkálkodott különféle lelki viharok és küzdelmek között; sokat kellett vitatkoznia a jelenkor stoikusaival, farizeusaival és irástudóival gyakran a jegyzők, birák, szolgabirók, lelkészek és csendőrök előtt, egyszer-másszor pedig a kurátorok, presbiterek és reá küldött vasvillás nép előtt.

Egy községben, mikor bibliai előadást tartott, eljöttek érte a bíró küldöttei, hogy jöjjön velük. Azt mondta, hogy enged a felszólításnak, de előbb elvégzi a tanitást. Hivatkozott arra, hogy a népnek jó hírt hozott az Úr Jézustól s amikor ezt átadja, — engedelmeskedik a hívásnak. Ugyis lett. Azután elhurcolták őt és hideg téli időben bezárták egy fütetlen nagy terembe, nem törődve azzal, hogy evett-e ma vagy sem? A nép azonban odagyült az ajtó elé és éjjel 11 óra tájban sem engedték a terem ajtaját bezárni, arra való

hivatkozással, hogy ez az ember jót hirdet. Igy azután hajnalig egész néptömeg hallgatta ott az evangéliumot. Reggel úgy akarták őt elbocsátani, mint Filippiben Pál apostolt (Apost. csel. k. 16. r. 35. v.), de ő azt mondotta: „Jöjjön a bíró úr, mert ő fogatott el és így vigyen ki!" Azt a hírt hozták azonban neki, hogy a bíró az éjjel elutazott, így aztán ő reggel eltávozott. A szabad mezőn azután egy majortól vagy harminc kutyából álló ebcsapat indult feléje a rejtett dülő-

Szücs Imre

úton. (Később értesült arról, hogy azok milyen veszedelmes állatok.) Az emberek messziről nézték, hogy mi fog történni vele és csodálkoztak, mikor látták, hogy a kutyák egyrésze megáll, a másik része meg farkára ül és csak néznek feléje. Szücs tv. térdre esve imádkozott és hajaszála sem esett a földre. Dániel Istene megszabadította őt az ebektől és szíve megtelt hálaérzettel.

Egy ízben 13 tanut véve maga mellé, bepanaszolta őt egy lelkész a szolgabirónál. Itt nagy eszmecsere indult meg a lel-

kész és Szűcs között. Szűcs azt mondta, hogy nem megy többé házakhoz, sem az ő társa, Balogh Márton, de csak egy feltétel alatt. Ha beérnek a faluba, jelentkezni fognak a tiszteletes úrnál s kérik, hogy engedje át nekik a templomot, mert ez a népé és kongassa meg a harangot, mert ez is a népé. A lelkész azt felelte erre, hogy ez nem lehet. Akkor engedje át az iskolát, melyet báltartásra átszokott engedni. De a lelkész erre is azt felelte, hogy nem lehet. Erre Szűcs tv. így szólt: „Hát igérje meg a kedves tiszteletes úr, hogy megtér s akkor mi azt mondjuk a népnek: Kedves testvérek, mi már nem jövünk hozzátok, mert megtértetek a Ti lelketek pásztorához és gondviselőjéhez ... stb. — Becsüljétek azokat, akik munkálkodnak köztetek, mert vigyáznak ők a ti lelkeitekre, mint számadók, hogy örömmel mivelhessék ezt és nem bánattal, mert az néktek nem használ". — Még azután a megtérésről folyt a párbeszéd és a vége az lett, hogy Szűcsé lett az Úrtól adott győzelem és az összes tanuk áldották Istent és Szűcséket, hogy felkeresték őket. Az evangéliom győzött s ez időtől fogva nem üldözték többé ezen a tájon az Úr ügyét.

Két ízben volt elzárva Szűcs tv. Mindkét esetben jól tudom, hogy azért kellett elzárva lennie, hogy az irodákban azok, kik másképen nem jöttek volna az evangéliom meghallgatásához, itten egész közelről hallhassák azt.

Mint evangelista nagy területet járt be. Amíg kisebb körökre nem oszlott Balogh Lajos tv. munkaföldje, addig sok állomáson működött Szűcs tv. És pedig Munkácson, Tövisfalván, majd Miskolcon, Diósgyőrött, Pest felé a Tisza két partján Tiszalúctól egészen Szolnokig. Azután Törökszentmiklós, Kisújszállás, Karcag, Püspökladány, Ujfalu, Zsáka, Furta, Bakonszeg, Berettyószentmárton és Mezőkeresztesen, valamint a közben eső kisebb-nagyobb gyülekezetekben 1898. évig. Volt idő, amikor egyfolytában öt hétig is távol kellett lennie otthonától. Sokszor téli időben a hó tetején kellett kipihenni útifáradalmát. Ha az egyik oldala fázni kezdett, akkor a másikra fordult. Táskája volt fejvánkosa. Mikor átfázott, szaladni kezdett, hogy felmelegedjék. Az evangelizálás gyakran éjfélig, sőt regggelig is elhúzódott. Mindehhez az Úr erőt adott néki.

1903-ik évben az önállóvá vált debreceni gyülekezetnek

lett a prédikátora s azóta ott és ennek állomásain munkálkodik és az országos bizottságnak tagja. Azt véljük, hogy nem bánta meg azt, amiért törte és egyengette az üdvre vezető útat.

Varga Sándor.

Derecskén (Bihar m.) született 1856. évben. Harminc éves korában teljesen átadta magát a Megváltónak és követte példáját a keresztségben 1886. április 15-én, tehát olyan idő-

Varga Sándor

ben, amikor még kevés volt a baptista hívők száma Magyarországon, Krisztus szeretetétől ösztönöztetve hirdetni kezdte az evangéliumot és az 1894-ik évben már mint téli munkás munkálkodott több helyen. Az 1898-ik évben meghívták Diósgyőrbe gyülekezeti vezetőnek. Akkor ez a körzet mindössze

három állomásból állott, úgymint: Diósgyőr, Miskolc és Szirma, összesen 67 taggal. 23 évi működése alatt azonban nagyon megszaporodott és mikor lábfájása miatt kénytelen volt isteni szolgálatát elhagyni, 28 állomás 350 taggal maradt munkája nyomában. Sok támadás érte több helyen, de tettleges bántalmazásokban nem részesült. A hatóságok előtt is többször meg kellett jelennie, hol azonban az Úr bölcsességet adott néki a védekezésre. Különös küzdelmei voltak Jabloncán és Tardon, de az eredmény igazolta a munka nemes voltát és felülmulta a fáradság értékét. Hasznos és jó segítőt talált Fodor István testvérben, aki postai szolgálatából nyugdíjazva, Varga testvérnek úgyszólván jobbkeze lett.

Varga Sándor testvér jelenleg (1927. évben) hat év óta szülőföldjén működik és lelkében örvendez, hogy bár sok viszontagságon ment keresztül, de az Úr segítségével szolgálni tudott a legszebb és legjobb ügynek 33 esztendőn át. Hogy lábai kimerültek és fájnak, az nagyon természetes, hiszen 28 állomásnak látogatása sok gyaloglást igényelt, lovakat pedig nem vehetett használatra. De a lelki lábak annál épebbek maradtak.

Polgár János.

Békésen született 1862. december 24-én. Férfikora elején egy fiatal, nőtlen izraelita orvosnál szolgált. Egy évi szolgálata után megtért és 1893. év május 28-án megkeresztelkedett. Megismervén az igazságnak útját, nem bírta magát visszatartani attól, hogy másokat is ne figyelmeztessen arra a szoros kapura és keskeny útra, amelyen át és amelyre mindenkinek lépnie kell, ha az örökéletet elnyerni akarja. Eljárt tehát esténként ide-oda, hogy az evangéliumot hirdesse és néha sok időt töltött el az éjszakából és nem kedvezett álommal szemeinek. De mivel szolga volt, azt gondolta, hogy ezt tovább nem teheti, tehát felmondta szolgálatát. Gazdája azonban visszatartotta és azt mondta neki, hogy csináltasson magának a lakatossal még egy uccaajtó kulcsot, menjen el este akkor, mikor tetszik és jöjjön haza amikor akar. Azután látván becsületességét és hűségét, mindennel megbízta őt. Olyan volt, és úgy érezte magát, mintha nem is lett volna szolga; sőt sokkal szabadabb volt, mintha

a maga gazdája lett volna. Szolga volt és mégis szabados, mint József Potifárnál. Négy és félévig szolgált ott.

Járt házról-házra a városban, s még a tanyákra is kikirándult és hirdette az evangéliumot. A gyülekezet megbízta őt még szolgai állapotában a lelki munkával, de ő már megelőzőleg is végezte ezt.

Itt-ott szenvednie kellett az igazságért, de ő maga azt mondja, hogy nem szenvedett. A feltett kérdésre, hogy szenvedett-e? — így válaszolt egy levélben (majdnem szóról-szóra):

„Nem szenvedtem az evangéliom hirdetéséért sehol sem. Mert mikor legelőször útnak indultam, kezembe vettem bibliámat és mielőtt kinyitottam volna, *imádkoztam!* És ahogy felnyitottam, szemem elé akadt a 20-ik zsoltár; felolvastam és örömmel mentem! Még abban az időben sok testvér szenvedett, de *én nem!* Volt alkalmam sok *bíró* előtt megjelenni, de minden megjelenésem alkalmával a 20-ik zsoltár szerint cselekedett velem *az Ur!* Erdélyben Szászrégen mellett, Kisfülpös községben 1918. november 19-én négy fegyveres katona kisért be a direktórium elé, *de ott sem szenvedtem.* Éjféltájban eleresztettek, addig is bibliáztam velök! *Tehát nem szenvedtem!*

Makó városában a rendőrök — a református pap bejelentése folytán — bekisértek a városházához; ott voltam két nap, két éjjel a rendőrök szobájában, ott is mindig bibliáztam! *Tehát ott sem szenvedtem!*

A rendőrfőkapitány úr átvezetett a megyeházába az alispán úr elé, ott is bibliáztam ötnegyed óráig. És végül azt mondta az alispán úr, hogy: „Hallja, Polgár! Ettől se én, se semmiféle törvény el nem tilthatja!“ *Tehát ott sem szenvedtem!* Győzött az Ur és az evangélium (20. zsoltár). A román megszállás kezdetén Makóról átmentem Szegedre. Utközben megállott a vonat és a kocsikból minden embert kiszállítottak, *csak én magam maradtam* és bevitt a vonat Szegedre; senki sem szólott hozzám, mintha nem is láttak volna! (20. zsoltár.) Itthon Hódmezővásárhelyen ezelőtt huszonnégy évvel több lelkésszel kellett bibliáznom, de mindenütt a 20-ik zsoltár szerint cselekedett az Ur velem“!

Polgár testvér tehát „nem szenvedett"; bárcsak mindenki örülni tudna, mikor az evangélium miatt ellene támadnak.

Most Hódmezővásárhelyen gyülekezeti vezető, testileg talán megöregedett, de lelkileg nem!

Szabó András.

Született 1860. június 19-én Tahitótfaluban; szülei egyszerű földmives emberek voltak, András elsőszülött gyermekük volt; már csecsemő korában ellenszenvvel viseltetett a sötétség iránt, de annál inkább szerette a világosságot, ha a lámpát eloltották, sírva követelte vissza a világosságot. Édesapja évekig fekvő beteg volt, s így a gyermeknevelés gondjai az édesanyját terhelték, ki egyszerű nő létére igen nagy gondot fordított gyermekei nevelésére; sokszor éjt nappallá tett, hogy gyermekeit fenntarthassa és nevelhesse.

András makrancos természetű gyermek volt, de édesanyja megtanította őt szótfogadni egészen a feltétlen engedelmességig; megtanította arra is, hogy mindenkivel szemben illedelmesen és tisztelettudóan viselkedjék, amiért meg is szerették a fiút sokan, akik csak ismerték a községben.

András 7 éves korában iskolába ment, de ekkor már tudott olvasni, s így az iskolában jó előmenetele volt, tanítója igen szerette, a hat elemi osztályt jó sikerrel végezte.

Irni már gyermekkorában igen szeretett. 15 éves koráig szeretett templomba járni, a predikáció iránt igen érdeklődött; ebben a korban azonban már az ifjak közé került a templomban is, ahol már sok rendellenességet látott, hallott, ami őt nagyon sértette s ezért el is kedvetlenedett s csak ritkán látogatta a templomot, de annál többet imádkozott és sírt odahaza, magános helyeken; sehol sem találta fel magát, kezdett életunt lenni, igen szeretett volna meghalni, de ennek az igazi okát önmaga sem tudta akkor, csak megtérése után értette meg. Ez az imádságos élete tartott a 20-ik éves koráig; azután már megalkudott a világgal, az imabuzgóság eltünt.

Életpályáját nehezen tudta megválasztani, többfélét megpróbált, volt pásztorfiú, egy ideig takácstanonc; később

ifjú korában molnár, különösen szerette a földmüvelést, kaszált, kapált; majd az ács mesterséggel is foglalkozott.

Mikor megnősült a földmüveléssel foglalkozott, de időközben volt révész is a Dunán; azután pedig mint hajós járt az Al-Dunán evezős hajóval egészen Vidinig (Bulgária.) Ké-

Szabó András

sőbb vasúti munkás volt; munkatársai és feljebbvalói mindenütt szerették; de a vallásossággal már nem sokat törődött.

A fordulópont 1888. dec. 31. Budapestről hazament látogatni; Vácig vonattal s onnan a réven át Tahitótfaluba, ahol akkor már Lukács Zsigmond tv. — ki már 1887-ben

megtért — istentiszteleteket tartott. A kezdő gyülekezetet Őrszentmiklósról látogatták. Ez alkalommal is Petrik János tv. ment Tahitótfaluba, hogy az uj év napján az evangéliomot hirdesse. Szabó tv. szülei már rendesen látogatták a gyülekezetet s újév napján meghivták ebédre Petrik testvért, ki köszönés után eme komoly kérdéssel fordult a fiatal emberhez:

— Hát a kedves fiatal barátom szokta-e a jó Istent dicsérni?

Ez a kérdés áthatott csontot és velőt. Szabó A. ki e napon sem volt a templomban, meglepetésében azt felelte, hogy néha, mire Petrik tv. azt mondta: Vagy talán sohasem igazán.

Ez a rövid párbeszéd örökre felejthetetlen maradt Szabó A.-nál, attól fogva nem volt teljes nyugalma. Ez 1889. január 1-én történt, s ez volt Szabó tv. megtérésének a kiinduló pontja; ettől kezdve komolyan törekedett a megtérésre, a bibliát szorgalmasan olvasta és a régebbi imabuzgóság újra megjött, még munkája közben is szüntelen imádkozott, az Urral társalgott; legnehezebben tudta legyőzni a hivő keresztség akadályait, de már ezen év április hó 11-én bemerittetett Budapesten Meyer Henrik tv. által. Isten kegyelmes jóvoltából azután megtért huga, Csörgő Bálintné, majd az édesanya és később az egész család.

Szabó A. bemerítése után két hétre már egy vidéki kis gyülekezetben hirdette az igét. Attól kezdve mint önkéntes munkás hirdette az evangéliomot tiz éven át az ország különböző részein, a saját költségén utazgatott nem egyszer Erdélybe is.

Megtérésének történetével elválaszthatatlanul összefügg Udvarnoki A. és Balogh L. testvérekkel való megismerkedése, kik 1889. évben kimentek Németországba, a hamburgi szemináriumba, ahonnan 1893. évben jöttek haza véglegesen.

Az országban levő gyülekezetek azon reménységben várták haza a két fiatal testvért, hogy az egyik valahol Biharmegyében, a másik pedig Pestmegyében kezdik meg a munkát. Sajnos, de nem így történt, hazajövetelük után a három legöregebb munkás között felosztatott az ország térképen három részre, a két fiatal tv. pedig beosztatott Kornya és Tóth

M. tv. mellé kolportőrnek. Ez csudálatosan, tisztán tudomására jutott Szabó A.-nak, ki midőn meggyőződött a dologról, fellépett és Tóth M.-nek, — ki már magával akarta vinni Udvarnoki A. testvért — kijelentette, hogy terviiket mindenáron meg fogják akadályozni.

Szabó A. itt nagy feladat elé állíttatott, minden idejét és erejét latba vetette, hogy Udvarnoki A. testvér Pestmegyében maradjon. A szigetekben levő gyülekezeteket tanácskozásra összehivta, s a tanácskozáson az az egyhangú elhatározás alakult ki, hogy a tahitótfalusi, pócsmegyeri és szigetmonostori gyülekezet önállóvá lesz és Udvarnoki Andrást meghivják prédikátornak. Sok komoly ima és tanácskozás után Szabó A. megszövegezte a nyilatkozatot, melyben kijelentették, hogy önállóakká lesznek. Ezt a nyilatkozatot az összes tagok aláírták és Szabó A. még maga mellé vette Lukács és Csörgő testvéreket s megjelentek Meyer tv. előtt, s kijelentették, hogy a budapesti gyülekezettől függetlenitik magukat. A vita reggeltől estig tartott a Wesselényi uccai kápolnában.

Szabó A. arra kérte Meyer testvért, hogy féléven belül hívjon össze konferenciát s ha a konferencia úgy határoz, akkor megnyugszanak; de mivel ez meg nem történt, így a tahitótfalusi gyülekezet önállóvá lett és csakugyan meg is hívta Udvarnoki A. testvért a prédikátori állás betöltésére, ki azt el is fogadta s így alakult meg az országban az első önálló magyar baptista gyülekezet, mely 13 éven át Szabó A. tv. házában tartotta istentiszteleteit Udvarnoki András tv. vezetésével.

A gyülekezet önállósítása után megtörtént a szervezkedés és Szabó A. és Kosztán Mihály megválasztattak diakonusokká. Nemsokára pedig Szabó tv. megválasztatott és meghizatott a véni teendőkkel.

1900. évben Udvarnoki A. tv. buzdítására Szabó A. az első misszióiskolai tanfolyamon ott volt mint hallgató, egyben pedig mint gondnok látta el az ügyeket.

1901. január 28-án meghivták Szabó András t Biharmegyébe a kőrösvölgyi gyülekezetek Balogh Lajos tv. által, ki maga is felkérte őt, hogy fogadja el a meghivást, melyet később el is fogadott.

Azután az ócsai gyülekezet hivta meg Szabó testvért Seres Sámuel tv. által. Seres tv. ajánlatára el is fogadta a meghivást, és 1905. évben az ő ottani munkálkodása alatt történt a magyarországi baptisták elismerése, s meg is alakult a többi között az ócsai hitközség, melynek élén Nagy Pál tv. mint hitközségi elöljáró, Szabó tv. pedig mint prédikátor működtek. Megjegyzendő, hogy ez időben Ócsán a két tv. közbenjárásával megszervezték az első baptista elemi népiskolát, melyben Nagy Pál tv. volt a tanitó, Szabó A. pedig iskolaszéki elnök volt; azonban sajnos, a gyenge érdeklődés következtében a második iskolai évben meg sem nyithatták az iskolát, pedig első évben 70—80 gyermek tanult (más vallású is) ottan.

Időközben az addig Ócsához tartozott Irsa községben is megszaporodtak a tagok és 1908. év március hóban átköltözött Szabó A. Irsára, s most már ez a gyülekezet is, — valamint 1901-ben az ócsai — önállóvá lett a hozzátartozó állomásokkal. Ott munkálkodása alatt vettek imaházat, a melynek telkén 1910-ben épitett a gyülekezet egy szép nagy vasbeton-imaházat, melyet ez év aug. 20-án ünnepélyesen megnyitottak.

Az 1913. év július 27-énbúcsúzott el az irsai gyülekezettől, mely alkalommal Szabó A. és a gyül. együtt sirt. Augusztus 1-én átköltözött Kispestre és ott Csopják A. tesvérrel együtt végezte a véni teendőket; egyben pedig Budapesten a hitközségi irodán és a könyvüzletben tevékenykedett Bodoki tv.-rel. Ez idő alatt egy ideig az összes pénztárakat is kezelte.

1920. évben a rákoscsabai gyülekezet hivta meg prédikátornak; komoly megfontolás és többszöri ima után a hivást elfogadta és 1921. év február hó 1-én állását elfoglalta. Ez alkalommal Rákoscsaba is önálló körzetté alakult több állomással. Az 1926. év november 1. Pécel elbocsáttatott és szintén önállóvá lett Molnár J. tv. vezetésével. Időközben a körzetben több új állomás is keletkezett.

Az 1928. év május havában a tahitótfalusi gyülekezet hivta meg a prédikátori állás betöltésére. Mivel a meghivás meleghangú és egyhangú volt és még azt is volt alkalma hallani, hogy a tahitótfalusi tv.-ek erkölcsi kötelességüknek

is tekintik, hogy idős korában hazahivják; a számos aláirással ellátott meghivót többször átolvasta, az Urtól pedig imában kért tanácsot, a meghivást elfogadta és június 29-én átköltözött Rákoscsabáról Tahitótfaluba. Ez alkalommal a tahitótfalusi gyül. is önállóvá lett néhány állomással.

Szabó A. évtizedek óta mindig tagja volt különböző bizottságoknak, jelenleg is tagja a második konferenciaévben a tanügyi bizottságnak és annak elnöke.

A munkaköreihez tartozó körzetekben vettek és épitettek imaházakat vagy telkeket. Vettek Ócsán, Szentmártonkátán, Tápiósülyben és Pécelen; épitettek Irsán és Rákoshegyen.

Rögös pályáján félreértések és megpróbáltatásokkal találkozott, de a mai napig közszeretetnek örvend.

Isten kegyelméből Szabó A. imáinak és kitartó törekvéseinek eredménye a prédikátorok konferenciájának megvalósitása, melyből a prédikátorokon át a gyülekezetekre is áldás száll.

Továbbá, ismerik őt irodalmi tevékenységéről is; a Békehirnökben és a Kürtben közölt cikkeit szivesen olvassák.

Az ő inditványára határozta el az irodalmi bizottság, hogy a „Békehirnök" heti lap lett, valamint hogy a mostani nagy alakban jelenik meg.

Nagy körútjának kiinduló pontjához érkezve, reméli, hogy itt várhatja be a hazahivást. Istené a dicsőség.

Szilágyi Gábor.

Bihardiószegen 1867. évi augusztus 8-án született. Öt éves korában elvesztette atyját. Özvegy édesanyjára nehezedett három kis árva felnevelési gondja. Az elemi iskolát kitünő sikerrel végezte és az éneklésben különösen kitünt úgy, hogy már mint kis iskolás segédkántorként működött. 23 éves korában — miután az evangéliummal foglalkozott — megtért és 1891. évi június 18-án Kornya Mihály alámerítette őt és így az akkor még igen kis számú baptista hívőkhöz csatlakozott. Mint új életet kezdő egyén, anyagi foglalkozása mellett, tanulmányozni kezdte a hit dolgait jó és

megfelelő könyvek olvasásával; de nemsokára már nem bírt megnyugodni abban, hogy ő maga jutott boldogító világossághoz, hanem szorongatást érzett arra, hogy a neki adott kegyelmi ajándékokat embertásaival is közölje. Járt tehát házról-házra, uccáról-uccára szülőközségében és úgy gyüjtötte össze téli estéken az embereket az evangélium hallgatására. Ennek az lett az eredménye, hogy többen megtértek és a gyülekezet tagjainak száma szaporodott. Lelki munkásságát azonban kiterjesztette a szomszéd községekre is úgy hétköznap, mint vasárnapokon. Mint egy éves gyülekezeti tagot már megválasztották téli munkásnak s ezen megbizatásában ment községből-községbe s terjesztette a vallásos iratokat, este pedig evangélizáló összejöveteleket tartott. Munkálkodásának ideje alatt új állomások keletkeztek, de volt bő része a szenvedésben is. Kijutott az üldözésből bőven. Ezekből az alábbi két esetet említjük fel, melyekből kitünik az ellenség haragja, de egyúttal az Úr segítsége is.

Evangéliumi munkájának teljesítése közben egyszer eljutott Piskót községbe, ahol félórai tartózkodása után a községházára kisérték. A községi jegyző roppant durván bánt vele. Az ujján levő köves gyűrűjével arcul ütötte, majd fejbeverte ezen szavak kiséretében: „Türjél, kutya nazarénus!... Neked türnöd kell!" A vér elborította Szilágyi Gábor arcát. Táskáját, könyveit elvették és miután kiállították a tolonclevelet, este két vasvillás ember közé állították és háta mögé a község bakterét állították dobbal. Azután így kisérték ki nagy néptömeg szemeláttára a községből. Közben a bakter ráütött dobjára és ilyesfélét kiáltott: „Most megyen a nazarénus a mennyországba!" A község végén a dobos elmaradt és visszatért, a két vasvillás ember azonban elkisérte a húsz kilométer távolságra eső Érmihályfalvára, hogy átadja őt a szolgabirónak. A szolgabirót azonban nem találták hivatalában. A két ember nagyon kifáradt s nem volt kedvük mellette éjszakázni. Szilágyi tv. tehát visszakapta lepecsételt táskáját, könyveit, sőt még a tolonc és vádíratot is, melyet azután megtartott magának emlékül. Hogy mennyire megkínoztatott, mutatta az, hogy összevert karjai napokig gátolták őt az öltözkedésben. Mindez nem lohasztotta le kedvét az evangéliumi munkától.

Egy másik községben tél közepén, mikor 40 centiméteres hó borította a földet, éjjel utasították ki és kisértették el a községen kívül egy mezőre, szalmakazlak közé, általa ismeretlen helyre. Itt hagyták őt magára a csikorgó hidegben.

Szilágyi Gábor

Térdre hullott és sírva tekintett fel a csillagos égre, könyörgő szavait a mindentudó és mindentlátó Istenhez bocsátva és Jézus Krisztusra gondolva, aki érette Jeruzsálem kapuin kívül, emberektől meggyalázva szenvedett, hogy az emberi lelkeknek használjon. Ekkor boldog érzet hatotta át, hogy Jézus Krisztusért jutott ilyen állapotba. Elindult a nagy hóban, ismeretlen és egészen más úton, mint amelyiken ide hozták s az Úr visszavezérelte ama faluba, ahonnét kitaszították. Egy háznak ablakát megzörgette. A gazda felkelt

éjjeli álmából, bebocsátotta őt szobájába és mikor megértette helyzetét, átengedte neki a maga ágyát, amelyből felkelt és ő maga egy bundába burkolózva a földre feküdt és ott aludt egész éjjel. Vajjon ki indította ezt az embert ilyen jószívűségre? Az, aki gondoskodik övéiről és ismeri azokat, akik, ha csak egy pohár vizet is adnak az ő küldötteinek, el nem vesztik jutalmukat.

Ilyen fáradságos, üldözésekkel, verésekkel elegyített munkálkodás által tértek meg lelkek az Úrhoz és alakultak hívő egyénekből álló gyülekezetek Bihar és Szilágy vármegye több községében. A több, mint hat évig folytatott evangéliumi működés után Szilágyi testvér felvétetett az 1899—1900. évi első baptista misszió iskolába; 1902-ik évben pedig meghívták Törökszentmiklósra prédikátornak, ahol 1911-ig működött. A körzetben levő három gyülekezet ez idő alatt tízre szaporodott; de azután kénytelen volt hivatalát letenni, mert a sok beszéd és éneklés következtében hangszálai megrokkantak és felmondták a szolgálatot. Magánhivatal után nézett s kapott is állást. Betegségéből meggyógyult és szabad idejében most is kitartóan prédikálja az evangéliumot egyik-másik községben, leginkább Budapest környékén.

Lőrik István.

Hévízgyörkön, 1869. évben született, szegény szülőktől. Nyolc éves korában elvesztette édes anyját. Édesatyja négy év után ismét megnősült, de igen részeges asszonyt vett feleségül, ennek következtében Lőrik már ifjú korában megutálta a szeszes italt. Odahaza nem maradhatott; kénytelen volt szolgálatba állani. Még mikor otthon volt, édes atyja már sokat olvastatott vele a bibliából s így alkalma volt a Szentírás tartalmával megismerkedni s alig volt tizennégy éves, máris szeretett volna valami szent társasághoz csatlakozni. Fóton lakott és húsz éves korában már át jártak oda szadai hívők az evangéliomot hírdetni; ő is szeretett volna megtérni, de az emberektől való félelem és szégyen visszatartotta. Huszonnégy éves korában megnősült és ezen időben,

Lőrik István egy csoport fehérruhással.

mikor egy alkalommal Budapesten járt, két kis iratkát kapott: „Út a mennybe" és „Egy különös eset". Nem merte ezeket elolvasni, csak mikor a „Theologiai hittan" című könyv került kezébe, melyben le volt írva, hogy kiket lehet bemeríteni — akkor olvasta el az iratkákat és megtéréshez jött 1896-ban. Neje először ellenállott, de azután ő is hithez jött és 1897-ben mindketten bemerítkeztek.

Az 1899. évben felvétetett a misszióiskolába, illetve tanfolyamra, aminek elvégzése után a Pestmegye felső részének evangélistája lett. Az 1908. évben meghívták Erdélybe a misszió szolgálatába. Itt azután óriási útakat tett meg gyalog, mivel azon a vidéken kevés vasut volt. Szentmártontól Baczonyig és innét Felsőcserválonyig 20 óra a gyalogút; viszont Zsögődről vissza 10 órát kellett gyalogolnia, — nem egyszer, de sokszor. Makfalváról Udvarhelyig 12 óra volt az út. Ezeket a kimerítő gyaloglásokat kellett megtennie éveken keresztül, s néha itt-ott üldözést szenvedni. Egyszer egy nagy erdőben eltévedt; leborult, imádkozott s nemsokára egy régi

ösvényre bukkant, két emberrel találkozott és ezek a helyes útra igazították. Működése kezdetén tíz állomás volt, ez azután harminckettőre szaporodott. Minden évben 40—50 egyént keresztelt meg, s egy alkalommal Székelyderzsben egy 95 éves férfiút merített alá. A sok gyaloglástól lábai megfájultak s öt évig sántítania kellett. Jelenleg ismét Pest környékén működik.

Varga József.

Egyike azoknak a hívő férfiaknak, kik már kora ifjúságukban adták át szívüket az Úrnak. Derecskén született

Varga József

1870. év június 1-én. A Szentírást megismervén, bűneinek és elveszett állapotának tudatára jött. Megtért s már 16 éves korában, 1886. április 24-én megkeresztelkedett. Tizennyolc esztendős volt, mikor hirdetni kezdte az evangéliumot em-

bertársainak. Budapesten, mint fiatal honvéd katona az akkor kezdő magyar gyülekezetben szintén hitvallást tett az Üdvözítőről. Harminc éves korában felavattatott az evangéliumi szolgálatra, s ettől fogva rendszeres munkát végzett. Sokat szenvedett munkássága közben. Hajdúböszörményben, még mint ifjú működött és börtönbe is került. Három-négy évig kemény üldözéseket kellett tapasztalnia, sok ütleget kapott és sebeket is ejtettek rajta. Úgy a hatóság, mint a község ellene volt, de az evangélium mégis diadalt aratott. Az első két évben 36, a második két évben 75 lélek meríttetett alá. Természetes, hogy itt mások is munkálkodtak, ő azonban, mint segítő fáradozott sok próba és szenvedés között. Az 1905. évben Eszenyben, Munkácson és Nagydobronyban már mint prédikátor teljesítette tisztét szintén nagy próbák és küzdelmek közt. Rövid néhány év alatt azután 175 gyülekezeti tag volt ezen a vidéken. Később a törökszentmiklósi gyülekezet megválasztotta prédikátornak, s jelenleg is itt működik, de a távolfekvő állomásokra való sok és hosszú gyaloglás testileg nagyon megtörték, úgy hogy egészségileg gyengélkedik, de lelkileg edződve boldogan tekinthet vissza arra a 39—41 évre, mely alatt nem hiába harcolt Jézus zászlaja alatt a sötétség országa ellen.

Fodor István.

Szabolcs vármegye Őr nevű községében született 1871. év január hó 1-én. Ifjú, majd férfikorba lépvén, mint posta altiszt állami szolgálatot teljesített Miskolcon. Az 1900. évben súlyosan megbetegedett és baja oly erővel támadta meg, hogy három orvos lemondott életéről. Mikor a járványkórházba szállították, az ottani orvos kimondotta, hogy: „Még a természet sem segíthet rajta!“ Ő is így vélekedett, mert hiszen mozdulatlanul, teljesen kimerülten feküdt az ágyon. Az orvosi jelentések szörnyű hatással voltak lelkére, több okból, de leginkább azért, hogy megtérés nélkül kell meghalnia. Érezte, hogy az a nyomorúság és az a kín, mely akkor gyötörte őt, nem szűnik meg halála után sem, hanem inkább fokozódik. Ezekben a percekben lelki szemei elé tárultak még gyermekkori vétkei is, melyeket azelőtt nem

tartott, — miként más emberek sem tartják vétkeknek. A jó Isten hivását sokszor többféle jelből érezte, de nem értette; ezen órában azonban megvilágosodott lelki szemei előtt minden és nagyon vádolta őt saját lelkiismerete a mulasztásért. Elgondolta magában, hogy milyen boldogan halna meg most, ha elfogadta volna kellő időben, mikor ez kínálkozott neki, az — Úr kegyelmét. Ilyen belső vivódása között, mikor a testi és lelki halál harcát harcolta, jött a segítség. A vádló hibák helyén feltárultak előtte a Szentirás következő szavai: „Ne félj, csak higyj!" (Lukács ev. 8. r. 50. v.). „Ha bevalljuk a mi bűneinket, hív és igaz az Isten, hogy megbocsásson nékünk." (János I. 1. r. 9. v.) Majd az imára buzdíttatott Máté ev. 7. r. 7. v. által. Akkor belsőleg hitbeli imával fordult ahhoz a jó orvoshoz, akiről már azelőtt azt olvasta, hogy mindennemű betegséget meggyógyít. Főképen arra kérte az Urat, hogy legalább annyira tudja felemelni őt, hogy be tudjon illeszkedni a hitéletbe és boldog érzéssel elmondhassa Józsuéval: „Én és az én házam tiszteljük az Urat!" (Józsué k. 24. r. 15. v.).

Az Úr meghallgatta siralmas bűnbánattal, de hittel és őszinte elhatározással egybekötött imáját és meggyógyította úgy testileg, mint lelkileg. Tizennyolc nap mulva teljesen felépülve, nagy örömmel elhagyta a kórházat. Ez időtől kezdve nejével együtt az Úrnak szolgált, de bizonyos állásabeli akadályok miatt csak 1903. augusztus 16-án meríttetett be szintén nejével együtt Varga Sándor prédikátor által.

Az evangéliumi munkát bemerítkezése után azonnal megkezdte. Prédikált az utcán és a gyülekezetben. Utcai missziójában néhány énekes segítette, s ez oly szép eredménnyel járt és olyan fellendülést indított Miskolcon a hitélet iránt, hogy kevés idő mulva nem bírták elhelyezni imatermükben a látogatókat.

Több különféle jelből érezte az Úr hivását kizárólag evangéliumi munkára, de jól jövedelmező és nyugdíjjal biztató állami szolgálattól nem bírt elválni. Két évi küzdelmes lelkiharcot vett az igénybe, míg végre megértette az Úr Jézus Péterhez intézett szavainak jelentőségét: „Szeretsz-é engem ezeknél jobban? — Legeltesd az én juhaimat!"

Fodor István

Ezek után megvált állásától és a hitbeli munkamező terére lépve, kérdezte az Urat: „Mit akarsz Uram, hogy cselekedjem?" A válasz megjött, mert 1906. év június 1-én egy körzetbeli konferencián megválasztották Varga Sándor tv. mellé állandó evangélistának. 1908. május 17-én ünnepélyesen felavattatott és teljes összhangban munkálkodott Miskolcon, Varga tv. pedig Diósgyőrött, mindketten a megfelelő állomásokon. Az Úr megáldotta a munkát. Minden évben voltak megtérések és bemerítések; 25—35—50, sőt egy nyáron 60 főre emelkedett az újjászülöttek száma. A misszió állomások is úgy megszaporodtak, hogy a Noszvaj körülieket önállósítani kellett Bíró Imre tv. vezetésével, aki később a román harctéren elesett. A világháborúban Fodor testvért is elvitték katonának s két évet hadiszolgálatban kellett eltöltenie. Ennek végeztével kimerülten újból a lelkimunkához látott, ami a beállott rendkívüli viszonyok miatt annál nehezebb volt, mert öreg munkatársa: Varga Sándor elvonult a körzetből Derecskére, s így most az ő helyét is elkellett fog-

lalnia; míglen a körzet több részre osztatván, azután már csak Miskolcon és ennek tíz állomásán dolgozott és dolgozik mostan is, mint a gyülekezetek lelkipásztora.

Az evangélium hirdetéséért nagy támadtatásokban részesült különösen az első években, de ezek oly eredménnyel végződtek, amelyek az Úrban való örömét és bizalmát csak fokozták. Jablonczán, — még a kezdő években, — a lelkész parancsára, elfogatási parancsot adott ki ellene a tornai főszolgabiró. A csendőrök (állítólag) több napig portyáztak a Jabloncára vezető úton, hogy Fodort elfogják, holott ő ezalatt levelet kapott Hosszúszó községből egy Amerikából látogatóba jött nővértől, hogy jöjjön oda és tegyen vallást rokonai előtt. Igy Fodor tv. Hosszúszóra ment és másnap Jabloncára gyalogolt egy járatlan úton, sűrű erdőn keresztül, s nem azon, ahol a csendőrök várták. Az Úrnak eme csodás vezetése feletti hálával eltelve, időztek az Ige szavánál este 11 óráig, de mikor lefeküdt és az út fáradalmaitól lankadtan jóízű álomba merült, éjfél után egy órakor jött a csendőr és a melegágyból kizavarva a 22 kilométer távolságra Tornára kisérte. Az őrsvezető először szigorú volt hozzá, de később az úton való társalgás közben megnyerte bizalmát és pártfogólag adta át őt a főszolgabirónak; ennek dacára a főszolgabiró (harmad magával) csúfosan lepiszkolta, elzárással és kitiltással fenyegette. Ez sokáig tartott, s Fodor tv. beszéde még inkább felingerelte. Ekkor eszébe jutott az Úr Jézusnak Máté ev. által leírt viselkedése (27. r. 12—14.) és hallgatott; végig hallgatta a hosszú szidalmakat, s csak ezeknek lecsendesedésével szólalt meg, előadván, hogy Jabloncán éjjelenkint minő bűnös botrányok fordulnak elő. És a szolgabiró megszelidült, s elbocsátotta. Most azután Fodor tv. visszament Jabloncára, megvigasztalta a testvéreket és este nagy örömben időztek együtt és dicsőítették az Urat a győzelemért.

Több ilyen eseményhez hasonló történetet lehetne leírni Fodor tv. missziói útjaiból, hosszú gyaloglásairól, a gyülekezéseknek hatósági szétveréseiről, a nép dühéről; egy községben, mikor a lelkészek szintén eljöttek a gyülekezetbe és ott illetlenül viselkedtek, a nép a lelkészek ellen támadt és Fodorék voltak kénytelenek a népet lecsendesíteni. Volt

eset, hogy a hatóság, mikor meggyőződött a jó munkáról, elismerőleg nyilatkozott erről. Igy kellett küzdenie éveken at az Úr munkásának, de áldás követte fáradalmait és követni fogja azután is.

Vass Sándor.

1870-ben született Nagyszalontán, a magyar nyelvű baptizmus első gyülekezetének városában. Édesapja jómódú gazdálkodó volt, a szegényeken mindig segíteni szerető, jószívű, jámbor református ember, ki Sándor fiát református lelkésznek szánta, de korán, még mielőtt gyermekeit felnevelhette

Vass Sándor

volna, elhúnyt s így elmaradt gyermekének további iskoláztatása is. Édesanyja baptista asszony volt s mint ilyen, gyermekeit hívő szellemben nevelte, a vasárnapi iskolába járatta, de nagyobb fiú korában hütlen lett a vasárnapi iskolához s a világ szelleme magával ragadta őt. Húszéves korában,

1890-ben ébredt fel bűnálmából. A gyülekezetet kezdte sűrűbben látogatni s elhatározta, hogy megtér. Egy alkalommal összehívta jó barátait, akikkel azelőtt együtt tartott s egy „búcsúmulatságot" rendezett, mondván: „Most mulassatok velem utoljára az életben, de többé aztán soha sem!" Barátai nem hitték ezt el, de amikor elmondta nekik tervét s felszólította őket is, hogy hagyjanak fel a bűnöző világi élettel, megilletődve vették tudomásul barátjuk életváltozását. Ezidőtől kezdve hűséges barát, nemsokára pedig — Kornya M. t. által alámeríttetvén — buzgó tagjává lett a nagyszalontai gyülekezetnek.

Megtérése után azonnal a Szentírás tanulmányozására adta magát s nem sokára olyan nagy jártasságra tett szert, hogy az ígét kezdte hirdetni rokonai, ismerősei és gyülekezetek előtt. Alig egyéves gyülekezeti tagsága után már mint evangélista segítő-munkást kiküldték a nagykiterjedésü szalontai missziókörzetbe, hol a testvériség és a nép szeretetét csakhamar megnyerte. A legközelebbi gyülés már rendes evangélistává választotta meg, mert látták benne az Istentől nyert nagy tehetséget és lelkierőt, mellyel az evangéliumot hirdette.

1896-ban nőül vette Szathmáry Máriát Gyomáról, aki igazi keresztyéni jellemével nagy segítsége lett a rendkívül fáradságos munkában. 1898-ban diakónussá avatta fel a konferencia s mint ilyen működött tovább Kornya Mihály és Tóth Mihály előljárók mellett, mindig önzetlen buzgalommal. 70 gyülekezetet látogatott éveken keresztül, legtöbbnyire gyalog, ennek a munkának ezernyi nehézségeivel küzdvén. A munka nagy fáradalmaihoz hozzájárult még, hogy gyülekezeteinek túlnyomó része románajkú volt, kik között tolmács segítségével kellett prédikációt tartania s a gyülekezetek ügyeit intézni. Erdély nyugati részének románlakta vidékein még ma is szivesen emlegetik öregebb testvéreink, kikért valaha oly sokat fáradozott.

A román misszió megerősödése végre is megszabadította őt a legterhesebb munkamezőtől s az Alföld tótlakta vidékére küldte az országos konferencia.

Buzgó működését fáradatlanul folytatta mindenütt, ahol megfordult, míglen 1923. április 17-én az Úr hazavitte őt.

Kántor Ferenc.

Neszmélyen (Komárom m.) született 1871. év július hó 4-én. Az Isten igéje őt is felébresztette, megtért és 1896. október 24-én Udvarnoki András prédikátor által Negyed községben megkereszteltetett. Hazatérve Neszmélyre, mindjárt kezdte az evangéliumot hirdetni, de előbb csak a kőbányában munkástársai között; egy esztendei ilyen egyszerű, de

Kántor Ferenc

nemes fáradozásának eredménye három lélek megtérése lett. De hitvallásáért el kellett hagynia kőbányában való munkáját. Egy időben paprika árulással foglalkozott szerte a hetivásárokon s ezen nehéz üzlete mellett is prédikált. Mikor a Skót bibliatársulat vezetője, a nagy és jószívű Moody lelkész őt bibliaárusítónak felvette, nagy földet járt be és elterjesztette bibliáit Komárom, Nyitra, Győr, Veszprém és Eszter-

gom megyékben. Sok falut érintett útjában s mindenféle embert az Úr Jézusnak befogadására igyekezett megnyerni. Nagy fáradság után baptista gyülekezetek keletkeztek, de ahol látta, hogy nagyobb erőre van szükség, írt a központba, honnan azután vagy Udvarnoki prédikátor jött el vagy más misszió munkás, de legtöbbször Orosz István és Bodoky Lajos testvérek. Új állomások keletkeztek Dunaalmás, Szőny, Komárom, Ács, Veszprémvarsány, Táp, Csetény, Sáp községekben. Tatabányán bebörtönözték őt, de azután bocsánatkérés mellett elbocsátották. 38 éves korában felavattatott evangélistának, de véni teendőkkel is megbizatott. Biblia árusító működését 12 évig folytatta, miután pedig a budapesti baptista hitközség fizetett missziómunkása lett, — azt letette s egyedül az Ige hirdetésnek szentelte magát. Különféleképen kellett szenvednie. Ács községben, egy temetés alkalmával, melynél legalább ezer ember volt jelen, nagyon megverték. A verők bíróság elé kerültek, ő ezen tárgyaláson kérte az ügyészséget, hogy engedjen meg ellenségeinek; ez az ellenségért való kérelem hatott a hamis tanúkra és ott elállottak rossz szándékaiktól.

A világháború alkalmával néki is kikellett menni a harctérre, majd Erdélybe került, ahol mint katona látogathatta az ottani gyülekezeteket és erősítette, vigasztalta a vihar által megesapdosott szíveket. Az olasz frontról betegen jött vissza az ország belsejébe. A forradalom, kommunizmus és megszállás után Komáromban rekedt s onnét tett látogatásokat a felső gyülekezetekbe egészen Alexovits György testvérnek az orosz fogságból való visszaérkezéséig. Jelenleg a Bereg megyei Nagydobrony vidékén működik, hol azóta tíz új állomás keletkezett. Hála legyen mindezért az Úrnak!

Tóth Mihály.

Ilyen nevű ember több van e világon, de közülök az Úr iránti ragaszkodásban és hűségben ez a most már kilencven éven felüli férfiú emelkedik ki misszionk történetében. Nagyszalontán született 1836. évi szeptember hó 24-én. Az első úttörők közül ő az evangéliomi szolgák egyetlen élő tagja. (1927. évben). Nagy időt ért el, nagy

dolgokat tapasztalt, nagy hitet vallott és nagy eredményeket láthat.

A mult század hetvenes éveinek elején egy Lajos János nevű puskaműves honvéd tartózkodott Nagyszalontán az akkor ott székelő honvéd gyalogezrednél, aki az evangéliumot valószínűleg Novák Antal bibliaárus útján felismerve és szívét a Megváltónak átadva, hirdette Isten igéjét embertársainak. Az ige behatolt Tóth Mihály szívébe és a megtérés felé indította. Ebben segítségére jött Novák Antal, s a gyümölcs megérett úgy, hogy 1872. évben Tóth Mihály már a Szentlélektől való újjászületésnek örvendhetett. Tehát 36 éves korában már a boldog emberek közé tartozott, azonban csak 1876. május 9-én merítkezett alá, mivel a bibliai keresztséget azon időben még kevesen ismerték. A bemerítést Meyer Henrik budapesti prédikátor végezte. 1877. évben diakonussá és 1881. évben vénné avattatott. Munkálkodása hat megyére terjedt, tehát folytonos utazás, igehirdetés és a lelkek ápolásából állott tevékenykedése, melyet buzgalommal és kitartással teljesített. Hogy minő akadályokon kellett keresztülhatolnia és minő ellenállásokat leküzdenie, bizonyítja az, hogy tíz ízben fogták és zárták el munkája közben. Fogságainak ideje alatt csak egy ízben kapott kenyeret. Éhezett tehát eleget. Négyszer toloncolták haza négynapi gyaloglással. Volt olyan idő, hogy az isteni tiszteletet csak titokban végezhették és ha szobában voltak, az ablakokat párnákkal rakták be, nehogy a szó és ének kihangozzék s az ellenség belásson a helyiségbe.

De a sok küzdelem és a hűséges kitartás után megjött a szabadság napja, amikor már nyilvánosan, szép kápolnában teljesíthetett istentiszteletet, mint a nagyszalontai gyülekezetnek vezető vénje. Most 91 éves korában, bár elaggva, de ugyan a régi hittel öröm közt tekinthet vissza a multba. Mikor megtért, alig voltak tízen az egész országban, mikor megkeresztelkedett, akkor vagy 40—50-en s most, ha a, hazánktól elszakított területeket is számbavesszük, a bibliai keresztséget megismert tanítványok száma megközelíti vagy talán meg is haladja a negyvenezret. Legáldásosabb munka a lelki munka! Az első úttörőket követik a későbbi úttörők és esztendők multán a járatlan utak egyenletesekké válnak.

Baranyai János.

1872. június 4-én Kiskőrösön született és felnevelkedett a vidéki magányban, Kiskőrösön. 18 éves korában megtalálta a Szabadító kezét, mely őt a Golgota keresztje alá vezette. Itt találta meg, mint sok ezer előtte és utána, lelkének békéjét és élete megváltozott. A kereszt alatt tette le életének alapkövét, mely külső viszonyaiban is beható megváltozáshoz segítette, mert ettől kezdve élete az Úré volt.

Családjában ő volt az első, ki hívő lett és sok harcot kellett vívnia és győztesen végigküzdenie, míg nemsokára része volt abban az örömben, hogy testvéreit és szüleit is meggyőzte Jézus szeretete s követték Őt.

Testvérünk hamar beismerte, hogy kötelessége Uráért, ki őt megváltotta, tanubizonyságot tenni. Tevékenysége magára vonta a vezető testvérek figyelmét, úgyhogy az igét hirdette gyülekezetében és résztvett sok más munkában is. A kiskőrösi kápolna építésénél kiváló része volt, úgyszintén ő vezette Budapesten a József uccai kápolna építkezését. Minthogy testvérünk hasznavehetősége mindig jobban kitűnt, Meyer testvér, illetőleg az I. gyülekezet Budapesten, 1901-ben meghívta egészen a misszió szolgálatába, hogy ezentúl az itteni magyar gyülekezetben munkálkodjék. Buzgósággal és hűséggel adta át magát ennek a munkának, úgyhogy a gyülekezet később az ő vezetése alatt teljesen önálló lett. Tehát ez elég bizonyíték arra, hogy munkája nem volt gyümölcstelen, hanem az Úr megáldotta és rányomta pecsétjét prédikátori szolgálatára. Munkáját sokszor nagy önmegtagadással, sok nélkülözéssel végezte. Ehhez hozzájárult, hogy évek óta szenvedő teste sokszor akadály volt, de munkájában, mindig leküzdte testi szenvedéseit, hogy egészen Mesterének szolgálhasson.

Nagy munkát végzett, mikor 1908: évben a szövetség vezetőségének megbízásából átvette az „Igazság Tanujá"-nak szerkesztését és expediálását. Testvérünk hűségesen, szorgalmasan végezte szövetségünknek ezt a munkáját is. Mivel idejét a gyülekezeti munkák nagyon igénybe vették, többnyire az éjszakákat használta fel ezen munkára.

Az Úr hét gyermekkel áldotta meg testvérünket. Sok munkája miatt sokszor háttérbe kellett lépnie és hű felesége néha egyedül hordta a család gondját, mert hisz férjét az

Baranyai János

Úr munkájában való tevékenység sokszor távoltartotta családjától. 1918 október közepe táján betegen jött haza az egyik állomásról és október 23-án átköltözött az örökhazába.

Széll Mihály.

A Biharmegyei Siter községben született 1863 november 27-én. A kilencvenes években már volt Siteren egy kis hivő gyülekezet, melyben az evangéliumi mozgalom egyik evangélistája, Türkösi nevő testvér buzgón működött és ennek bizonyságtételére tért meg Széll Mihály tv. 1893-ban s ugyanezen esztendőben meg is keresztelkedett, azután pedig mindjárt hirdette is az evangéliomot másoknak ugyanebben a községben. De egy álom által megintetvén, Biharfegyvernekre ment és itt működött négy évig, honnét látogatásokat tett több községben, melyek közül Szarkón fényes nappal meghajigálták őt, de sértetlenül maradt. Tarrason a községházához hajtották. Egy községben, ahol tótok és románok laktak, beverték lakása ablakát és az ajtót lekötözték. Sok szenvedésen keresztül kellett itten mennie; de majd Szilágymegyébe költözött 1904. év novemberében, ahol még mindössze négy helyen volt gyülekezet. Tág tere nyilott tehát az Ige elterjesztésére és szépen fejlődtek a gyülekezetek, de munkája némely helyen a hatóságok részéről is nagy ellenállásra talált. Mikor egy este Bagoson prédikált, a községi bíró eljött esküdt társaival és a tanítás közben megragadva mellét, ezt kiáltotta: „Vigyük a vízbe!" Egy világi legény azonban közbevetette magát és Széll tv. megszabadult. Temetésnél is akadályra talált s egy helyen, mikor a halottat sírba akarták tenni, nem lehetett a csendőrök miatt, kik nem engedték meg a sírbatételt; az alispánhoz beadott panasz folytán azonban a csendőrök visszavonultak és másnap be lehetett fejezni a temetést. Egyáltalában Szilágymegyében sok akadállyel kellett küzdeni más evangéliumi munkásoknak is, de ennek gyümölcse mégis az lett, hogy jelenleg a megye minden részén sűrűn találhatók a hivő gyülekezetek csoportjai. Széll Mihály testvér 1918. évben átment az Abaujtorna megyei Szikszó községbe, jelenleg pedig a Borsod megyei Tard községben lévő szép gyülekezetnek vezető vénje.

Balogh Márton.

Balogh Márton született Földesen 1867. augusztus 21-én. Szülei református vallásúk szerint istenfélő emberek voltak és törekedtek gyermekeiket is isteni félelemben nevelni.

1881-ben, mikor az evangélium üdvös tana Földesre is eljutott, ezen család, illetve a legidősebb nővér és az édesanya voltak az elsők, kik az evangéliumi tanokat megfigyelve, a Megváltó követőivé váltak. Ők voltak azok, kik még ugyanazon évben az Úr Jézusban való hitük megpecsétlésére alámerítkeztek és általuk a baptista gyülekezet ott kezdetét vette. A hat gyermek között Márton az ötödik, tehát a más-

Balogh Márton

dik legfiatalabb volt a családban. Szülei gyermekkorában mesterség tanulására adták, amelyre nagy hajlama volt.

Felszabadulása után szülei és testvérei tanácsára Nagyszalontára ment, hol abban az időben már virágzó gyülekezet volt, hogy ottan keressen foglalkozást. Szülei és hivő testvérei imái kísérték őt el útjára és szálltak fel ő érette na-

ponkint a kegyelemteljes Megváltóhoz, ki ezen imákat meghallgatta és őt mint tévelygő juhot nemsokára felkereste.

1887. július 3-án, minekutánna szívét Megváltójának átadta, hitének bizonyságára alámerittetett, ott Nagyszalontán Kornya Mihály tv. által.

Ez időtől kezdve kitartó hűséggel és odaadó szeretettel szolgált Urának, Megváltójának egész halála percéig.

Mint iparossegéd Nagyszalontáról Temesvárra ment, ott a Schlier családnál dolgozott, ahol mint komoly keresztyén, áldásos nyomokat hagyott maga után. Mint jámbor keresztyén ifjú, kedves és bizalmas barátja volt abban az időben ott Temesváron lakó Bodoky hivő családnak is, kik sokáig emlegették azon időbeli kedves társalgásukat.

Temesvárról Kolozsvárra ment dolgozni és az ottani első, azaz legrégibb hivőknek oktatója és gyámolitója volt a keresztyéni életben, hol igehirdetés és énektanitás által épitette Isten országát. Még most is felejthetetlen ottan az ő emlékezete egyes testvérek előtt.

Ottani működésének egy szép eredménye az is, hogy Orosz István testvérünk, ki országunkban oly sokak előtt ismeretessé vált többféleképpen nyilvánitott működéséről, ki ezidő szerint Amerikában egy magyar gyülekezet élén áll, őáltala lett az Úr Jézushoz vezetve.

Kolozsvárról Nagyváradra ment dolgozni, hol komoly és valódi keresztyénségével az ifjak példányképe és a valódi komoly keresztyén életben nevelője lett, melyről Darabont Gyula tv. tett bizonyságot az ő temetése alkalmával. Már ifjú korában is nem a könnyelmű, hanem a komoly keresztyének közé tartozott.

Mikor a hajdúböszörményi gyülekezet önállósíttatott és 1894. március 13-án Hajdúböszörményben első közgyülését tartotta, Balogh Márton testvért egyik próbamunkásául megválasztotta.

Egy évi próba után, 1895. évi május 7-én, Derecskén tartott közgyülésen a karcagi gyülekezet néhány állomással önállósíttatott a Balogh Márton tv. vezetése alatt.

Amidőn a gyülekezethez tartozó állomásokat 1912. év január havának első felében meglátogatta; sem ő, sem a gyülekezeti tagok nem gondolták, hogy ez lesz utolsó találkozásuk itt e földön. Január 17-én délután id. Pintér J. testvér temetése alkalmával emez igék alapján tartotta a gyászbeszédet: „Ime én meghalok és az Isten ti veletek lészen.' (I. Móz. 48, 21.) Nem gondolta, hogy saját leckéjét hangoztatja. És már csak pár nap választotta el őt is a jobb hazába való elköltözéstől.

Január 20-án reggel ágyban maradt. Fejfájásról panaszkodott. De ágyában vidáman társalgott a gyülekezet tagjaival, kik bizonyos ügyekben lekásán megjelentek. Fürge kis leánykáját, kit kiváltképpen szeretett, magához vette, megcsókolta.

Délben, mikor a gyülekezeti tagok és gyermekei magára hagyták, neje pedig egy kevés felüdítő eledelt készített számára, ágyán befelé fordult, hogy egy keveset aludjék. Mikor neje az ételt bevitte és őt felkelteni akarta, már átköltözött tőlük és tőlünk a jobb hazába.

Dusa János.

Karcagon született 1852. június 3-án. Korán árvaságra jutott, s rokonai, akiknél felnevelkedett, kevés gondot fordítottak a lelki életre, de az isteni gondviselés nem hagyta el őt. Isten igéjének hirdetését hallotta, illetve olvasta, s mihamar átadta szívét a Megváltónak. Megtért és 1888. szept. 23-án bemerítkezett. Kornya Mihály a nagy úttörő volt az, aki őt megkeresztelte. Másfél év mulva már Dusa testvér hirdette az evangéliumot, előbb csak Karcagon, de később más helyeken is. Majd mint munkás a Tisza vidékén munkálkodott. Abban az időben Karcagon még nem volt rendes baptista gyülekezet, de az imádkozó hívők csoportja feltünt a városban, amit az emberek nem birtak megérteni és kicsúfolták azokat, akik az összejöveteleken résztvettek. Gúnynevekkel illették, természetesen tudatlanságból. Mint sok más helyen, úgy itt is a nép hozzá volt szokva ahhoz, hogy az istentisztelet, a prédikáció és más templomi dolog a papok ügykörébe tartozik, s azért van a templom, hogy a lelki dolgok ott intéztessenek el. Azért szól a harang, hogy figyelmeztesse az embereket a templomba menésre s aki akar vagy teheti, az elmegy, aki nem

teheti, az nem megy. De hogy templomon kívül is imádni, dicsőítni és hálálni kell a Mindenhatót, arra kevesen gondoltak. Még a hatóság részéről is zaklatták az Isten igéje hallgatására összejövőket, különösen mikor mint baptisták gyakorolták ezt. A hatóság éber figyelemmel kisérte és az összejöveteleket szigoruan betiltotta, de a hívők szüntelen könyörögtek az Úrhoz és nemsokára megkapták az engedélyt a hatóságtól az összejövetelekre. Nagy öröm volt ez számukra. Hanem most más, igen nagy baj történt. Valami miatt meghasonlás jött be a 40 tagból álló gyülekezetbe és 14-en közülök a nazarénusokhoz csatlakoztak. Mivel pedig az imaház azok nevén volt telekkönyvileg kebelezve, így a 26 tag imaház nélkül maradt és csak egyes testvéreik házánál tarthatták összejöveteleiket. Ebben az időben nagy próbán mentek keresztül, de azért elmondhatták Józseffel: „Ti gondoltatok gonoszt, de Isten ezt jóra fordította". Most azon a helyen, ahol az összejöveteleket tartották, annyian jöttek össze Isten igéjének hallgatására, hogy a lakásba be nem férték, úgy hogy az ablakok alatt való helyeket és az udvart is sűrűn meglepték. Sok üdv után szomjazó lélek találta meg az életvizét s egyes keresztelési alkalmakkor 15—20 lélek meríttetett alá, csupán helybeliek. Dusa testvérrel együtt a misszió terén sokat munkálkodott id. Pintér Sándor és id. L. Kiss Imre testvér. Dusa testvér résztvett az 1899—1900. évi budapesti missziói tanfolyamon is. Több év óta testi gyengesége miatt már nem tud munkálkodni, de háladatos szívvel gondol arra a sok lelki örömre, melyben őt az Úr részesítette. Az 1927. év május elején tartott országos konferencián résztvett, de itt agyvérzés lepte meg s azóta jobb karját nem tudja használni. Mint 75 éves ember, aki élete nagyobb felét az Úr szolgálatában töltötte, már odaért, hogy földi léte további idejét teljes nyugalomban töltse el.

Bodoky Lajos.

Azon első úttörők közé, — kik a legnehezebb viszonyok között terjesztették Isten igéjét, — tartozott Bodoky Lajos testvérünk is. Életének legnagyobb részét az Úr szolgálatában töltötte és mint 76 éves aggastyán távozott e földi létből

az örökkévalóságba. Megtérésére és lelki működésére vonatkozólag a saját maga által írt önéletrajzából közöljük a következő sorokat:

„Nem abban van a szeretet, hogy mi szerettük az Istent, hanem hogy ő szeretett minket és elküldte az ő fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért". (I. János 4, 10.) Ezt mondhatják mindazok, kiket az Úr szolgálatába meghivott, s ezt mondhatom én is: „Uram! Csodásak a Te útaid". Már kora ifjúságtól megkezdődik az előkészítés, aztán tovább folytatódik és megy a nevelés az Úr szolgálatában az élet végéig. Magam is ezt tapasztaltam. Röviden leírom, mint vezetett engem az Úr végtelen kegyelme.

Születtem 1850. évben a nyitramegyei Nagyappony községben. Az 1848—49-iki forradalom után atyámat, mint volt honvédet, az osztrák hadseregbe akarták sorozni, s ez elől Pestre jöttek szüleim lakni. Itt hat éves koromban beadtak az elemi iskolába, hol a magyar és németnyelvű oktatásban, mind a négy osztályon át részesültem. (Ennek nagy hasznát vettem később!) Az elemi iskolák után az 1860-ik évben a kegyesrendi gymnáziumba iratkoztam. Szerettem a tantárgyakat, ministrálni is kötelező volt. (Ezt is nagyon szerettem, mert gyermeki érzelemmel úgy végeztem, mintha az Úr előtt állottam volna, mikor az oltár előtt forgolódtam.) Nem birva az akkori viszonyok között az iskolai költségeket, a második osztályból kimaradtam és szüleim kívánatára a szücsipar megtanulására tanonenak kellett mennem. Igy jutottam az ipariskolába és négy osztályának elvégzése után tanoncidőm is letelt, — felszabadultam. Hét évig folytattam iparomat és 1872-ben megnősültem. Az 1873. év ősz- és télideje csupán esőzésből állott, iparom pangott, s kénytelen voltam az osztrák-magyar államvasutnál állást vállalni, hol a vonatszemélyzetnél mint kezelő, vonatvezető, utóbb mint raktári felvigyázó működtem. (Ezalatt megtanultam sokféle embert, utast, tisztviselőt megismerni.) Az Úr rendelte ezt az iskolát részére.

Az 1881. év karácsony napján egy meghivót kaptam a baptista gyülekezetbe, hol megb. Meyer H. testvér prédikálását hallgatva, az ige szívembe hatott. Attól az időtől fogva szorgalmasan látogattam Isten gyermekeit, amennyire

szabad időm ezt megengedte. Küzdöttem tisztviselőtársaim között a vasárnap megszenteléséért. Ezen a napon nem akartam többé utazni, mire áthelyeztek raktárfelvigyázónak a közraktárakba és a hídmérleghez. Miután semmiképen sem akartam vasárnap szolgálatot teljesíteni, tíz évi szolgálat után végkielégítéssel felmentettek a szolgálat alól. (Nehéz próbák voltak, de az Úr ezekből is kimentett.) 1882-ben alámerítkeztem, néhány hónap mulva meghivtak a Britt és Külföldi Bibliatársulathoz kolportőrnek. Ezt ismét az Úr rendelésének tulajdonítom.) Ebben az állásban kirendeltettem Temes-, Szörény-, Csanád- és Csongrádmegyék területeinek beutazására s így bejártam körülbelül 300 községet és várost, terjesztve a Szentírást kisebb-nagyobb alakban, különféle nemzetiségek között. Nehéz volt családomtól heteken, hónapokon át távol lenni, de a szent ügy ezt úgy kívánta. Gyülekezet csak ritka helyen volt: szabad időmben tanultam és fordítottam németből magyarra a nemzetközi vasárnapi leckéket és énekeket. Ezeket Nagyszalontára küldöttem az ottani gyülekezetnek, honnan továbbították Árpádra, Berettyóújfalura, végül Szadára Seres S. címére, a vasárnapi iskolák használatára. Családom Temesvárott lakott, otthon csak ritka vendég lehettem. Időközben meghalt három gyermekem, elhalálozásuknál nem lehettem otthon és csak sürgöny útján hívtak haza. Az elhúnytak fölött nekem — az apának — kellett a temetést végezni, a gyászbeszédet tartani. Ez a fájdalom, nemkülönben a sok járás kimerített; 10 évi szolgálat után leköszöntem a bibliaterjesztésről. A temesvári kezdő gyülekezet meghívott, hogy maradjak és misszióznak otthon, mellékesen kezdjek valami kis üzletet; ez megtörtént, de a vasárnapi boltzárás miatt a külnép elpártolt, ezzel fel kellett hagyni. (Ez is az Úrnak végzése volt.) Ekkor levelet kaptam Meyer testvértől, hogy menjek el Baranya- és Tolnamegyébe, a már ott fakadozó gyülekezeteket meglátogatni. Igy elmentem előbb Magyarbolyba, onnan Németbolyba, Pécs, Bonyhád, Györköny, Paks gyülekezeteket látogatni s mindenütt szolgáltam azzal a lelki erővel és kegyelemmel, miket az Úr nyújtott. Ismét levelet kaptam, hogy irányítsam útamat Budapest felé, de útközben keressem fel Kiskőrösön is a gyülekezetet, hol

akkor épülőfélben volt az előbbi kápolna. Itt egy tágas szobában dicsőítettük az Úr nevét a testvérekkel és az üdvrevágyó barátainkkal. — Budapestre érkeztem után megbizást kaptam testvéreink látogatására, magyar és német nyelven az igét hirdetni. Budapesten Zöldfa (ma Veres Pálné) ucca, később Hunyadi ucca 37., innen elköltözve Bérkocsis ucca és József uccában — vidéken, az ország több részében, mint tolmács szolgáltam, úgyszintén Pesterzsébet, Budafok, Gödöllő, Veresegyháza és Kőbányán. Ezekhez szaporodott később még Szigetszentmiklós és Tordas.

Az 1895-ben megindult lapjaink — Békehirnök, Igazság Tanuja, Utmutató (vasárnapi lecke) — megírásában is segíthettem. 1902-ben körülbelül ötvenen csatlakoztunk az Udvarnoki és Csopják testvérek által vezetett magyar gyülekezethez. Egy időre Komáromba helyeztettem át, honnan Neszmély, Tatabánya, Negyed, Farkasd, Kamocsa és Dunaradvány községeket látogattam és a „Hit Hangjai" című énekeskönyvünk 433—700 számú énekek fordításán dolgozhattam. Innen visszahelyeztettem Budapestre, hogy az irodalom expedicióját kezeljem. E mellett fokozatosan megalapítottuk a könyvüzletet, mely évről-évre gyarapodott. Még felemlítem, hogy a magyarországi baptisták teljes egyesülése után tartott konferencián megbizattam a *Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége* által pénztárosi állással, mely állásban töltöm öreg napjaimat.

Ilyen csodásak egy megtért bűnössel szemben az Úrnak útai! „Áldja lelkem az Urat és magasztalja az Ő szent nevét mindenkor!"

1926. év április hóban, — a már előbb beállott betegeskedése súlyosabbra fordult és május 3-án, éjjel féltizenkettő órakor csendesen elszállt lelke Ahhoz, aki adta őt.

Kozma Imre.

Biharpüspökiben 1848. szeptember 21-én született szegény földmíves szülőktől, kik a református egyházhoz tartoztak, s így őt is, mint csecsemő gyermeket ez egyház anyakönyvébe írták be. Fiatal korában nagyon szerette egyházát s mint ő maga írja, még halni is kész lett volna érte.

Néha egy-egy kis fény világította meg szellemét, ilyenkor megismerte bűnös voltát s olykor még az uccán is sírva imádkozott. De mikor megnősült és egy napon barátjával a templomba ment, hogy Isten áldását kérje házaséletére, nagy megütközésére olyan szavakat hallott barátjától, hogy többé nem kívánkozott és nem is ment a templomba. Úrvacsorát is csak egyszer vett, konfirmációja alkalmával. Sok jóakaró barátja volt, kik szükségében segítségére állottak, miáltal földi javakban előhaladt és feleségével együtt egy kis házat és szőlőt szerzett magának. 41 éves koráig még nem látott igazán megtért embert. Különben a megtérésre nem is gondolt, amidőn szomszédságában egy öreg házaspár a hitéletre tette figyelmessé. Ezt a házaspárt egy öregasszony hívta meg Nagyváradra a hívők kis gyülekezetébe. Ettől fogva egész nyáron át hűen eljártak Nagyváradra. Szóltak Kozmának is, hogy jöjjön velük, de csak november hóban tudta rászánni magát, hogy elmenjen. Nagyváradon egy fiatalember betessékelte őket egy jó meleg szobába, hol nemsokára megkezdődött a házi istentisztelet, melyen Kozma ámulatára, az ő kedvenc énekét: „Nosza Istenfélő szent hívek!" — kezdetű éneket énekelték. Ennek tartalmát csak most értette meg. A reggeli étkezés után, melyen nem akart részt venni, elmentek a gyülekezetbe. Ez egy egyszerű kis ház volt, melynek a helyiségében mindössze hat pad szolgált ülőhelyül. Imaáhítattal kezdődött a tisztelet, majd jött a prédikáció. Egy katonai tisztiszolga volt a prédikátor, aki beszédében, mintha csak ismerte volna Kozmát, valósággal boncolgatta életét. Kozma szeretett volna a pad alá bújni szégyenében, s kívánkozott kimenni onnan. De azután megismerte, hogy ő nagy bűnös és sok könnyűje öntözte meg a padot és a kis helyiség földjét.

Később megismerte a bűnösök barátját és ettől az időtől kezdve más ember lett. Most már ő is hirdetni kezdte a megtérést. Először családjában, majd barátai közt. Egy 10—12 tagból álló kártyatársaságnak tagja volt, amely most feloszlott és Kozma kártyatársaság helyett hívő gyülekezetet alapított. Erre megfordult számára a világ. A jóakaró barátokból ellenségek lettek, mert ő előszedette a porlepte bibliát és olvasott vagy olvastatott nekik abból. Most azonban a lelkésszel és a birákkal gyült meg a baja. Erős fenyegetésekkel felszólították, hogy 100 forint eklézsiai tartozását 8 nap alatt fizesse

le, s ezért el kellett adnia szőllejét. Jöttek azután a többi szenvedések, de ezek közül legjobban bántotta az, hogy egy napon gyávaságot követett el. Ugyanis egy este jöttek érte, hogy jöjjön a gyülekezetbe, mert már sokan vannak ott. Ő azonban, — valószínűleg félelemből, — nem akart menni. Ugyanez estén érkeztek emberek, kik a gyülekezetben összejötteket felhajtották a községházához, akiknek ott szenvedni kellett, ő pedig kivonta magát! Ez annyira hatott reá, hogy belebetegedett. Betegsége második hetének felében éjfélkor elolvasta Péter apostol intését, s ekkor nagy sírással és zokogással ismerte fel vétkét, de az Úr meggyógyította.

1890. év július 10-én merítette alá őt Kornya Mihály Nagyváradon. Még ezen évben 13 tagja lett a biharpüspöki gyülekezetnek Kozma nejével és leányával együtt. Ettől fogva a gyülekezet épült, tagjai szaporodtak és 1893-ik évben már imaházhelyet is vettek. Az 1894. évben a nagyváradi konferencia diákonussá választotta, az 1897. évben evangélistává, majd 1898-ban vénné avattatott.

Sokat kellett szenvedni néki is az evangéliumért. Még törekvő korában a falu legénységét a gyülekezet ellen uszították. Ezek a konyhából köveket dobáltak a szobába és többeket megütöttek. Más alkalommal az asztaltól akarták elhúzni őt. Ismét egy napon a kútat hányták tele piszkos rongyokkal, cserepekkel és más egyébbel. Egyszer karácsony napján Kiss Imre testvérrel Bors községbe mentek. Délután négy férfi állított be abba a házba, melyben istentiszteletet tartottak es mindegyiknek kezében egy locsoló volt vízzel telítve. Mikor az ajtót kinyitották ez a szó hangzott: „Keresztelj étek meg!" És ekkor a négy locsoló vizét Kozma fejére töltötték, majd kikisérték a faluból, téli időben. Más alkalomkor ugyancsak Kiss Imre testvérrel Széplak község környékén munkálkodtak, ahol vasárnap délben letartóztatták őket, Margittára kisérték és bezárták. Csak csütörtökön délben bocsátották szabadon, s ez idő alatt egyik estétől a másik estéig semmit sem ettek. Csak este kaptak 15 krajcárért vacsorát a börtönőrtől.

Több évi munkálkodás után meghívást kapott Erdélybe és az 1902. évben Bánffyhunyadra költözött. Később egész Erdélyben hirdette az evangéliumot és ezen munkálkodásának ideje alatt 567 megtért egyént meríthetett alá. Ez minden-

esetre az Úrtól megáldott munka volt, de nem járt bajok nélkül. Mikor egyszer Felsőcsernátonban énekelve elindultak a vízhez, hogy a felvett tagokat megkereszteljék, útközben egy piszkos ruhájú ember jött hozzá és mikor a vízhez értek, ezekkel a szavakkal vetette magát a vízbe: „Én vagyok az első baptista!" Erre aztán minden rend felbomlott. Eljött a biró, kérte Kozma testvér igazolványát, de nem volt ezzel megelégedve és parancsolta, hogy előtte menjen. A nagy néptömeg erre felzudult és némelyek kőzáport indítottak ellene, de egy kő a rendőr fejét érte, mire ez lecsendesítette a hajigálókat és Kozma sértetlen maradt. — Kőrösfőn nagypénteken bejött a gyülekezetbe a pap, s vele a község birája. A lócákat felborították, Kozmát kitessékelték, mire a gyülekezet tagjai is szétrebbentek. De később a keresztelendőkkel együtt a töltésen összegyülekeztek és azután itt tartották meg áhitatosságukat. Ez az esemény nem szüntette meg buzgóságukat, mert húsvétkor tizen alámerítkeztek.

Több éven át munkálódott Erdélyben, miglen azután előhaladott kora arra késztette, hogy visszavonuljon szülőfalujába.

Id. Bordás István.

Hódmezővásárhelyen született, 1871. december hó 8-án, s Aradon mint teljesen árva gyermek telepedett meg.

Megtért 1901-ben (ekkor merítette alá a nejét is Aradon Kornya Mihály a Maros hullámaiban). Megtérésre az üdv utáni vágy késztette, amelyre isteni gondviselés folytán jutott el a keze alatt dolgozó munkásai által, kiknek az ebédidő alatt végzett imádkozásai, énekei és isteni tiszteletei ragadták meg figyelmét. (Ez időben gazdasági intéző volt.)

Misszió működésének főhelye Arad, ahol megtérése óta megszakítás nélkül hirdeti az evangéliumot. A jelzett gyülekezet a multban sokat szenvedett a pártoskodás tüzétől, míg Bordás testvért a gyülekezet egyhangulag megválasztotta előljárónak 1909-ben, ki az Úr kegyelme által erős kézzel vezette gyülekezetét a megértés és egység útjára, amelyen mind e napig is halad. Ez idő alatt a gyülekezet lelkiekben és anyagiakban nagy fejlődésen ment keresztül, s ma virágzó gyülekezetet alkot. Az emberek előtt a tekintélye is annyira nőtt, hogy az aradi evangélikus püspök sokszor megtisztelte a gyülekezetet meghivásával, midőn evangélizáló ünnepélyekre hívta el a gyülekezetet, Arad legszebb templomába. Bordás testvér egyházpolitikája az volt mindig, hogy a protestáns felekezetek között az egyetértést és barátságot mélyítse, melyre a lehetőségek szerint törekedett is, de önállóságunk feladása nélkül.

Sokat munkálkodott Aradmegye nyugati községeiben is, hol mindenütt új gyülekezetek jöttek létre.

A román testvérek között is tevékenykedett, amit bizonyít az, hogy Aradon a magyar gyülekezeten kívül van még két román gyülekezet és egy román-magyar gyülekezet, melyekkel ma is testvéri összeköttetést tart fenn, s látogatja őket.

A hitért Bordás testvérnek — az Úr csodás akarata folytán — nem kellett szenvednie s munkája elé sem kerültek akadályok; mindig nyitott ajtó állott előtte.

Darabont Gyula.

1874. augusztus 27-én született Nagyváradon. Édesatyja római katholikus, édesanyja református vallású volt. Megtérését rövidesen ő maga így írja:

— Szüleim világias értelemben istenfélők voltak. Nekünk gyermekeknek (van még három nővérem) reggel, estve és az asztalnál imádkozni kellett. Szüleink nem tűrték, hogy káromkodjunk, csúnya, vagy fajtalan szavakat használjunk. Ők ha haragudtak, hát néha káromkodtak is, amit mi is követtünk, de nem előttük. Mindannyian a római katholikus vallásban neveltettünk. Mikor a négy elemit elvégeztem, Nemeskey Andor plébános édesatyámat hívatta és felszólította, hogy ha akarja, engem adjon intézetbe és a róm. kath. vallásalap terhére pappá nevelnek. Atyám, ki nem volt teljesen megelégedve a formalitásokban bővelkedő, ceremóniális vallással, köszönettel visszautasította plébánosunk ajánlatát, mit nekem is tudomásomra hozott azzal, hogy én is, mint ő, iparos leszek.

Már az 1886. évben, városunkban hírek keringtek, hogy

valami új vallás ütötte fel a fejét. Körülbelül ugyanazon évben egy bibliaárus eladott édesanyámnak egy újtestamentumot. Ezt olvasgatni kezdte téli estéken az egész család előtt. Persze semmit sem értettünk belőle. Végre édesatyám megállapította, hogy a biblia nem nekünk keresztyéneknek, hanem a régi zsidóknak íratott. Ezek után polcra került testamentomunk. Jó anyám valahányszor hallott a hivőkről, — kik mint beszélték, szeretik egymást, nem káromkodnak, a világ romlottságától elfordulnak stb. — mindig készült felkeresésükre, de, mert több mint egy órajárásra volt tőlünk a hivőgyülekezet, ez csak jámbor óhaj maradt. Az 1890-ik évben egy nőtestvér, Vanyoczki Andrásné költözött negánkba és télen megkezdték lakásán, vasárnap délutánonkint az istentiszteletet. Jó anyám is átment egy ilyen tiszteletre, mely annyira elragadta őt és legidősebb hugomat, hogy többé el sem maradtak. Már 1891-ben mindketten alámeritkeztek; atyám pedig, mint barátkozó, néha-néha szintén elment. Persze abban a városrészben teljes erővel megindult ellenünk a gúnyáradat. Ekkor már férfiszabó segéd voltam s dacára, hogy semmi nexusom nem volt a gyülekezettel, melyet a szó legszorosabb értelmében megvetettem és gyűlöltem, mégis engem is kigúnyoltak, úton-útfélen rámkiáltottak és gyűlöltek.

Később rossz társaságba és így a züllés lejtőjére jutottam; atyám, bár nem volt megtérve, erősen akarta, hogy hivő legyek. Jó anyám folyton hívott a gyülekezetbe; mellém ült munkaközben esténként és bibliaolvasás révén akart Jézushoz vinni, — kit én gyűlöltem, sőt nem is hittem, hogy létezett — de ellenálltam. Házunk énektől zengett, melyeket magam is megtanultam, de sohasem énekeltem. A hivők Boros testvér vezetése mellett, most már a mi házunknál tartottak istentiszteletet, de egyszer sem vettem részt; ilyen alkalommal eltávoztam hazulról. Azonban édesanyám komolyan, kitartóan és hittel imádkozott értem; én rohantam a bűn lejtőjén lejjebb-lejjebb, ő pedig esedezett. Nekem meg kellett ismernem a világ hitvány, tartalmatlan, hiú és veszélyes életét, miglen azt megútáltam és vágytam onnan kiszabadulni. Kerestem az elbukottak közül való kimenekülést, mert társaságuk már teher volt; éreztem, hogy ezeket el kell hagyni,

Darabont Gyula

de arra is ráeszméltem, hogy erre képtelen vagyok. A jóságos Jézusnak ám gondja volt reám, mert egy hozzám hasonlóan bűnben élő barátomnak adta azt a gondolatot, hogy engem magával hívjon a gyülekezetbe, hová Isten kegyelme elsegített az 1892-ik évben s onnan többé el sem maradtam. Ugyanazon év nyarán Kornya Mihály testvér alámerített. Jézus ereje által komolyan megtértem, szennyes ifjúi életem a kegyelem által megtisztittatott s boldoggá lettem.

Darabont Gyula azután már 1895. évben Kolozsváron és környékén: Makó, Kiskapus, Nagykapus, Bánffyhunyad, Damas községekben működött, mint evangélista, hol sokszor menekülnie kellett a börtön elől. Itt ugyanezen évben merittettek alá az első zsengék. Az 1898. évben diákonussá választották és 1901. évben gyülekezeti vénné avattatott Nagyváradon. Később a nagyváradi hitközség szervezésekor hitközségi előljáró lett s azóta a nagyváradi körzet élén áll. A világháború alatt Nagyváradon teljesített katonai szolgálatot a betegápolás terén s a nagy összeomlás után ő állott az erdélyi baptista ügyek élére, hogy a Magyarországtól elszakított területen élő, mintegy 5500 lelket számláló magyar nyelvű baptistákat egy szervezetbe hozza; mindazonáltal a körülbelül 12.000 tagot kitevő románnyelvű testvérek szövetségével helyes testvéri viszonyban. Miután a román kormányzat alá került baptisták a magyarországi központoktól elválasztattak, s azokkal való érintkezésben is megakadályoztattak, megakadt a közvetlen irodalmi érintkezés is, lapokat nem lehetett küldeni, ennélfogva Darabont tv. hű társaival együtt nagy munkát teljesített, hogy a magyarság részére Nagyváradon lapokat indított, könyvtárt és nyomdát rendezett be. Ez természetesen a magyar testvérek áldozatkészségével és egyesek buzgó közreműködésével történt, de nagy hálával tartozunk mindnyájan az Úrnak, hogy ezen nehéz munkára férfiakat és nőket adott közösségünknek, s hogy Darabont Gyula, Szabó Sándor és több más testvér buzgalma folytán a baptisták magyar nyelvű missziója nem akadt fenn. Még most is sok akadállyal kell küzdeniök, de haladnak előre. Árvaházuk és menházuk van, melyet a testvériség támogat. Mivel nehéz

volt Budapestről az énekeket beszerezni, újakat ad ki irodalmi bizottságuk s ezzel is az irodalmi ügyeket élénkíti. Áldja meg az Úr testvéreinket, hogy messze világító fénysugarak legyenek a székely földön át egészen a távol keletig.

Boross Imre.

Amidőn a magyarországi baptista misszió úttörőiről beszélünk, okvetlen meg kell emlékeznünk Boross Imre testvérről is.

Ő a hatvanas években született és 1884, vagy 85-ben tért meg. Nagyváradon 1887-ben katonai szolgálatot teljesített és mint katona kezdte hirdetni az evangéliumot, még pedig nagy buzgósággal. Egy Gümő János nevű ember rendelkezésére bocsátotta házát és ebben kezdett gyülekezeteket tartani. Munkásságának eredménye lett és pár év mulva megalakult a nagyváradi gyülekezet.

Látjuk tehát, hogy egy egyszerű katonaember is tehet valamit, illetőleg hasznos eszköz lehet az Úr kezében. Azelőtt a katonák ismeretesek voltak arról, hogy káromkodók, türelmetlenek és kihágók, de ime tapasztaljuk, hogy voltak köztük kivételek s olyanok is, mint aminőnek Boross Imre bizonyult. Ő eljárt Hegyközszáldobágyra is szabadidejében s ottan is gyülekezet támadt. Midőn kiszabadult a katonai szolgálatból, átadta magát egészen az igehirdetésnek. Sok küzdelmen és nehézségeken kellett neki keresztül mennie. Be is börtönözték és más bántalmak érték őt, de keresztülhatolt rajtok. A nagyváradi gyülkezet megválasztotta őt vénné és úgy ott, mint a körösvölgyi gyülekezetben lelkipásztori munkát teljesített. Sok nehéz és tűrhetetlen körülményei azonban arra kényszerítették, hogy kivándoroljon Amerikába, de ott sem maradt tétlen.

Vajjon eme sorok megjelenésekor életben van-e? Nem tudjuk. De, hogy munkája mostan is gyümölcsözik, azt tapasztalhatjuk.

Cseke Antal.

Biharmegye, Fugyivásárhelyen született 1869. január 17-én. Földmíves szülők gyermeke. 1889. évben, tehát 20 éves korában tért meg, azon alkalommal, amikor Tokaji János nevű testvér hirdette az igét.

Feltünt neki a prédikációból, hogy egy olyan könyv létezik, amelybe az van foglalva, amiről ez az ember beszél, s midőn megtudta, hogy az a könyv a biblia és hogy ez az ő atyjának bibliája is, ez a felfedezés nagy hatást gyakorolt reá és igy természetesen foglalkozni kezdett a bibliában megírott dolgokkal. Egy napon Nucz László nevő testvér érkezett Fugyivásárhelyre Nagyváradról és ottan vasárnap este gyülekezést tartott. De már ebben az időben megkezdődött az üldözés azok ellen, akik a megtéréssel foglalkoztak és hír jött a gyülekezetbe, hogy a lelkész, az esküdtek és más emberek eljönnek és szétverik őket. Azon tanácskoztak tehát, hogy mit csináljanak. Nucz testvér azt indítványozta, hogy csaljak meg az ördögöt, most imádkozzanak, azután kiki menjen haza és éjjel 12 óra és 1 óra között mindenki jöjjön vissza, arról az üldözők nem fognak tudni semmit és ők bántalmazás nélkül foglalkozhatnak az evangéliummal. Az a megjegyzés támadt azonban, hogy ha hazamennek, el találnak aludni és igy nem jönnek vissza, de erre a fiatal Cseke vállalkozott, hogy ő majd a jelzett időben bejárja a falut és megzörgeti az ablakokat. Ezt meg is tette éjfélutáni időben és mire visszatért a gyülekezeti házhoz, akkora már teljesen megtelt a szoba néppel és ők békességben megtarthatták az istentiszteletet.

Cseke testvér már törekvő korában kezdte hirdetni az evangéliumot 1889-től kezdve és azután folytatta. Neki is sok nehézségekkel kellett megküzdenie. Sokan félreértették őt, aminek következtében megtámadták szülei lakását (mert szülei is megtérték). Egy napon, mikor tele volt a szoba néppel, kövekkel támadták meg a házat és az ablakokat beverték. Más alkalommal egy vasárnap este istentisztelet közben kiáltozás támadt az udvaron: Tűz van, tűz van! Erre kirohantak és látták, hogy az ő takarmányuk ég. Oltás közben elkezdett a nép kiabálni: Bele kell dobni a gazdáját is! Azután megrohanták a házat és vagy 60 ember nekitámadt Nucz László testvérnek, aki akkor jelenvolt. A községházára kísérték, de azzal az elhatározással, hogy útközben agyonverik. A fiatal Cseke megtudta ezt és Nucznak védelmére állott, ennek következtében a nép ő ellene támadt, elkezdte ütni, verni, beszakították bottal a fejét és megverték egyéb tagjait. Védekezni nem tudott, mert mindenfelől körülállották az emberek és verték. A vér folyt róla, de különös, hogy semmi fájdalmat nem érzett és sebei orvoslás nélkül begyógyultak.

Belényesen is működött, itt a szolgabiró elfogatta őt és börtönbe vetette, de azután szabadonbocsájtotta. Voltak ezenkívül más szenvedései is, de az Úr keresztülsegitette őt mindezeken.

1904-ben evangélistává választották és két éven keresztül működött, Hajdu-, Szabolcs-, Zemplén-, Ung- és Beregmegyékben. 1906. évben a derecskei és berettyóújfalui egyesített körzetek vénjévé választották. Ezen körzet 12 állomásból állott, ahol ő rövid megszakítással működött és jelenleg Berettyóújfalun teljesíti lelkipásztori tisztét.

Németajkú testvérek.

A németajkú lakosság között buzgón működnek többen, ezek közé tartozik Gerwich György, aki még egész ifjú korában átadta szivét a Megváltónak. Megkeresztelkedett és nemsokára, körülbelül 23—24 éves korában Temesvárt, mint missziónárius működött. Innét azután Hamburgba ment a theológiai iskolába és tanulmányainak elvégzése után visszatért Magyarországba. Az újpesti baptista gyülekezet meghivta prédikátorának. Gerwich ezt elfogadta és működése alatt a gyülekezet annyira fellendült, hogy megháromszorozódott a tagok száma. Ő épittette az újpesti igen csinos kápolnát. 1922-ben a budapesti német gyülekezet prédikátori állása megüresedett, ahová őt hivták meg. Azóta ott működik s több év óta a németajkú baptisták szövetségének elnöke, az Országos Szövetségnek pedig bizottsági tagja és a kiskőrösi és hajdubószörményi menházak főgondnoka.

Tótajkú testvérek.

A tótajkú testvérek közt munkálódott és munkálódó egyének közül fel kell említeni: Sztankó Györgyöt és Kovács Mihályt.

Sztankó György kőműves legény volt, tudott magyarul, de meg akarta tanulni a magyar helyesírást. Ugy gondolkodott tehát, hogy leírja az újszövetségi szentírást, megjegyzi magának, hogyan kell a szavakat írni és ezzel elsajátítja a helyesírást. Le is írta az újtestamentumot, de mire a végére ért, megtért, azután megkeresztelkedett és önzetlenül működött hittársai között. Jelenleg Pozsony (Bratislava) mellett egy közeli faluban lakik, ahol ő a biró, de emellett szövetségi munkás is.

Kovács Mihály kereskedősegéd volt, mikor megtért. Nem akart megmaradni hivatásában, mert a vasárnapot meg nem szentelhette. Beállott tehát kőműves inasnak, igy kereste meg egy ideig kenyerét, mint kőműves legény; később azután meghivták missziómunkásnak. Iskolai tanulmányait magánvizsgák letételével kibővítette és Budapesten a baptista theológiát is elvégezte. Magyarul és tótul perfektül beszél, emellett érti a cseh nyelvet is. Már több éve a békéscsabai gyülekezetnek prédikátora, ahol áldásosan működik és misszió kirándulásokat tesz a közeli és távolabbi vidékekre.

Intézmények.

A vasárnapi iskolák.

A baptisták mindenütt meggyőződtek arról, hogy a rendes istentiszteletek mellett a gyermekek vallásos és hitbeli neveléséről is kell gondoskodni. Ez kötelessége minden gyülekezetnek. A nevelést pedig a vasárnapi iskolák létesítésével különösen előmozdíthatják. Magyarországon a baptisták közül az első vasárnapi iskolát az idősebb Rottmayer János kezdte meg Pesten. Énekes könyvet is adatott ki „Gyermeklant" címen. Elköltözvén Kolozsvárra, itten a saját lakásában több éven át vasárnapi iskolát tartott, melyet sok gyermek látogatott. A második, aki szintén Budapesten létesített vasárnapi iskolát, Meyer Henrik prédikátor volt. Az ő példáját követték azután a keletkező gyülekezetek, melyek szaporodásával sokasodtak a vasárnapi iskolák is. Én — ki e sorokat írom — már 1888-ik évben szép vasárnapi iskolát találtam Őrszentmiklóson, mely iskola akkor már legalább három év óta működött.

Mikor a „Békehirnök" folyóirat 1895-ik évben megjelent, már akkor sok vasárnapi iskola volt és ezen lap, valamint egy kis „Útmutató" című lapocska vasárnapi leckéket közölt az iskolák részére. Majd később a Balogh Lajos prédikátor által szerkesztett „Hajnalcsillag" lapocska szolgált arra, hogy a tanulók közt írásbelileg is terjessze a vallálos érzületet. Jelentékenyen működtek a vasárnapi iskolák felvirágoztatásában Szabadi F. Gusztáv és Nagy Pál testvé-

rek. Az előbbi még zsenge ifjú korában tért meg és úgyszólván mindjárt működni kezdett a vasárnapi iskolában. Ettől fogva különbözőképen szolgált ezen nemes ügynek. A nagy háború lezajlása után megválasztotta őt a baptista szövetség utazó titkárnak, mely minőségében sokat utazott az országban, látogatta a kis- és nagy gyülekezetek vasárnapi iskoláit s tanácsaival ellátta őket. Sajnos, hogy anyagi tehetség hiján pár év mulva be kellett szüntetni az utazó titkári állást s így most már nem utazhatott a szükséghez mérten, de mint a bizottság titkára tovább is szívén hordja ezt az ügyet. — Nagy Pál diákocska volt, mikor megtért. Tanítói pályára lépvén, később mint vasárnapi iskolai tanító forgolódott a neki oly kedves tisztségben, miután pedig a vasárnapi iskolai bizottság elnökévé választatott, éveken át buzgó tevékenységet fejtett ki az ország minden táján vasárnapi iskolai rövid tanfolyamok rendezésével. A vasárnapi iskolák száma tehát szaporodott és amint később a következmények megmutatták, megtért ifjak és leányok dús termőfölje volt. A tanulókból sokan tanítókká növekedtek s bebizonyult itt épen úgy, mint a külföldön, hogy ha kora ifjúságukban lelkeket akarunk megnyerni Krisztusnak, akkor pártoljuk, ápoljuk, támogassuk a vasárnapi iskolákat. A prédikátorok legtöbbje a vasárnapi iskolából kerül ki. De nagy hatással van ez az idősebb emberekre is, sőt olyan, illetve hasonló evangéliumi munkát is végez, aminő például az alábbi történet.

Mialatt a nagy háborúban rettenetes ágyúkból lövöldöztek egymásra az oroszok, németek, magyarok és szerbek, azalatt az országok belsejében sok helyen egymást csókolták. Keletszibériában sok hivő jámbor keresztyén szenvedett a foglyok nagy táboraiban. Ezek ott hirdették az evangéliumot társaiknak és sok magyarországi hadifogoly lelki szabadsághoz jutott, mert megtért az Úrhoz.

Magyarországon viszont több városban sikerült a baptista kápolnákba hozni oroszországi fogoly katonákat. Tolmács útján hirdették nékik az evangéliumot és sokan megtértek, testvérekké váltak és mint Istennek gyermekei nem ismertek különbséget egymás közt. Igazi szeretet kötötte össze a nemzetiségeket.

K. városban is volt egy nagyobb gyár, melynek helyiségeiben mintegy negyven orosz fogoly tanyázott. Hétköznapokon dolgoztak a gyárban, vasárnap pedig kártyáztak, ittak és undok tréfákkal töltötték el az időt. Volt közöttük két baptista is. Az egyiket Péternek hívták; még csak 24 éves fiatalember, de már rengeteg sok szenvedésen ment keresztül. Többször megkisérelte a szökést és egy ilyen alkalommal Erdélyben futás közben egy sebesen folyó vízhez ért. Hogy áttudjon rajta menni, levetkezett, ruháit csomóba kötötte, a batyut vállára vette és bement a folyóba. De a sebes vizár megragadta és egy zátonyra sodorta; így megmenekült, de a ruháját elvitték a hullámok. A szegény szökevény tehát ruhátlanul ki volt téve a legnagyobb inségnek. Elfogták, a fogolytáborba vitték és rettenetesen megverték. Sok szenvedés után jutott K. városba a már említett gyárba. Szomorú volt, csüggedt és nagyon nyomorultnak érezte magát. A foglyokat kezelő hatóság megengedte, hogy vasárnaponként mehessenek sétálni. A szenvedő Péter is kiment tehát sétálni és a város melletti liget oldalán haladt, midőn egyszerre szép éneket hallott. Észrevette, hogy egy ház udvarán padokon ül sok gyermek, néhány felnőtt ember is, az asztal mellett pedig egy férfiú foglal helyet. Péter az udvarba jött, hogy megtudja mi van itt, s miféle alkalomból gyülekezett össze ez a népsereg? Megtudta, hogy ez baptista vasárnapi iskola és a liget mellett a szabadban tartják a gyermek-istentiszteletet. Ennek Péter igen megörült, s midőn a városbeli baptisták megtudták, hogy az orosz Péter is hivő, magukkal hívták a kápolnába, hol nagy örömmel és kiváló szeretettel fogadták. Péter nem volt többé elhagyatott ember. Elvitték egyik családhoz, másik családhoz és megvendégelték, mintha valami elveszett rokon lett volna. Péterrel együtt azután jöttek a többi foglyok is. Minden vasárnap délután magyar és orosz nyelven tartatott a prédikáció és a foglyok hallhatták azt az örömhírt, melyet a mennyből hozott le Istennek egyszülött Fia. Nos és mi történt? Pár hét mulva lekerült a kártya és az ital a foglyok asztaláról, megszünt a káromlás és bibliákkal kezükben ültek körül asztalukat a szegény, de az Isten igéje által gazdaggá vált emberek. Sokan megtértek az oroszok közül, tizenhárman meg-

keresztelkedtek csupán ebben az egy városban, de másutt még többen.

Mikor az oroszok elleni háború véget ért és a foglyok hazamehettek, olyan érzékeny búcsúzással váltak el, mintha mindig testvérek lettek volna. Hiszen egy Atyának gyermekei. Vajjon a Magyarországon megtértek közül, kitudja, hányan vitték el az egyszerű, de fönséges evangéliumot honfitársaiknak? Szabadságot vittek a fogságból és világosságot előbbi lelki sötétségükből. Testi fegyverrel mentek az ellenségre és lelki fegyverrel tértek vissza a testvériségtől.

Az a szabadban tartott vasárnapi iskola tehát szép gyümölcsöt termett. Péternek csüggedt szívébe vigaszt, kitartást és örömet hozott; fogolytársait pedig általa tette figyelmessé az igazság útjára.

Az árvák.

Joó Ferenc magyarországi születésű, amerikai állampolgár, visszatérvén Magyarországba, egy nagyobb kiterjedésű földet vásárolt Ócsa községben az 1910-ik esztendőben. A föld egy része szőlővel volt beültetve, a másik részét pedig házi kertnek lehetett használni. Joónak az a gondolata támadt, hogy jó volna ezen a szép, halmos helyen árvaházat építeni. Közölte ezt a baptista vezetőséggel, amely jónak találta tervét. De pénz nem állott rendelkezésükre, s ezért Joó visszautazott Amerikába, ahol gyüjtést indított és bár nem sok, de mégis annyi összeget hozott haza, hogy a telek hátralévő vételárát kiegyenlíthette és az építés céljaira nagyobb mennyiségben téglát és faanyagot beszerzett.

Még az építkezéshez hozzá sem lehetett fogni, mikor már jelentkeztek árvák. A Joó házaspár tehát kétszobás lakásukba fogadtak be először két árvát, azután megint hármat s így az árvaházi intézmény kezdetét vette. Joó Ferenc beültette a telket gyümölcsfákkal, kútat létesített, s úgy látszott már, hogy nemsokára felépül az árvaház legalább 20 árva befogadására. Ámde egyszerre oly körülmény fordult elő, melyet leírni nem akarok, de a baptista szövetség vezetősége azt találta, hogy az a hely nem alkalmas árvaháznak, mert részben a szőlő mivelése, részben a fővárostól való

távolsága sok időt, gondot és munkát vesz igénybe. Elhatározta tehát, hogy az árvaházat Budapesten, a budai hegyoldalon nyitja meg. Joó Ferencnek a saját pénzét visszaadták, a telket eladták és a gyermekeket Budára szállították.

Budán három holdnyi területen sok gyümölcsfa között állott a baptista prédikátori iskola. Egy villában volt öt szoba, konyha, kamara, a másik villában egy szoba és konyha. Ennyiből állott a szeminárium helyisége, melyben öt tanuló és egy igazgató-tanár a családjával együtt lakott. Most pedig még az árvaházat is ebbe a helyiségbe kellett behozni. Összeszorultak tehát. Az igazgató-tanár bevonult családjával együtt az egyszobás házmesteri lakásba. A tanulók beszorultak szintén egy szobába, mely háló-, étkező és tantermül szolgált. Egy szoba az igazgató irodáját képezte, három szobát pedig átadtak az árváknak.

Az 1914-ik évben kiütött a háború, Joó Ferenc visszatért Amerikába, neje azonban Magyarországon maradt és átvette az árvák gondozását. Ő lett az árvák mamája. A gyermekek száma azonban folyton nőtt, mert a háború árvákat gyártott. Szűk lett a három szoba. Mit csináljanak? Kivülről jön a segélykiáltás, özvegyek jajgatnak, gyermekek gondozatlanokká válnak.

Építeni kell, de hogyan, miből? Itt csak az ima segít. A szűk villákban sok ima hangzott és nem hiába. Udvarnoki teologiai igazgató tanárnak (aki az egy szobás villában lakott) sikerült egy katonai barakot megvenni. A hegyoldalba szállították a deszkákat és hozzáfogtak az építéshez. A szemináriumi tanulók neki gyürköztek a munkának. Egyszer tanultak, máskor dolgoztak. Munkában volt a csákány, az ásó, a fejsze, fürész, gyalu, kalapács, kőmíveskanál és mérőzsineg. Néhány napig még egy római teologiai doktor is tolta a taliczkát.

Folyt a munka és felépült egy szép ötszobás új villa, konyhával, kamarával, fürdőszobával. A gyermekek egy részét átköltöztették az új épületbe: ezek száma hamar 36-ra szaporodott. Élelmük volt, mert a testvériség szállított lisztet, zsirt, tojást és egyebet. Egy földmives pénzt küldött, hogy vegyenek rajta tehenet. Egy másik ezt megtudta és azt mondta, hogy a tehénnek széna kell, küldött tehát szénára

pénzt. A tizenegy szobában el volt tehát helyezve az egész szeminárium, árvaház, igazgató-tanár, 5 szolgáló egyén és vagy 36 árva.

Ilyen intézetet nem lehetett volna találni még messze földön sem. Sok boldog napot töltöttek itt el nemcsak a bentlakók, hanem a látogatók is.

Utóvégre azonban mégis csak szűk lett ez a hely. A szeminárium leköltözött a Duna tulsó partjára, felszabadult tehát három szoba, de a gyerekek száma folyton nőtt; a jelentkezőket elutasítani kegyetlen dolog lett volna; gondoskodni kellett tágasabb helyről. Ebben az időben történt, hogy Őrszentmiklós községben egy jómódú baptista olyan álmot látott, aminek következtében elhatározta azt, hogy négyszobás házát átadja az árvák részére. Ez megtörtént s így a budai árvaházból a 7 éven alóli gyermekeket átszállították Őrszentmiklósra, s ezek helyébe nagyobbakat lehetett befogadni.

Ámde a két — egymástól 25 kilométernyi távolságban lévő helyen nehéz volt a gondozás. A baptisták országos szövetségének jótékonysági bizottsága tehát elhatározta, hogy okvetlenül egy tágasabb és célszerűbb árvaházi helyiségekről kell gondoskodni. Az árvaházi gondnok sok hónapon át keresett, kutatott ilyen ház után, de nehéz volt megfelelőt találni leginkább azért, mert a háború után Magyarország városaiban oly lakásszűke és háziuség állott be, hogy bérbeadó helyiség egyáltalában nem volt. Az ország elszakított részeiről a menekülők ezrei tódultak a városokba, kiknek részére a lakásszerzés olyan nehézségbe ütközött, hogy hosszabb ideig több ezer ember a vasuti waggonkocsikban lakott.

Egy napon az árvaházi gondnok megtudta, hogy Budapesten a Gellért-hegy nyergén egy kilenc házból álló háztömb eladó. A baptista vezetőséggel közölte ezt és a bizottság olcsó áron megvette. A kilenc ház azonban oly elhanyagolt állapotban volt, hogy kijavítása kétszer annyiba került, mint amennyi volt a vételár. A költségeket csak úgy lehetett fedezni, hogy a budai régi szemináriumi és árvaházi épületeket eladták. Ha most az újonnan vásárolt házak üresek lettek volna, könnyen ment volna a dolog. De abban a kilenc házban 80 lakó (körülbelül 350 egyén) lakott s kevés kivétellel mind földhöz ragadt szegény. Mit kellett hát tenni? Nem

volt más mód, mint egynek-egynek nagyobb pénzösszeget felajánlani, hogy vonuljon ki a lakásból. Sikerült egy pár lakótól drága áron megszabadulni, s mivel a volt tulajdonosok is kiköltöztek; üressé vált fokozatosan 9, 10, 12, 14 szoba. Az árvákat tehát mind a két helyről át lehetett hozni és így az árvák száma egyszerre 71 lélekre szaporodott.

Ha valamennyi lakás kiürült volna, úgy elfért volna e házakban 200 árva. Akkor a jelentkezőknek egy ideig eleget lehetett volna tenni, addig is a jótékonysági bizottság kénytelen volt más családoknál elhelyezni sokat. Olyan szegény özvegynek, akinek három gyermeke volt, adtak még kettőt s az ő házát kis árvaháznak minősítették. Kispesten volt egy özvegy, aki hat gyermekéhez kapott még négy gyermeket. Így a háza valóban árvaház lett. De az özvegyasszony boldog volt és vasárnapi iskolát is tartott házában.

Mindez a nagy- és kisárvaházi intézmény sok pénzbe került. Vagyon nem volt és alapítvány sem. Az Úr küldte a pénzt. Érkezett innen-onnan élelmi cikk: zsír, liszt, főzelék, tojás és egyéb. Hanem honnan kerüljön elő a ruha? Az Úr megnyitotta a szíveket és erszényeket az Óceánon innen és túl. Sok amerikai ember hozott olyan áldozatot, melynek becse majd az örökkévalóságban fog ragyogva kitünni.

Felmerült azonban több kellemetlen dolog. A házak lakói között nem kevesen voltak, akik hiányos erkölcsük miatt igen rossz hírben állottak. Ezt a kilenc épületből álló háztömböt „Novák"-háznak nevezték s ha ezen a tájon valami gonosz dolog történt, akkor csak a Novák-házban keresték a tettest. Ehhez járult még az is, hogy épen az árvaházi iskolaterem alatt egy nagy korcsmahelyiség volt, ahol az emberek ittak, dőzsöltek és esténként éktelen lármát csaptak. Az árvaház vezetősége sok pénzt ajánlott a korcsmárosnak, hogy vonuljon ki a helyiségből, de az nem akart kimozdulni, kilakoltatni pedig nem lehetett. Végül az Úr meghallgatta a Hozzá fohászkodók imáit és kb. két év után nagyobb pénzösszeg árán a korcsmáros kiürítette a helyiséget és máshová költözött. Most azután a két szép termet, mely azelőtt korcsma volt, átalakították imahelyiséggé és megkezdődtek benne az istentiszteletek, melyeket az árvák énekkara igen kedvesekké tett. Sok látogatója volt a gyülekezetnek, s azután megnyilvánult

az Igehirdetés gyümölcse. Tapasztalni lehetett megtéréseket és nemsokára egy kedves gyülekezet képződött nagyokból és kicsinyekből. De a Novák-ház rosszhíre is megszünt. A trágárság, durvaság és iszákosság helyét felváltotta a csendes, szelidebb és józanabb életmód.

Az Úrnak dolgai csodásak. Ő Benne bízni bölcsesség! Az árvaház gondviselői: a Joó mama (özv. Joó Ferencné) segítőjével a hűséges és fáradhatatlan Heckmann Margit nővérrel és a többi társaival úgy végzi kötelességét, mint aki nem embereknek, hanem Istennek szolgál.

Az árvagondnok Beharka Pál beutazza az országot és az igehirdetés mellett felvilágosítja az embereket kötelességeik teljesítésére. Sok dolga mellett pedig legfőbb törekvése az, hogy ama nagy család, melynek ő lett a gyámola, szükséget ne szenvedjen és a kicsinyek akként neveltessenek, hogy az Úr Jézus Krisztus követésében hívek maradjanak életük minden szakában. Érdekes Beharka testvér megtérése. Röviden elmondjuk.

1898-ban felvette apai örökségét azon szándékkal, hogy önállósítja magát. Örömét csak az rontotta meg otthon, hogy egy baptista lakodalmon ahelyett, hogy jól kiduhajkodhatta volna magát, imát és éneket kellett hallgatnia, s oda nem illő magaviseletéért még megrovást és atyai intést is kapott egy baptistától. Menekült is az imaházas faluról a városba, Rimaszombatba, ahol pénzével önálló üzletet nyitott. Kissé megrendítette ugyan volt mesterének hirtelen halála, kivel pár órával előbb még együtt vacsorázott, beszélgetett; hanem azért mint önálló és pénzes ifjúmester csak a világ szemében akart magának becsülést és tekintélyt szerezni. Keresett hát és talált is könnyen olyan előkelő úri barátokat, akik feltörekvését méltányolták és a mulatozásban kioktatták, segítségére állottak.

Egy év mulva azonban megbánta, megútálta eddigi könnyelmű életét; s szerette volna megváltoztatni. Otthon persze szégyenlette abbahagyni. Egyik barátjának tanácsára aztán arra gondolt, hogy kivándorol Afrikába, ahol tigrisekre és oroszlánokra vadászhat és a műveletlen népen könnyen fog tudni meggazdagodni. El is adogatta szép titokban mindenét; de mikor éppen készen állt az útra, akkor

Beharka Pál

útitársa, felbiztatója szépen cserben hagyta. Neki azonban már égett a föld a talpa alatt; mennie, futnia kellett hazulról, ahol becsületes iparos, jómódú ember lehetett volna, ha jámborul él. Az utolsó napon, mikor elbúcsúzott az ismerősöktől, még az Istenhez is felsóhajtott s egy bibliát, amit eddig fel sem nyitott, szépen elpakolt a kis ládába, csakúgy ösztönszerűleg, szívszorongva.

Tíz nap alatt ért csendes tengeri utazással Afrikába. Elérte tehát vágyainak célját, hanem ott ugyancsak megjárta a hirtelen meggazdagodással. Alexandria, ahol partra tették, tele volt munkanélküli nyomorgó emberrel. A hazai kevés költség olyan hamar elfogyott, mint forró napfényben a tavaszi hó. Volt egy utitársa, aki nagy sietséggel Szudánt is megjárta munkaalkalomért, de azt is hiába.

Már csak négy frankja volt, eladott zsebórájának árából, mikor végre megfogadta, hogy ezután jól beosztja a napi költséget és szűkre fogja magát. Ámde félóra mulva egy arab szerencsejátékosnál azt is feltette kártyára és el is vesztette. Hova forduljon, miből éljen most? A halálra gondolt keserűségében és az előbbi fogadkozásra, melyet olyan hirtelen megszegett.

Egy reggel aztán azon töprengett, milyen jó lenne visszatérni honába. Forró imával fordult az Úr felé, aki meghallgatta kérését. Elment az osztrák-magyar konzulhoz segélyért, de ott előbb visszautasították. Ő azonban nem hagyta magát, kérvényt írt és mikor azt a konzulhoz vitte, egy volt budapesti szíjgyártó azt tanácsolta neki, menjen Budapestre, ott van neki egy rokona az előljáróságnál, az majd besegíti valahová. Nagyon megörült a biztatásnak, a konzul is szívesen fogadta ezúttal s megígérte, hogy majd visszaviteti ingyen.

Pali megörült és szállása felé szaladt csomagjáért, mert kevés idő választotta el a hajóindulástól. De most nagy baj érte. Az arab rendőrök elfogták és igazoltatták. — Attól kellett tartania, hogy a rendőrségre viszik, s akkor lekésik a hajóról. Beszélt hozzájuk több nyelven, azok azonban nem értették. Ekkor, hogy megszabaduljon tőlük, a kutyát utánozva, elkezdett ugatni: „Hau... hau... hau!

Ez sikerrel járt, mert a rendőrök elkezdtek nevetni és szabadon bocsátották.

Igy azután sikerült még idejében a hajóhoz jutnia, ahol a konzul szolgája a hajójeggyel már várt reá.

A hajón viharban is volt része. Két napig hevert betegen a hajó fenekén. Ott jutott eszébe az egykori baptista lakodalom, amelyen olyan rosszul érezte magát. Ha ő is úgy

élt volna, mint azoknál látta, most nem volna itten, hanem otthon élne boldogan!

Triesztben szállt ki, ott kapott jegyet Fiúméba, majd Budapestre. Mikor a keleti pályaudvarba megérkezett, szörnyen főtt a feje, hol fog éjszakázni. Pénze kevés volt, a váróteremből kiküldték. Egy hordár adott neki éji szállást elég olcsóért. Ez épen karácsony előtt volt.

Karácsonykor elment a Hunyadi utca 1. sz. alatt levő imaházba.

Azután ismét, Szilveszterkor, az ó-esztendő utolsó napján, a midőn ezen gyülekezet estétől éjfélutánig együtt volt és felváltva tartatott beszéd, szavallat, gyönyörü énekek, de mindezeket prédikációval összekötött istenitisztelet előzte meg.

A gyülekezet elkezdte énekelni:

„Oh, hogy szeresselek
Hün s igazán
Megváltóm tégedet?
Halld meg imám".

(De hiszen én még nem is szerettelek, nem, nem én még nem is szerettelek.)

Az ének tovább hangzott:

„Keresteм másfelé
Az üdvömet,
De szivem nem lelé
Azt csak benned".

(Én is kerestem másfelé.)

„Habár gond, fájdalom
Nyom untalan,
Mégis mindenkoron
Ez lesz szavam:
Hogy Jézus tégedet,
Mindjobban hőn szeresselek"

Az arcomon meleg könnyek peregtek végig. Szivemet a Mindenható Isten megnyitotta.

„Oh vajha találnék Istenben vigasztalást... Oh nekem ezzel a néppel kell tartanom. Ezek nem fogják szememre hányni hibáimat, nem gyötrik jobban megsebzett szívemet. Elkezdtem imádkozni könnyek között. Kértem az Urat, hogy alakítson engem át és tegyen boldoggá Ő benne..."

És a válasz megjött.

Az ó-esztendő letünt, feljött az újév, az én ó-emberem meghalt és egy új ember kezdett élni bennem, aki magasztalja és áldja a lelkek pásztorát, hogy nem hagyta elveszni azt a szegény bolyongó, tévedező juhot.

És Beharka Pál belső embere napról-napra jobban fejlödött. Egyike lett a gyülekezet kiváló tagjainak. Hamar megnyerte a testvériség bizalmát és pár év mulva már a gyülekezet vénei közé avattatott.

Miután a szegényekhez, özvegyekhez, árvákhoz hajló részvétteljes szíve volt, árva gondnokul szemeltetett ki és most ezen ügynek szenteli élete napjainak legnagyobb részét fáradhatatlanul. A fennmaradó időszak további részét tényleg tigris és oroszlán vadászatra használja fel, de nem az afrikai állatok, hanem a lelki tigrisek és oroszlánok ellen küzd a szellem fegyverével és sikerült is már neki több lelket kiragadni a bűn vadállatainak szájából.

Menházak.

A magyar baptista szövetség 1905. évi március havában Törökszentmiklóson tartott konferenciáján szóba jött az elaggott és keresetképtelenné vált szegény testvérek helyzete, kik támogató hozzátartozóik hijjával vagy pedig ezek keménységük miatt nagy nyomoruságban vannak, kikért s kiken valami módon segíteni kellene. Igazi testvéri részvéttel folyt azután a tanácskozás ez eszme felett és nagy helyeslással találkozott az a javaslat, hogy a szegény tehetetlen testvérek részére menházat kellene létesíteni. A tárgyalás folyamata közben egyszerre csak felállott Gódor András fóthi testvér, lassú léptekkel az elnöki asztalhoz járult és 10 koronát tett le a menház létesítésére. Ezt a szeretetbeli megnyilatkozást a konferenciai tagok nagy meg-

hatottsággal fogadták és rögtönzött gyüjtéssel hamarosan 144 korona 10 fillért hoztak össze első tőkéül a költségek fedezésére. Olyan kellemes érzület hatotta át a jelenlevőket, hogy a konferencia az eddig tapasztalt örömöknél fokozottabb örömben részesültnek érezte magát.

Ezzel meg is kezdődött a menház létrehozásának munkája. Az illetékes egyének figyelme Kiskörösre irányult, hol egy testvérpár nagyobb telket ajánlott fel a menház céljára, nem egészen ingyen, hanem haláluk tig tartó bizonyos évi járadék fizetése mellett. Azután megkezdődött az építkezés Balogh Lajos hajdúböszörményi prédikátor, mint főgondnok vezetésével. Pár hónap alatt felépült a ház öt szobával, egy nagy teremmel, gondnoki lakás és más szükséges helyiségekkel. Nemsokára be is költöztek az öregek és azóta telve van ez a menház 20—22 szegénnyel.

Első gondnok volt Horváth Márton testvér Kisújszállásról, második Balogh Sándor testvér Földesről. Azután átvette a gondnokságot Losonczy Győző testvér Soroksárpéteriről.

Az ápoltak ellátása nem volt könnyű dolog, de a testvéri szeretet megnyilatkozását elejétől kezdve lehetett tapasztalni, mert mindenfelől érkeztek adományok élelmiszerekben és némi készpénzben.

Ez az egy menház azonban kevésnek bizonyult. Az elaggodtak sorsát szívén viselő Balogh Lajos prédikátor testvér tehát azon fáradozott, hogy még egy menházat állítson fel a szövetség. Ez be is következett. Még a kiskőrösi menház felépítése idejében felmerült a terv a másodiknak létesítésére, de anyagi eszközök hiányában a kivitel halasztást szenvedett. Azonban Balogh Lajos testvérnek az 1909. év június 30-iki Békehirnökben megjelent lelkes felhivása következtében a gyüjtés megindult. Fekete Ferenc és neje testvérek 1000 koronát ajánlottak fel és azt részletekben be is fizették. Ezt követték más adakozások és miután Hajdúböszörményben az „Édenkert" nevű területen, közel a vasúti állomáshoz, egy megfelelő telket lehetett szerezni, megkezdődött az építkezés. 1910. augusztus hóban már felépült az új menház, mely áll hat szobából, egy teremből és gondnoki lakásból. Az udvar tágas és van konyhakert is.

Most már csak berendezni és bútorokkal ellátni kellett. Ez is megtörtént több testvér áldozatkészségéből.

Az új menházat 1910. év október 4-én a Hajdúböszörményben tartott szövetségi konferencia adta át ünnepélyesen a használatnak. Nagy öröm és lelkesedés nyilvánult meg ezen alkalommal, amit az is bizonyít, hogy ezen ház avatásakor 2400 koronát adtak össze a jelenlevők. Igaz, hogy nagy sokaság volt jelen az ünnepélyen, de még így is feltünő a rögtönzött áldozati készség.

Az első gondnoka volt Dombi Imre testvér. Ezen sorok irása idejében pedig Mathei János testvér a gondnok, aki 1922. év óta nejével együtt odaadóan teljesíti nehéz feladatát a sok öreg ápolásával.

A két menház főgondnokságát Balogh Lajos prédikátor testvér vállalta, aki ennek az ügynek fáradhatatlanul és teljes lelkesedéssel szolgált bekövetkezett haláláig s e tekintetben, mint alapító és szervező olyan emléket hagyott, mely a menházak életében végig megmarad.

Dicsőbb létbe való elköltözése után a konferencia Gerwich György budapesti prédikátor testvért bízta meg a főgondnoksággal, aki ezt a tisztséget már éveken keresztül hűségesen be is tölti.

A két menházra folyton érkeznek pénz és természetbeli adományok, de a hajdúböszörményi menház sokat veszített azáltal, hogy a trianoni szerződés a közellévő magyar megyéket és egész Erdélyt elszakította hazánktól, minek következtében a keleti vidékekről adományok többé nem érkezhettek.

Jó szokás az, hogy több baptista gyülekezetben az úrvacsora alkalmával bejövő pénzt a menházak javára küldik; s miután a buzgóbb gyülekezetek minden hónapban ünneplik az úrvacsorát, ennélfogva ezektől havonkint érkeznek az áldozati pénzek. Jó lenne, ha ezt valamennyi gyülekezet tenné, mert ezáltal állandó forrás támadna és a szegény ápoltak jobb élelmezésben részesülhetnének. Remélni kell, hogy idővel ez meg is fog történni.

A nyomorúság.

Mikor a nagy világháború kiütött, alig volt olyan város, falu, vagy puszta, melyben nem sirtak volna. El kellett mennie az apának, a férjnek, a szülők kedves fiainak a tűzbe. A baptisták igehirdetőinek, diákonusainak, énekeseinek egy részét elvitték a csatamezőkre. Némely gyülekezet nagyon megárvult. Alig volt benne férfi, csak asszonyok és leányok maradtak hon. Isten nagy kegyelme, hogy ezen gyülekezetek tönkre nem jutottak. De a harcba ment hű férfiak és ifjak magukkal vitték a bibliát és a földalatti fedezékekben nemcsak magukat vigasztalták vele, hanem katona társaiknak is hirdették az evangéliumot. Sok igen megható jelenet játszódott le a csatamezőkön és sok lélek jutott ott az üdvösség megismeréséhez.

Az a jó eredt a mozgósításból, hogy a baptisták különböző állomásokon fordultak meg és megismerték egymást: mindenütt szeretettel fogadták az érkezőket. Egy nagyobb városban volt egy kis baptista gyülekezet, de már majdnem kialvóban. Ezen városba igen sok katonát gyüjtöttek egybe, kik között számos baptista volt és ezek meglátogatván a gyülekezetet, ezt felélénkítették annyira, hogy megerősödött és most is működik.

Jöttek azonban megrázó levelek a harctérről, most ez, majd amaz esett el, vérzett el a tűzben. Mindig több lett az özvegy és árva, kik támogatásra szorultak.

A baptisták szövetsége mihamar segélyző bizottságot szervezett, hogy a segélyezések megindulhanak. Ez megtörtént, hanem a pénztár gyorsan kiürült.

Egy napon messziről levél érkezett a segély-bizottság vezetőjéhez. Özvegy asszony irta. Férje elesett a harcmezőn, ő özvegyen maradt öt kis árvával, minden nélkül. Csak egy kis házikója van, de lyukas a teteje, az eső becsurog a szobába; tehát kijavítani kellene, nincs azonban pénze. Imádkozott és azt az indítást nyerte belsejében, hogy forduljon a testvérhez, (aki a segélyezést vezeti.) Ez a testvér elolvasta a sorokat, szíve megindult, de pénze nem volt. Imában fordult Istenhez, hogy adja tudtul, honnét tudna segítséget esz-

közölni amaz özvegy és árvái részére. Ez délelőtt volt. Délután levelet kapott Amerikából pénzzel és olyan megjegyzéssel, hogy a küldő nem ismeri őt, de indítást érzett magában ezt a pénzt elküldeni: adja oda, ahová kell. A szegény özvegy tehát kijavíthatta háza fedelét.

Hónapról-hónapra több özvegyet és árvát jelentettek a gyülekezetek, vagy mások. A segélyosztás mindig terjedelmesebbé vált. Örömmel lehetett megállapítani, hogy a részvét is gyarapodott. Amerikából most már több helyről érkezett segítség, de sajnos nem sokáig, mert Amerika is a háborúba sodródott és az összeköttetés megszünt. A magyarországi testvérek mégis arra törekedtek, hogy az özvegyek és árvák részére maguk között gyűjtsenek.

Mikor a háború megszünt, özvegyek ezrei és árvák százezrei küzdöttek a léttel. Oh mennyi bánat, fájdalom és gond árasztotta el a szíveket s mennyi könny folyt le az arcokon! A nyomort tetézte a sok rokkantnak állapota. Ki lábát, ki kezét vesztette el, ki pedig összetörve és betegen jött haza. A forradalom, a kommün és a román megszállás pedig oly inséges állapotokat hozott létre, hogy a rossz táplálkozás miatt némelyek az egészségesek közül is elgyengültek és meghaltak.

A baptista misszió tehát két széleskörü tevékenységre oszlott. Az egyik az ige hirdetése, mely nagy sikereket mutat fel és a szegények segélyezése, melyhez amerikai, angol és svéd testvérek nagyban hozzájárultak.

A segélyző-bizottság elnöke úgy gondolkodott, hogy az egyszerü segély helyett jobb adni valami könnyü munkát az özvegynek és a nagyobb gyermekeknek, nehogy tétlenül legyenek, ami erkölcstelenségbe viheti őket. Berendezett tehát Kispesten szövőműhelyt és adott kötő-, horgoló- és szövőmunkát. De itt az a hátrány merült fel, hogy a pamutot (gyapotot) elegendő pénzhiány miatt csak kis adagokban lehetett megszerezni s ez igen drága mód. Azután meg az ország más részeiben is kellett volna berendezni valami foglalkoztató műhelyeket, de ennyire nem telt az erőből.

A nép között való nyomor leginkább a nagy városokban volt érezhető, de voltak falvak is, ahol jóravaló, szorgalmas,

dolgos emberek nagyon szenvedtek. Némely helyen oly kicsiny volt a munkabér, hogy abból élelemre csak alig, ruházatra meg épenséggel nem tellett. Egy helyről kaptam értesítést, hogy több baptista család a télen át csak krumplival élt.

Hogy pedig mennyire elgyengül a szervezet a heteken át tartó rossz táplaléktól, illusztrációul egy példát hozhatok elő. K. városban egy beteghez mentem látogatóba. Az ágyban feküdt és nagyon rosszul nézett ki. Kérdeztem, mi a baja? Erre ő azt felelé, hogy az orvos szerint mellhártya gyulladása van, ő azonban azt véli, hogy ez nem mellhártya, hanem tüdőgyulladás.

Kérdeztem, van-e étvágya?

— Oh igen, — válaszolt a beteg.

— Nos és mire volna étvágya?

— Hát legjobban szeretnék túrós csuszát enni.

Intézkedtem, hogy kapjon jó levest és túrós csuszát. Mikor elhozták neki, olyan jóízüen és mohón evett, hogy felkiáltottam magamban: hiszen ez az ember az éhségtől betegedett meg.

Megtudtam, hogy már néhány hét óta úgy ő, mint gyermekei csak burgonyát esznek. Egyszer sülve, máskor főve.

Az ember annyira el volt már gyengülve, hogy pár nap mulva meghalt. Öt árvát hagyott hátra. (Özvegye a tébolydában volt.) Ezt az öt árvát gondozásba vettük és kettő közülök — bár ifjan — de már átadta szívét a Megváltónak.

Magyarországon 1919. év tavaszának elején a kommunisták magukhoz ragadták az uralmat és gyors tempóban végrehajtani akarták romboló és átalakító terveiket. A népet ez meglepte és tájékozatlan volt. Némelyek hittek a nagy ígéreteknek és hozzájuk csatlakoztak, de már másfél hónap mulva a földmívelők kijózanodtak belőle. A kommunisták lefoglalták a bankokat, nagy üzleteket, házakat, földbirtokokat és elvették az egyházak vagyonát, csak a templomokat és lelkészlakokat hagyták meg. Mihamar üresek lettek a boltok, raktárak és aki csak tudott valamit megmenteni, azt elrejtette a lefoglalás alól. Sok földmíves is a földbe dugta gabonáját és más élelmicikkeit. Ennek az lett a következménye,

hogy a városokban elfogyott az ennivaló és beállott a nagy szükség. A falvakból nehéz volt hozni azért is, mert a vonataknak legfeljebb 5 százaléka közlekedett a szénhiány miatt. A kommunista munkások beültek a hivatalokba, s így a fizikai munka nagyrészben szünetelt. A falukban sokan munka helyett tanácskoztak.

Ha egy-egy vonat elindult, az televolt zsúfolva emberekkel nemcsak a kupékban, hanem a kocsik tetején is. A nagy tehertől elromlottak a rúgók és a vonaton ülőket gyötörte a döcögés. Amely vonat azelőtt három óra alatt tette meg az utat, annak most 24 órára volt szüksége. A falukból városokba haladó vonatok kocsijai embereken kívül nagy zsúfoltságban vittek tyúkokat, kacsákat, libákat. Lehetett hallani az ülések alól kakaskukorikolást, libagágogást, az emberek részéről pedig cívódást, kacagást és az úgynevezett „galgenhumort". Beszállásoknál nemcsak az ajtókat, hanem az ablakokat is igénybevették. Gyermekeket, asszonyokat húztak be, mert az ajtókat már tömötten elállták.

Ezen időben szenvedni kezdett az Úr népe is, különösen a városokban, de a testvériség érzete tettekben megnyilvánult és egymás segítségére igyekeztek úgy, amint lehetett. A városban lévő testvérek a falusiakhoz fordultak és részvétet találtak.

Az istentiszteleteket a kommunisták nem igen zavarták, s így Isten igéje hirdettetett, de a gyülekezetek pénzkészletét sok helyen elvitték.

A Budapesten lévő központi baptista irodába is eljöttek. Átnézték a pénztárkönyveket és megolvasva a pénzt, azt elszállították az állampénztárba. Hiába emelt kifogást a pénztárnok és a főtisztviselő, hogy ez a pénz önkéntes adományok eredménye és benne van az árvaház és menházak fenntartására való pénz is; ők e célra néhány napra elegendő kis összeget hagytak csak hátra, azzal a megjegyzéssel, hogy intézményeinkről ők fognak gondoskodni. Persze ez a gondoskodás elmaradt és az árvák éhenhaltak volna, ha a testvéri szeretet nem talált volna módot a segítségre. Néhány hét mulva sikerült visszakövetelni a pénzt, de csak kommünpénzben, mely később értékét bizonyos részben elvesztette.

Egy napon ismét jöttek és elvitték a baptista könyvüzlet összes könyveit. Szerencsére a kommunidőszak négy és félhónapi uralma véget ért és a könyvek legnagyobb részét visszakapni lehetett.

Kommun után jött a román-megszállás, mely idő alatt igen nehéz volt a gyülekezeteknek egymással való érintkezése, mert csak külön engedéllyel lehetett egyik faluból a másikba jutni. Az istentiszteletek nem háboríttattak meg, de azért előfordult szomorú esemény. Egy román katonáról észrevették, hogy baptista. Rettenetes kínzásokon kellett keresztülmennie és talán bele is halt volna, ha nem sikerült volna megszöknie. Először K., azután B. városban a tesvériséghez menekült. Itten elbújtatták őt és a hű ember nejével együtt a románok kivonulása után megszabadult.

A segítség.

A magyarnyelvű gyülekezetek külföldi segítség nélkül növekedtek. Csak a németnyelvűek kaptak némi anyagi támogatást kivülről, de csak egy pár igehirdető díjazásának pótlásául. A gyülekezeteknek tehát arra kellett igyekezniök, hogy úgy a prédikátorok, mint a szegények részére összehozzák az okvetlenül szükséges pénzösszeget. Nehéz feladat volt a kisgyülekezetekben, de sok helyen nagy áldozatkészség mutatkozott. Többször megtörtént, hogy a leányok és asszonyok kivették füleikből fülbevalóikat és a gyüjtőtányérra tették. Ezen áldozatkészség által épülhettek kápolnák, segíteni lehetett a szegényeken és bár nagy nehezen, de fentartható volt a kezdetleges prédikátori iskola.

Jött azonban a háború, az 5 évi szenvedés. A munkaerők elpazaroltattak, az ipari cikkek gyártása nagyrészben szünetelt, a földek megmívelése némely helyen és némely részben asszonyokra hárult és ennek következménye az lett, hogy a nép lerongyolódott. Nemcsak egyesek, de még a prédikátorok is annyira elhasználták ruháikat, hogy némelyek ing nélkül voltak.

Óriási katasztrófa következett volna be, ha a háború és forradalmak befejezésével a testvéri szeretet meg nem nyilatkozott volna. Istentől jött az indítás a szívekbe. Mihelyt a

megszünt közlekedés helyre állott, jött a segítség: Legelőször az amerikai magyar baptisták küldtek segítséget. Orosz István az ottani magyar szövetség elnöke maga hajózott át (nejével együtt) Európába és segítséget hozott Amerikából 1920. év nyarán. Vele majdnem egyidejüleg jött Dr. Bruks Amerikából és Dr. Rushbrooke Angliából, kik megvizsgálták az állapotokat és 1920. július hóban Londonban megtartott baptista világszövetségi értekezleten az árvák, özvegyek, szegények, valamint a misszió segítésére nevezetes összegek szavaztattak meg. A misszió gyámolítását az Északamerikai Egyesült Államok baptistáinak Déli Szövetsége vállalta magára. A szegények segítését pedig részben Amerika, részben az angol és svéd testvérek adományai szolgáltatták. Ezek mellett az amerikai magyar testvérek sem szüntek meg adományaik küldésével.

A magyarországi baptista segélyző bizottság tehát hozzáfogott a munkához. Hamarosan berendezett egy irodában cipész műhelyt és a szorgalmas cipészek varrták a cipőket, melyekkel nagy jótéteményt lehetett gyakorolni. Csak egy esetet említek. Gizella gyermek bon (dada) volt egy családnál. Hideg, nedves, esős-havas időben ki kellett mennie, de cipője olyan rongyos volt, hogy mindjárt tele lett sárral. Anyja betegen feküdt a kórházban, meg kellett látogatnia. Gizella kétségbe kezdett esni, cipőt nem vehetett, kötelességét nem teljesíthette. Sírt és sírt. Ekkor valaki figyelmeztette az irodai cipész műhelyre. Ide jött szégyenkezve, restelkedve, de már innét új cipőben távozott boldogan.

Nagy szükség volt fehérneműkre és más ruhákra. A bizottság vásárolt vásznat és egy időben 92 varrónő működött gyors tempóban, hogy ingeket, szoknyákat, köténycket, pongyolákat állítson elő az özvegyek, árvák és szegények számára. Körülbelül 7 szabó állította elő a felsőruhákat misszió munkások részére, hogy a rongyos, kopottakat felválthassák jobb öltönyökkel. Mindezeken kívül a bizottság készpénz segélyeket küldözött szét az ország minden tájára.

1921. év március hóban nagy örömet készített az amerikai baptisták déliszövetsége. 330 láda ruhanemüt küldött, melyet Dulity Miklós new-yorki prédikátor szállíttatott át Magyarországba. Több, mint két hétig tartott ezek elosztása.

A többféle segítségnek meg lett a jó erkölcsi hatása. Először közelebb hozta a testvériséget egymáshoz, másodszor meg olyan feltünést keltett a világ népe között, hogy a figyelem kiterjedt körben a baptistákra irányult. Mintegy kérdezték magukban: „Miféle nép ez, amely úgy szereti egymást?"

Az igehirdetés fokozott buzgalommal megindult és sok helyen lelki ébredések keletkeztek, miáltal a gyülekezetek tagjainak száma szaporodott.

Ebből a tanulság az, hogy a szeretetet nemcsak nyelvvel, hanem látható tettekkel is kell hirdetni. Az amerikai, az angol, svéd és más segítő testvérek szerető karja nemcsak az anyagi inségtől mentett meg számos testvéri egyént, hanem szeretetének kezeivel a bűn posványából is kiragadott sok olyan lelket, akik ismét mások segítségére válnak.

A misszióiskola.

Mikor Magyarországon a baptisták ezerekre kezdtek szaporodni és a gyülekezetek száma is egyre nőtt, nagy szükségét érezték annak, hogy a vezetők (lelkitanítók) iskolai kiképeztetésben részesüljenek s ezzel nemcsak a bibliai történetekben, hanem egyéb ügyekben is kellő tájékozottsággal bírjanak és a gyülekezetnek hasznos tanácsokkal szolgálhassanak.

Addig azonban, míg a baptista szövetség teologiai iskolát állított volna fel, meg kellett elégedni rövidebb tanfolyamok tartásával. Balogh Lajos prédikátor már tartott saját körzetében pár hónapos oktatásokat mielőtt 1899. év őszére az országos konferencia egy hat hónapos misszióiskolai tanfolyam tartásának megkezdését határozta el. Ez meg is valósult és Budapesten a Hunyady ucca 5. szám alatti helyiségben, 22 tanulóval, — kiknek nagyrésze gyülekezeti vén volt, — megkezdődött a tanítás. A tanári szolgálatot a teológiai tantárgyakból Balogh Lajos és Udvarnoki András prédikátorok látták el, a reál tantárgyakat pedig Csopják Attila tanította. Igen szépen, békességben és

áldásosan telt el a hat hónap, mely időre az életben lévő résztvevők még ma is kellemesen visszaemlékeznek.

A következő tanfolyam, ugyancsak hat hónapi időszakkal Debrecenben tartatott meg a Berek uccai gyülekezeti

Az első prédikátor-iskola tanulói és tanárai 1899/1900-ban.

Ülő sor: Sorbán Sándor (Erdély), Szilágyi Gábor (Biharditószeg), Cseke Antal (Fugyivásárhely), Balogh Lajos tanár, Csopják Attila tanár, Udvarnoki András tanár, Kiss Imre (Széplak), Szabó András (Tahitótfalu).

Középső sor: Nagy Mihály (Büdszentmihály), Fodor Gábor (Nyiregyháza), Komáromi Gábor (Hajdúböszörmény), Dusa János (Karcag), Kocsis Imre (Karcag), Kánai Pál (Ócsa), Nagy Sándor (Büdszentmihály), Varga József (Szokolya).

Felső sor: Szabó Sándor (Érmihályfalva), Oláh János (Békésrosszerdő), Soós István (Békés), Varga József (Észeny), Sárközi Sándor (Árpád), Molnár Gábor (Debrecen), Balogh Dániel (Bagamér).

helyiségben több tanulóval. Balogh Lajos adta elő a teológiai és Kratkovszky Ernő a reáltantárgyakat.

Majd hosszabb szünet állott be. Végre az 1906. évben megnyílt a rendszeres teológiai iskola négy évi tanfolyam-

Prédikátori iskola Budapesten, II. ker., Margit rakpart 29. sz.

mal Budapesten, a VIII. ker. Kistemplom uccai 12. számú épületben: Balogh Lajos, Udvarnoki András, Gerwich György és Nagy Pál testvérek vettek részt, mint tanárok. A tanulók nagyrésze fiatalemberből állott, kik közül többen prédikátorok lettek.

Megnehezítette azonban úgy az ellátást, mint az elszállásolást a helyiségek szűk volta. Az országos bizottságnak gondoskodni kellett tehát egy megfelelőbb, tágasabb helyiségről. Sikerült is megvásárolni Óbudán a Máriacelli út mellett egy igen szép telket épülettel együtt. Tervbe vétetett, hogy ezen a telken egy nagyobbszabású épület emeltessék, mely az iskola berendezkedésének teljesen megfeleljen. Időközben azonban fordulat állott be ebben az ügyben; a bi-

zottság eladta házát, telkét és Budán Torbágyi út 14. szám alatt lévő Feinsilber Róbert-féle, több mint 3 hőldas telket vett meg részletfizetésre. Ez történt 1916. év elején. Itt kellett volna folytatni a theológiai iskolában való kiképzést, de a rettenetes világháború miatt nem lehetett, mivel a tanulók, akik jelentkeztek volna, katonai szolgálatra vonultak be. A helyiségeket azonban igénybe vette a még kezdőfélben lévő árvaház.

Amint azonban a szerencsétlen háború befejeződött és a rosszemlékű kommün-uralom is véget ért (1919. évben), az iskola megnyitására újból megkezdődött az előkészület. Nehéz volt elhelyezni az öt szobából álló helyiségben az árvákat és a tanulókat is. Udvarnoki András a theológia igazgatója meghúzódott a házmesteri lakásban, az öt tanuló pedig két szobában. Körülbelül egy évre rá sikerült megvásárolni egy katonai fabarakkot. Ennek deszkáiból építettek aztán öt szobából és mellékhelyiségekből álló csinos épületet, melybe elszállásolták az árvákat. Az építkezésben fizikai munkával részt vettek a tanulók. Ástak, maltert kavartak, fűrészeltek stb. Ezen időtájban érkezett meg az amerikai segély. Először Orosz István amerikai magyar prédikátor, mint küldött jelent meg; majd az amerikai baptisták Déli szövetségének két nevezetes embere: dr. Gambrell és dr. Mullins tett látogatást és megvizsgálták a viszonyokat. Később dr. Rushbrooke európai baptista intéző titkár foglalkozott az iskola ügyével úgy, hogy már 1920. év őszén az iskola bevonulhatott a VII. ker. Aréna út 74. sz. bérházba, hol egyelőre elegendő helyiség állott rendelkezésére. Ekkor a tanári kar a következő egyénekből állott: Udvarnoki András (s egyúttal igazgató), Gerwich György, Kristóf Domokos és Kemény Arthur. Most már az iskola megfelelő nívón állott nemcsak szellemileg, hanem anyagilag is, a tanulók száma pedig 5 volt, de 1921. évben már 20-ra emelkedett. A tanidő 4 évig tartott. Megjegyzendő, hogy az iskolai szabályok még a háború beállta előtt felterjesztettek a kultuszminiszteriumhoz.

Az 1925. évben igen kellemes hír érkezett az iskolai bizottsághoz. Varina Brown (Braun Verona) amerikai hölgy több ezer dollárt ajánlott fel a budapesti theológiai iskola

részére építendő vagy vásárlandó ház céljaira. Ebből a pénzből vétetett meg Budán a II. ker. Fő utca 45. és 47. sz. és a Margit rakpart 29. sz. alatti két ház és némi belföldi segélyjel felépíttetett az egyemeletes szép iskola, szemben a magyar parlamenti épülettel. Ide költözött az iskola, az igazgató és a két tanár is.

A jó Isten kegyelméből tehát kicsiny kezdetből így fejlődött ki az az intézmény, melynek hivatása igaz hívő, jámbor, alázatos, de tudományosan is képzett lelkipásztorokat adni az Úr nyájának. Legyen hála ezért a nagy Alkotónak!

Jelenleg három tanára és 14 tanulója van az intézetnek. Az iskolát kezdettől, vagyis 1906. évtől kezdve igénybe vett tanulók nevei:

1906—1910. évi tanfolyamban: Alexovics György, Bertalan Sándor, Erzse József, Kiss Gábor, Kovács Mihály, Somogyi Sándor.

1908—1912. évi tanfolyamban: Bán Gábor, Boros Mihály, Hartó Dávid, Kenyő István, Keversán Karácsony, Táska Rezső.

1911—1913. évi tanfolyamban: Aladics Pál, Baranyay Mihály, Oala Ábrahám, Varga Árpád (részben).

1912—1913. évi tanfolyamban: Beharka Pál, Gönczi Sándor, Huszár Sándor, Kántor Ferenc, Kiss János, Kolozs József, Kovács József, Molnár Sándor, Ondrik János.

1920—1924. évi tanfolyamban: Csizmárk István, Halász Lajos, Klusz Ernő (részben), Tóth Sándor (részben), Trsztyánszky Tivadar (részben).

1921—1922. évi tanfolyamban: Juhász János, Kulin János, Madó György. Rendkívüli hallgatók: Birtalan Domokos, Piszmann Béla.

1921—1924. évi tanfolyamban: Barta János, Bretz Vilmos (részben), Fábián Miklós, Kovács Lajos, Margitai Lajos, Maróthi János, Mózes Sándor, Murányi Zsigmond, Nyári Gyula, Tardi Imre, Trsztyánszky Vilmos, Ungváry Lajos.

1922—1923. évi tanfolyamban rendkívüli hallgatók: Gólya Margit, Szakács Erzsébet.

1922—1924. évi tanfolyamban: Adler Ferenc, Fodor Lajos, Krizs Vilmos, Mészáros Sándor, Molnár József.
1922—1926. évi tanfolyamban: Fortin László, Kesiár János (részben), Klein József.
1924—1926. évi tanfolyamban: Stumpf Jenő, mint rendkivüli hallgató.
1924—1928. évi tanfolyamban: Bathó Kálmán, Jakab Péter, Katona János (részben), Kovács Imre, Lőrincz Imre, Reviczki Mátyás.
1926—1928. évi tanfolyamban: Meláth József. Rendkivüli hallgatók: Tóth Gábor, Wagner Viktor.
1926-tól: Barkóczi Pál, Bretz Emil, Dobner Béla, Friedmann Imre, Gerzsenyi Albert, Gruber Károly, Herter Pál, Holfinger István, Juhász Tivadar, Mészáros Lajos, Mike József, Ruzsa Sándor, Vass Ferenc.
1927-ben rendkivüli hallgató: Péli János.
1928-tól rendkivüli hallgató: Lukovitzky Emil.

Mint kisegítő tanárok működtek még: Baranyay Mihály, Bernáth Lajos, Csopják Attila, Gerwich György, Nagy Pál, Tóth Gábor.

Néhány adat.

A magyarországi baptisták történetének fontosabb évszámai.

1846. évben érkezett haza id. Rottmayer János két társával Marschall J. és Wojka J.-vel Németországból, mint a baptista vallásfelekezet tagjai.
1865. Lehmann G. W. Berlinből Pestre látogatóba jött é megkeresztelt a Dunában 5 egyént, majd később ifj. Rottmayer Jánost. Ugyanezen időtájban működött több éven át Novák Antal bibliai kolporteur, s igehirdetésének hatása alatt bibliai összejövetelek tartattak.
1866. Rottmayer János Kolozsvárra költözik és nemsokára ottan vasárnapi iskolát rendez be.
1873. március hóban érkezett Horvátországból Meyer Henrik a Biblia társulat ügynöke és vasárnapi iskolát alapított Budapesten.
1874. decemberben Meyer Henrik megalapítja az első rendszeres baptista gyülekezetet körülbelül 12 taggal.
1875. augusztus hóban Meyer Henrik megkeresztel Gyulán 28 egyént. Kornya Mihály, Tóth Mihály és Lajos János megkeresztelése.
1883. Balogh Lajos, Seress Sámuel és Udvarnoki András megtérése.
1886. Meyer Henrik kápolnát épit Budapesten. A gyülekezet tagjainak száma körülbelül 120. A gyülekezet istentiszteleti nyelve német.
1889. Balogh L. és Udvarnoki A. a hamburgi teologiára küldetnek. Csopják Attila állami tisztviselő október 3-án megkeresztelkedik.

1892. Megjelenik az első magyar baptista naptár: „Mult, Jelen, Jövő".

893. A sajtóból kikerült a „Kis Zsoltár" című magyar énekeskönyv. Balogh L. és Udvarnoki A. visszaérkeznek Hamburgból. Tahitótfalun önálló gyülekezet alakul 4 állomással. Udvarnoki A. prédikátorsága alatt.

1894. Budapesten megalakul az első magyar gyülekezet 12 taggal VIII. ker. Nagytemplom ucca 6. sz. alatt, május első vasárnapján.

1894. november. Megalakul a Pestvidéki felső és alsó körzet Udvarnoki A. és Seres Sámuel vezetésével.

1895. március 15. Megjelenik a „Békehirnök" a magyar baptisták első folyóirata két hetenként egyszer. Szerkesztő: Udvarnoki A. és Csopják A.

1895. április 1. Megjelenik „Az Igazság Tanuja" című folyóirat. Szerkesztő: Bodoky Lajos. (Meyer H.)

1896. A baptisták egyik része beadja a kormányhoz a kérvényt a baptista vallás törvényes elismerése iránt. A baptisták száma körülbelül 4000.

1899—1900. Hat havi tanfolyam a misszió munkások részére, Balogh L., Udvarnoki A. és Csopják A. előadókkal.

1904. A sajtó alól kikerül „A Hit Hangjai" nagy énekeskönyv. Ezen időben már létezik a „Vasárnapi Tanító" és „Hajnalcsillag" havi folyóirat.

1905. A kormány kimondja a baptista vallásfelekezet törvényes elismerését 77092—1905. számú rendelettel Lukács György kultuszminiszter aláírásával és november 2. keltezéssel. — Az elismerési záradékkal ellátott Hitvallás és Egyházi szervezet okmányait megelőzőleg aláírták: Csopják A., mint közgyülési elnök és Orosz István, mint jegyző. Az országban lévő tagok száma 12.000 (gyermekeket bele nem számítva). — Felépül a kiskörösi menház.

1906. Több hitközség alakul. December hóban gróf Apponyi Albert feloszlatja a hitközségeket és csak a budapestit hagyja meg, melynek területe az egész országra kiterjed. 1905-től 1908. elejéig előljáró Csopják A.

attól kezdve Nagy Pál. — Rákoscsabán vas. isk. utazó titkárul választatott Nagy Pál.

1910. A baptista szövetség nyomdát létesít. A tagok száma 17.000. — Felépül a hajdúböszörményi menház.

1914. Kitör a háború, több misszió munkást katonai szolgálatra berendeltek. Az országban élő baptisták száma 23.000.

1916. Budán a Torbágyi úton misszió iskola, majd ugyanott árvaház létesül.

1918. Meghal Meyer Henrik.

1919. A kommunizmus elviszi a szövetség pénzét és összes könyvtárát; de sikerül a pénzt visszakapni, a könyvek legnagyobb része a kommün bukása után szintén visszakerült.

1920. Az ország összes baptistái egy szövetségben egyesülnek. Tagok száma 24.000. Irodalom: „Békehirnök", „Vasárnapi Tanító", „Hajnalcsillag", Üdvüzenete" folyóiratok; Mult, Jelen, Jövő és Négyévszak naptárak, majd később „Olvasd" kis folyóirat. Több énekeskönyv.

1921. Az ország feldaraboltatván, 16.000 baptista a román, körülbelül 1.000 a cseh-szlovák és 500 a jugoszláv uralom alá került. Marad csak 7.000.

1921—26. Szabadi F. Gusztáv vasárnapi isk. titkár.

1922. Meghal Balogh Lajos.

1923. Budán a Hegyalja ucca 23. sz. alá költözik a kibővített árvaház.

1924. Megindul az Ifjúsági Szövetség folyóirata: „A Kürt". — Első ifjúsági konferencia Tahitótfalun.

1925. A „Békehirnök" heti lap lesz. — Nagy ifjúsági konferencia Visegrádon.

1926. Felépül a baptista szeminárium háza Budapesten II. Margit rakpart 29. sz. — Európai területi konferencia Budapesten szept. 16—19. napjain.

1927. évben a szövetség elnöke: Udvarnoki András; alelnöke: Csopják Attila; titkára: Baranyai Mihály; menházi főgondnok: Gerwich György; árvaházi gondnok: Beharka Pál; Irodalom: „Békehirnök" heti folyóirat, „Olvasd" heti folyóirat, „Hajnalcsillag" gyermeklap havi folyóirat, „A Kürt" ifjúsági havi folyóirat,

„Friedens Klänge" német havi folyóirat. — Az ország összes baptistáinak száma: 12.000. — Körzetek száma: 65; állomások száma: 400; prédikátorok száma: 68; segédmunkások száma: 250; vasárnapi iskolák száma: 320; ifjúsági szöv. tagok száma: 2200; énekkar: 72; zenekar: 58. — A Budapest Nap uccai gyülekezet beállitja új prédikátorát: Somogyi Imre dr-t.

A baptisták szervezete.

Egy hitközség áll fenn, melynek hatásköre az ország egész területére kiterjed.

Egy szövetség a következő bizottságokkal:

Misszió bizottság, Tanügyi bizottság, Vasárnapi iskolai bizottság, Irodalmi bizottság, Jótékonysági bizottság, Vagyonügyi bizottság.

A BAPTISTA MISSZIÓ VILÁGSTATISZTIKÁJA

az 1927. évi állapot szerint.

Európa.

Ausztria	255
Belgium	142
Bulgária	452
Csehszlovákia	2.659
Dánia	5.659
Esztország	5.272
Finnország	3.283
Franciaország	1.772
Hollandia	3.461
Jugoszlávia	1.034
Lengyelország	11.240
Lettország	9.288
Litvánia	1.035
Magyarország	11.331
Nagybrittánia és Irország	416.665
Németország	60.044
Norvégia	5.016
Olaszország	2.589
Portugália	405
Románia	32.423
Spanyolország	1.095
Svédország	61.149
Svájcz	1.536
Összesen:	637.805

Ázsia.

Burma	99.273
Ceylon	1.437
India	170.413
Palesztina	68
China	55.529
Japán	7.043
Filippi szigetek	9.177
Sziam	225
Összesen:	343.165

Afrika.

Kamerun	6.500
Kongó	28.754
Liberia	275
Nigeria	15.981
Délafrika	13.393
Egyéb helyeken	7.627
Összesen:	72.530

Amerika

Kanada	143.867
Északamerikai Egyesült Államok	8,353.723
Középamerika és Nyugatindia	61.725
Délamerika	34.141
Összesen:	8.593.460

Ausztrália	25.905
Uj-Zealand	7.096
Együtt:	33.001

Összesítés.

Európa	637.805
Ázsia	343.165
Afrika	72.530
Amerika	8,593.460
Ausztrália	33.001
Összesen:	9,679.961
Hozzá Szovjet Oroszország (adatok hiánya miatt csak becslés szerint) a két szövetség	2,000.000
Együtt:	11,679.957

CSOPJÁK ATTILA
1853 – 1934

Fővárosunk magyar nyelvű baptista missziójának elindítója, a *Békehírnök* c. lap és a *Múlt, jelen, jövő* keresztyén családi naptár alapító szerkesztője, a magyar baptista irodalom első ötven évének meghatározó egyénisége, a Baptista Hitközség első előljárója.

1853-ban született *Merény* szepességi községben, görögkatolikus polgári családban. Szegény gyerek volt, a gimnáziumban korrepetálással pótolja ki a szülői támogatást. 1872-ben Ungvárott érettségizett, többek között görög, latin, német, rutén és magyar nyelvből. Mint adótiszt, egy év múlva letette az államszámviteli vizsgát, majd Pestre került a pénzügyminisztériumi számvevőséghez. Sokat utazott, a dohánygyárak pénzügyi ellenőrzésével foglalkozott. 1913-ban, 40 éves szolgálat után, 60 évesen ment nyugdíjba, mint számtanácsos.

25 éves korában (1878) vette feleségül a 18 éves Ócsváry Idát, akitől, hirtelen halála után 7 árva maradt. 1896-ban a már hívő baptista missziómunkás Csopják Attila újból megnősült és elvette az első magyarországi baptista, *Rottmayer János* legkisebb gyermekét, az akkor 31 éves Máriát. Őt az árvák nagyon megszerették, a családban hitbuzgalmával és intelligenciájával különleges légkört alakított ki. 6 gyermeket szült, ebből 4 nőtt fel. A gyermekek észrevétlenül megtanultak egy iskolán kívüli tantárgyat: a keresztyén magatartást.

Csopják Attila többféle egyházi tisztséget betöltött, de mindig kész volt a szélesebb társadalmi szolgálatra is, ha árvákról, éhezőkről, munkanélküliekről, a perifériára sodródott emberekről volt szó. Az első világháború utáni segélyakciókban fontos és fáradságos munkát végzett. Mindenhol abszolút tekintélyt és bizalmat élvezett, mert életéből az apostoli egyszerűség és egyenesség sugárzott.

A kispesti első baptista gyülekezet alapítója és előljárója volt 1910-től 1932-ig. 1934. január 10-én hunyt el.

Csopják Attila egyszer arra kényszerült, hogy a baptista missziót és őt személy szerint is támadó, goromba cikkre válaszoljon. Ebben az iratban magáról is ír. Figyeljük meg, s ez jellemző reá, úgy ír, hogy közben eltűnik a sorok között.

„Én, ki e cáfolatot írtam, már 73 éves vagyok. Isten nagy kegyelméből, mint szegény bűnös, a világ fertőjéből 37 év előtt megmenttettem és az Úr szolgálatában közel 32 éve állok, nem olyan papi minőségben, mint ahogyan a világban rendszerint értik, hanem mint aki kenyérkereseti külön foglalkozásom mellett, szabad időmet nagyrészt embertársaim javára az Úrnak szentelem. A Bibliát több mint 41 év óta rendszeresen olvasom és azt többször, az Újszövetséget legalább 30-szor, a János Jelenések könyvét pedig több mint 200-szor olvastam; s ezen bibliai tanulmányozásom után megállapítom, hogy a Bibliát, de különösen az újtestamentumi iratokat úgy kell érteni, ahogyan azok írva vannak. Nem kell azokhoz semmit hozzátenni, sem azokból elvenni."

Csopják Attila, mielőtt egy eleven baptistát látott volna, már eljegyezte magát a *gyakorlati kereszténységgel*. „A Biblia által szívem kezdett megtelni Isten iránti és felebaráti szeretettel. A szegények sorsa nagyon fájt s gondolatok támadtak bennem a nyomorgók szenvedésének enyhítésére."

Mikor nazarénusok keresésére indult, rátalált az őrszentmiklósi baptistákra. Elkezdett olvasni a baptistákról az Egyetemi Könyvtárban és ennek alapján fogadta el a bemerítkezést.

Megtérése után a Budapest–Wesselényi utcai gyülekezetben *ajtónálló* lett, s a missziómunkát pontosan úgy kezdte el, mint D. L. Moody, J. D. Oncken, Meyer Henrik és mások: az utcagyerekek között. Csopják Attila a Rákos utcában bérelt egy helyiséget és saját gyermekei segítségével begyűjtötte a környéki gyermekeket vasárnapi iskolára. E téren végzett munkájának megbecsülésére mutat, hogy a Vasárnapi Iskolai Szövetség első országos értekezletén (1911-ben) „Miért lettem én vasárnapi iskolai tanító?" címmel, id. Victor János, a Szövetség elnöke őt kérte fel egy előadásra. Néhány gondolat ebből:

„A nagyokat nehéz rávenni arra, hogy szenteljék meg Isten nevét, mert nyelvük rabigában van; foglalkozzunk a kicsinyekkel és vegyük elejét a bűnnek. Nemcsak az égő házat szoktuk védeni, hanem megakadályozzuk a tűz továbbterjedését is . . . A nagyokban is kell építeni Isten országát, de hol könnyebb építeni: üres talajon-e, vagy ott, ahol az ellenség már várat épített?

Kiterjedt irodalmi munkásságáról Dr. Somogyi Imre írt összefoglaló méltatást *„Csopják Attila, az író és szerkesztő"* címen (Békehírnök, 1944. jan. 8.).

Képek a magyarországi baptista misszió történetéből című művét Csopják Attila adattárnak szánta, nem befejezett, kerek történelmi munkának. Megjelenése (1928) után *Révész Imre* református lelkész, történetíró a Protestáns Szemlében rokonszenves és tárgyilagos ismertetést közölt róla.

Egyháztörténet című 200 lapos könyvét 1917-ben fejezte be és 1922-ben adta ki; középiskolai vezérfonalnak ajánlotta.

Élim pálmái alatt címmel jelentek meg 1895-től 1921-ig írt vezércikkei. 126 elmélkedés. Jámbor Lajos akvarellje díszíti és a magyarországi baptisták nyomdájának legszebb kiadványa.

Nagyobb elbeszélései közül *A test és a lélek fegyvere* az első keresztyének idejéről szól, *A szeretet országa* az utópisztikus irodalom kis magyar gyöngyszeme, az első kiadást Jámbor Lajos illusztrálta. *A gyújtogató fia* falusi életkép.

Csopják Attila vallásos verseit és énekszövegeinek egy részét *Fel a magasba!* címmel, 300 lapos kötetben adták ki, 1922-ben.

Számos kisebb tanulmányt, pamfletet, traktátust írt, résztvett egyházi énekeskönyvek szerkesztésében. Több munkája Amerikában és itthon reprint kiadásban újra napvilágra került, így Csopják Attila holta után fél évszázaddal is közöttünk szolgál, nevel és dicsőíti Istent.

Dr. Somogyi Barnabás